

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Diplomová práce

Kateřina Hradská

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu

Jindřichův Hradec

Diplomová práce

Kateřina Hradská

2007

Vysoká škola ekonomická v Praze

Fakulta managementu v Jindřichově Hradci

Katedra managementu veřejného sektoru

**Dobrovolná služba – ekonomické dopady
na přijímající a vysílající organizaci**

Vypracovala:

Kateřina Hradská

Vedoucí diplomové práce:

PhD. Jaroslava Sedláková Mgr.

Písek, 2007

Prohlášení

Prohlašuji, že diplomovou práci na téma
Dobrovolná služba – ekonomické dopady na přijímající a vysílající organizaci

jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály
uvádím v příloženém seznamu literatury.

Písek, 2007

podpis studenta

Anotace

Dobrovolná služba – ekonomické dopady na přijímající a vysílající organizaci

Práce se zaměří na zhodnocení možnosti vyjádření ekonomického přínosu dobrovolníka pro přijímající organizaci, finanční náročnost dobrovolnictví na straně vysílající organizace.

Efektivita dobrovolnictví bude porovnána s civilní službou a využitím zaměstnanců na aktivity vykonávané dobrovolníky. Praktická část bude realizována na datech

Dobrovolnického centra INKANO v Písku.

Písek, 2007

Poděkování

Ráda bych poděkovala za konzultace a věcné připomínky vedoucí mé diplomové práce
Mgr. Jaroslavě Sedlákové PhD.

Dále bych také ráda poděkovala občanskému sdružení, zejména pak pani Romaně
Turnerové Kotrbaté za její ochotu a pomoc při zpracování této diplomové práce.

Písek, 2007

Obsah

<i>Úvod</i>	<i>1</i>
<i>1 Vymezení pojmů</i>	<i>3</i>
1.1 Definice dobrovolnictví.....	3
1.2 Druhy dobrovolnictví.....	4
1.3 Dobrovolník.....	7
<i>2 Modely dobrovolnictví</i>	<i>9</i>
<i>3 Funkce dobrovolnictví</i>	<i>12</i>
<i>4 Dobrovolnictví v zahraničí</i>	<i>15</i>
<i>5 Dobrovolnictví v ČR</i>	<i>18</i>
5.1 ČR versus ostatní země	21
<i>6 Zákon o dobrovolnické službě</i>	<i>24</i>
6.1 Předmět úpravy zákona.....	24
6.2 Dobrovolnická služba	25
6.3 Vysílající organizace.....	26
6.4 Dotace.....	28
6.5 Vztah vysílající organizace a dobrovolníka	29
6.6 Přijímající organizace.....	30
6.7 Vztah vysílající a přijímající organizace.....	30
<i>7 Reakce organizací na zákon o dobrovolnické službě</i>	<i>32</i>
<i>8 INKANO</i>	<i>35</i>
<i>9 Program Dobrovolníci v nemocnicích v ČR</i>	<i>40</i>
9.1 Organizace a realizace dobrovolnického programu	40
9.2 Dobrovolnictví v nemocnicích jako součást psychosociální péče.....	41

9.3	Pravidla dobrovolnictví v nemocnicích	42
9.4	Dobrovolníci v nemocnicích a INKANO	43
10	<i>Etapy vlastní realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích</i>	47
11	<i>Finanční výdaje na účast dobrovolníka v programu Dobrovolníci v nemocnicích na straně vysílající organizace</i>	51
11.1	Finanční výdaje na výběr a evidenci dobrovolníků	51
11.2	Finanční výdaje na přípravu dobrovolníků.....	54
11.3	Náklady spojené s činnostmi dobrovolníka v projektu	57
11.4	Celkové finanční náklady na program Dobrovolníci v nemocnicích.....	59
11.5	Způsob finančního krytí programu Dobrovolníci v nemocnici.....	62
12	<i>Ekonomický přínos dobrovolníka</i>	65
12.1	Oceňování přínosu dobrovolnictví.....	65
12.2	Ukazatel VIVA.....	66
12.3	Ekonomický přínos dobrovolníka pro přijímající organizaci Nemocnici Písek.....	67
13	<i>Srovnání dobrovolné služby a civilní služby</i>	77
13.1	Civilní služba ve zdravotnictví.....	78
13.2	Teoretické srovnání	79
13.3	Finanční srovnání.....	81
	<i>Závěr</i>	84
	<i>Seznam tabulek</i>	87
	<i>Seznam grafů</i>	89
	<i>Literatura</i>	90
	<i>Přílohy</i>	92

Úvod

Žijeme již ve 21. století a v porovnání s předešlými staletími je toto století charakteristické svým osobitým vývojem, jako ostatně každé předešlé. Dnes je vše mnohem rychlejší, samozřejmější, dynamický vývoj lze zaznamenat ve všech oblastech vědy a techniky, nezastavily se ani dějiny, rovněž architektura je jiná. Jistým vývojem nebo spíše změnou prochází i samotná osobnost člověka, mění se jeho pohled na život, na svět, s okolním světem se často mění i jeho žebříček hodnot. Co se však u člověka nemění a po celá staletí zůstává stejné, je pocit sounáležitosti s druhými, pocit pomáhat druhým, překonat nepřízeň osudu, nástrahy života, z nezištných důvodů, pouze pro dobrý pocit. Tuto lidskou činnost, která vyplývá z charakteru člověka, můžeme jiným slovem nazvat dobrovolnictví, kdy člověk vykonává danou činnost pouze proto, že on sám chce, z vlastní, svobodné vůle a nic za to neočekává.

Právě této oblasti dobrovolnictví je věnována tato práce. S rozvojem demokracie v České republice se začal rozvíjet i neziskový sektor, mezi jehož aktivity dobrovolnictví bezesporu patří. I po sedmnácti letech demokracie však tato oblast zůstává ze strany vládních představitelů více či méně opomíjena, a proto i lidé nemají mnohdy ani představu, o co neziskovému sektoru jde. Tento třetí sektor vyplňující prostor mezi sektorem soukromým a veřejným, je tedy alternativou poskytování veřejných služeb a statků občanům organizacemi, které jsou za tímto účelem založeny (nikoli za účelem dosažení zisku) a pomáhají tak uspokojovat potřeby lidí, které nemůže nebo nechce uspokojit stát se svými institucemi. Nevěnování dostatečné pozornosti této oblasti ze strany státu má pak za následek opomíjení výsledné činnosti a produktů, tedy samotný výstup tohoto sektoru a nezahrnutí tohoto produktu do ekonomiky. To pak má za následek jakési zkreslení výsledků ekonomiky jako celku, neboť do něho není započítán produkt vytvořený třetím, neziskovým, sektorem. Důvodem tohoto opomíjení může být skutečnost, že činnost nebo produkt je u neziskového sektoru velice těžko finančně ohodnotitelný. U dobrovolnictví, kde člověk, dobrovolník, vykonává činnost zadarmo, je problémem finančně ohodnotit tuto jeho činnost, jakým způsobem, aby to bylo spravedlivé a použitelné.

Cílem této práce bude pokus navrhnout možnosti vyjádření ekonomického přínosu dobrovolníka pro společnost, zhodnocení finanční náročnosti na straně organizace vysílající dobrovolníky a určité porovnání dobrovolné služby se službou civilní. Jinými slovy pokusím se navrhnout možnost, jakou by bylo možné práci dobrovolníka ocenit, tak, aby to bylo

rozumné, smysluplné a hlavně použitelné, to bude stěžejní cíl této práce.

Úvod práce bude věnován představení oblasti dobrovolnictví jako takové. Tato kapitola bude zejména teoretická, objeví se zde definice, různé typologie, modely a rozdělení. Nahlédnu na oblast dobrovolnictví z historického hlediska, a to jak v České republice, tak v zahraničí.

Významná bude kapitola, kde představím první legislativní úpravu v této oblasti, zákon o dobrovolnické službě, jehož cílem je co nejpřesněji definovat základní pojmy, jako je dobrovolník, dobrovolnická služba, přijímající a vysílající organizace. Tato právní úprava vyjadřuje již jakýsi ochranný postoj k dobrovolníkům, když podporuje jejich rozvoj a ochranu.

Praktická část práce bude realizována na datech neziskové organizace INKANO, což je písecké občanské sdružení, mezi jehož hlavní aktivity patří dobrovolnictví s programem Dobrovolníci v nemocnicích. Po představení dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví bude představen i samotný program. INKANO zde bude v postavení organizace vysílající a pokusím se ukázat, jak moc je realizace takového dobrovolnického programu finančně náročná. Budou zde popsány jednotlivé náklady, druhy a výše i jejich vývoj v dosavadní existenci. Na straně přijímající organizace, tedy organizace, která bude dobrovolníky přijímat, bude písecká nemocnice, kde se pokusím pomocí metody VIVA ohodnotit přínos dobrovolníků pro tuto organizaci. Následně se pak pokusím porovnat dobrovolnou službu se službou civilní, přičemž se spíše bude jednat o srovnání teoretické, tedy např. z hlediska práv a povinností, náplně práce, aj., a finanční, z hlediska finanční náročnosti obou těchto služeb. Jakékoliv jiné srovnání by asi nebylo možné, neboť je jedná o dva naprosto odlišné instituty.

Závěr práce pak bude obsahovat shrnutí této práce, přičemž se zaměřím na podstatné a z mého pohledu nejvýznamnější informace a poznatky, které zde uvedu.

1 Vymezení pojmů

1.1 *Definice dobrovolnictví*

Najít všeobecně používanou definici dobrovolnictví není lehký úkol, jelikož činnost dobrovolníků je poměrně široká a různorodá. Základním pojmem je patrně **dobročinnost** (někdy též nazývána jako filantropie), kterou slovník cizích slov definuje jako dobrovolné pomáhání sociálně slabým, lidumilnost, lidumilství. Dobročinnost lze považovat za jednu z občanských ctností a můžeme ji rozdělit na dvě základní formy, a to dárcovství a dobrovolnictví.

Dárcovství, jakožto pojem týkající se peněžitých i nepeněžitých darů, které jsou určeny přímo potřebným občanům, nebo na veřejně prospěšné účely prostřednictvím sbírek nadací a nadačních fondů představuje jednoduchou pasivní formu dobročinnosti.

Dobrovolnictví, jehož definici můžeme nalézt ve Všeobecné deklaraci o dobrovolnictví¹, je „základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva – touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.“ Další možnou definici dobrovolnictví můžeme odvodit i ze zákona o dobrovolnické službě², který vymezuje dobrovolnickou službu jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje pomoc:

- ✓ nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- ✓ pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- ✓ pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

¹ Příloha č. 1: Všeobecná deklarace o dobrovolnictví

² Příloha č. 2: Zákon o dobrovolnické službě

1.2 *Druhy dobrovolnictví*

Dobrovolnictví má řadu forem a podob, přičemž se vyskytuje na mnoha místech, často i tam, kde bychom to mnohdy ani nečekali.

Dobrovolná občanská výpomoc (sousedská výpomoc)

Jedná se o systém vzájemných protislužeb, kdy je dobrovolná činnost zaměřena na cílové skupiny typu rodina, příbuzenstvo a sousedé. Dříve byl tento způsob pomoci naprosto běžný, postupem času, a to hlavně během posledních 15 let, se to však začíná měnit, kdy se tato pomoc transformuje do podoby tržních vztahů, nicméně v rámci rodiny, širšího příbuzenstva a sousedských vztahů i nadále přetrvávají.

Způsob, který se snaží odpoutat od závislosti na peněžním systému současné společnosti, zvaný LES je systém vzájemně výměnných služeb či zboží na základě imaginárních plateb. Jde o obchod bez peněz, kdy lidé v rámci určité lokality (města, kraje, regionu) navzájem směňují zboží a služby.

Dobrovolnictví vzájemně prospěšné

Jedná se o činnost, kterou členové určitého sdružení, fary či klubu vykonávají v zájmu realizace svých cílů a poslání. Oproti občanské (sousedské) výpomoci se liší širším okruhem své působnosti.

Jedním z nejstarších a nejrozšířenějších takových spolků je Sbor dobrovolných hasičů či Sokol. Patří sem i organizace, které se snaží pomáhat svým členům, kteří jsou v naší společnosti nějakým způsobem znevýhodněni, ať už se jedná o seniory (Život 90), Romy (nadace Tolerance, Člověk v tísni – Společnost při České televizi, HOST) nebo handicapované (nadace Duha, Český paralympijský výbor). Volnočasové aktivity, sbírky, finanční i věcné dary jsou zdrojem, který umožňuje zvýšení kvality života jejich členů.

Dobrovolnictví veřejně prospěšné

Tato forma dobrovolnictví vychází z ochoty lidí, kteří se aktivně, svobodně a dle svého vlastního přesvědčení podílejí na zlepšení situace druhých lidí nebo samotné společnosti. Rozdíl mezi dobrovolnictvím veřejně prospěšným a vzájemně prospěšným je skutečnost, že u typu veřejně prospěšného dobrovolnictví je na prvním místě potřeba být užitečný svému okolí.

Jako příklad lze jmenovat dobrovolné dárce krve, horskou službu ale i YMCU .

Takto rozlišuje dobrovolnictví teorie, kdežto v praxi se mohou jednotlivé druhy pomoci mísit. Například zájmová občanská sdružení vykazují činnosti, které jsou prospěšné pro jejich členy a zároveň pro samotnou veřejnost (např. ekologické sdružení, které vyčistí potok).

Firemní dobrovolnictví³

V západních zemích se jedná o velice rozšířený a zároveň oblíbený druh dobrovolnictví, ale v České republice je tento způsob dobrovolnictví vzhledem k negativnímu vlivu éry komunismu na neziskový sektor vůbec teprve na svém počátku. Firemní dobrovolnictví představuje možnost smysluplné a oboustranně prospěšné spolupráce mezi firmami a neziskovými organizacemi.

V době, kdy neziskové organizace nemohou spoléhat pouze na finanční zajištění z veřejných zdrojů či nadací, je právě firemní dobrovolnictví cestou ke zvýšení jejich kapacit.

Firmy působící v České republice jsou zatím stále štedřejší než občané ČR. V roce 2004 si firmy snížily svůj daňový základ o hodnotu poskytnutých darů na obecně prospěšné projekty v celkové výši 1,372 miliardy Kč oproti lidem, jakožto poplatníkům daně z příjmu fyzických osob, kteří si snížili svůj základ o dary v celkové výši 922 milionů Kč. V porovnání s rokem 2001 došlo k nárůstu výše darů ze strany firem o 35%, ze strany občanů pak o 10%, což je pro neziskové organizace velice povzbudivá zpráva.

Firemní strategie dobrovolnictví v praxi

Dlouhodobá podpora konkrétního obecně prospěšného projektu je možné spatřit v dlouhodobém partnerství Buřinky – Stavební spořitelny, České spořitelny a občanského sdružení Portus při budování chráněného bydlení pro lidi s mentálním postižením. Dalším příkladem je pak spolupráce společnosti Philip Morris ČR a Bílého kruhu bezpečí při zviditelňování problematiky domácího násilí v ČR a konkrétní pomoci obětem tohoto násilí.

Firemní grantový systém je pro mnoho firem v ČR nepřijatelný, a to pravděpodobně z důvodu velké administrativní náročnosti této strategie. Přesto můžeme uvést pár firem, které se rozhodly jít cestou vlastního grantování, a jejich grantové programy jako např. „Fond pomoci“ společnosti Siemens ČR nebo „Občanská volba“ společnosti Plzeňský Prazdroj.

Firemní nadace s minimálním nadačním jměním je typ dárcovské strategie, kdy dobrým příkladem může být Nadace Duhová energie společnosti ČEZ nebo Nadace Eurotel.

³ GRANTIS 02/2006: Jiří Bárta. Ohlédnutí za firemním dárcovstvím, str. 4-5

Firemní nadace s rostoucím nadačním jměním, jejímž klasickým příkladem je Nadace Preciosa či Nadace České spořitelny, která se dokonce se svou výší nadačního jmění – 501 milionů Kč – dostala na samé čelo českého nadačního sektoru.

Partnerství s existující nadací a zakládání firemních rádcovských fondů je segment firemního dárcovství, který v posledních dvou letech zaznamenal rychlý nárůst. Jako příklad lze uvést Dobročinný fond Philips Morris ČR, který je zaměřený na podporu sociálních projektů a místního rozvoje v Praze či rádcovský fond Procter&Gamble pro mateřská centra (ve spolupráci s Nadací VIA).

Všechny výše uvedené strategie se z pohledu firmy jako dárce odlišují nejen mírou finanční, personální a administrativní náročnosti, ale také tím, jak je její dárcovství viditelné a jak je hodnoceno a přijímáno vnějším světem. Často jsou uvedené strategie doplňovány takovými přístupy, jako je poskytování věcných darů, produktů a služeb nebo zapojování zaměstnanců do rádcovských aktivit.

Přínosem tohoto druhu dobrovolnictví je jednak přínos společenský (přináší pozitivní změny do života lidí a společnosti vůbec), přínos emocionální (posiluje dobré jméno firmy) a zejména přínos ekonomický, kdy společnost prostřednictvím dárcovství naplňuje principy společenské odpovědnosti firmy (CRS - Corporate Social Responsibility), což může na dnešních konkurenčních trzích ovlivnit preference zákazníků a jejich prostřednictvím i ekonomickou situaci firmy.

Dobrovolná služba

Veškeré aktivity, které jsou spojené se samotnou organizací dobrovolnictví, nazýváme **dobrovolnická činnost**. Naopak za **dobrovolnou činnost (službu)** považujeme vlastní výkon dobrovolné pomoci. V některých publikacích je za dobrovolnou službu považován dlouhodobý (až několikaměsíční) závazek věnovat se dobrovolné práci v zahraničí.

Klasickým příkladem pak může být Mládež pro Evropu se svým programem Evropská dobrovolná služba či United Nations Volunteers (dobrovolníci OSN).

Jiné publikace⁴ vidí dobrovolnou službu jako činnost, která existuje vedle činnosti dobrovolníků a zahrnuje činnost vykonávající dobrovolníky vysílanými akreditovanými

⁴Zpráva o stavu neziskového sektoru dostupná na: www.auxilia.cz/docs/Zprava_o_stavu_NS_2005.pdf

organizace. Akreditace jsou podle zákona o dobrovolnické službě od ledna udělovány Ministerstvem vnitra, kde dokonce vzniklo oddělení dobrovolnické služby.

1.3 Dobrovolník

Pro samotnou definici dobrovolnictví vycházíme z definice osoby dobrovolníka. Jak je uvedeno ve Všeobecné deklaraci dobrovolnictví „*Dobrovolníkem je každý, kdo ze své vůle, ve svém volném čase a bez nároků na finanční odměnu vykonává činnost ve prospěch jiných lidí. Dobrovolníkem se může stát v podstatě kdokoliv, protože každý z nás umí něco, co může nabídnout druhým. Důvodů, proč se lidé stávají dobrovolníky, je velké množství. Dobrovolná činnost jim může přinést pocit užitečnosti, nové zkušenosti, kontakty, nové dovednosti a mnoho dalšího.*“

Dle §3 zákona o dobrovolnické službě je dobrovolník definován jako fyzická osoba:

- a) starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území ČR,
- b) starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolné služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

Další definiční znaky nejsou uvedeny.

Tento paragraf vymezuje určitou překážku výkonu dobrovolnické služby, a tou je výkon vojenské činné služby nebo civilní služby. Naproti tomu existence pracovního poměru, služebního poměru či skutečnost, že dobrovolník je žákem či studentem překážkou výkonu dobrovolnické služby není, vykonává-li ji dobrovolník vedle svého pracovního či služebního poměru nebo studia.

Typologie dobrovolníka

1) Děti do 15 let

Podle zákona o dobrovolnické službě nemůže být taková osoba považována za dobrovolníka (musí být starší 15 let). Přesto je však tato skupina dobrovolníků druhá nejpočetnější ze všech.

2) Mládež a mladí dospělí (studenti) do 25 let

Tato skupina dobrovolníků je v současné době vůbec tou nejpočetnější v celé ČR, přičemž jejich pozornost je orientována především na sociálně zdravotní služby (pomoc drogově závislým, sociálně slabým, tělesně postiženým apod.), ochranu přírody, kultury,

volnočasové aktivity s dětmi a vrstevníky.

3) Dospělí do 60 let

Tato skupina patří mezi nejméně zastoupené. Lze to přičíst jejich časové vytíženosti, která je v rozporu s určitou časovou náročností dobrovolnické služby. Zaměřují se tudíž na méně časově náročnou činnost, jejíž charakter se blíží speciální odborné práci, kde mohou využít svou specifikaci a zkušenosti (např. regionální rozvoj, sportovní a kulturní oblast).

4) Seniori

Jedná se o často využívanou skupinu dobrovolníků, neboť je téměř bez jakéhokoliv časového omezení. Zaměřují se zejména na speciální odbornou práci, řízení organizací, samosprávné spolky, práce s dětmi, veřejné sbírky a dražby.

5) Cizinci

U této skupině se objeví stejné charakteristiky jako u českých studentů, neboť jsou to nejčastěji zahraniční studenti, kdo se zapojuje do dobrovolnické služby, a to zejména v oblasti vyučování cizích jazyků.

6) Handicapovaní jedinci

Z hlediska společenského se jedná o velice důležitou skupinou dobrovolníků, kterou je vhodné podporovat v její angažovanosti. Dobrovolníci se zaměřují zejména na kancelářské práce, koordinační činnost a pomoc podobně handicapovaným skupinám lidí.

7) Firemní dobrovolníci

V zahraničí velice časté, nicméně v ČR stále ojedinělý jev. Pouze některé společnosti zařadily do svých firemních strategií povinnost zaměstnanců odpracovat určitý počet hodin mimo svoji hlavní práci jako dobrovolník.

8) Nezaměstnaní

Dobrovolníci této skupiny mohou své dobrovolnictví využít jako nástroj jejich kvalifikace v určitém oboru, což by následně mohlo vést k lepšímu uplatnění na trhu práce.

2 Modely dobrovolnictví

Tošner a Sozanská uvádí ve své publikaci⁵ několik pohledů na dobrovolnou činnost či službu.

Z hlediska historického vývoje

Z hlediska historického vývoje můžeme zjednodušeně vidět vývojově starší **evropský model dobrovolnictví - komunitní**, kdy se dobrovolníci spontánně setkávají v přirozených komunitách, jakými jsou např. církve, sportovní či mládežnické organizace. Z některých komunit se postupně stávají profesionální dobrovolnická centra, která jsou obvykle specializovaná na určitou sociální nebo věkovou skupinu či určitý druh dobrovolné činnosti.

Na druhé straně stojí mladší **americký model dobrovolnictví** – spíše *manažersky orientovaný*, kdy s dobrovolníky pracují profesionálně vedená dobrovolnická centra, která vyhledávají potenciální dobrovolníky mezi občany a nabízejí jim příležitost k dobrovolnické činnosti v nejrůznějších organizacích, v nejrůznějších oborech.

Z hlediska cesty, kterou se dobrovolnictví ubírá

Dobrovolnictví, jež vzniká „*zdola nahoru*“ – skupina přátel se pustí do společné činnosti, která vyústí k neformální strukturované skupině, popř. až k registrované neziskové organizaci⁶. Takové dobrovolnictví je pak předmětem **neformálního modelu dobrovolnictví**, kdy jak již ze samotného názvu modelu vyplývá, je tento model založen na neformálních vztazích, spontánnosti, osobní domluvě a důvěře. Často se jedná o přátelské vztahy a společně sdílené hodnoty.

Dobrovolnictví, které působí „*zvenčí dovnitř*“ – strukturovaná organizace, kde již pracují profesionálové, se rozhoduje začít spolupracovat s dobrovolníky nebo již existující spolupráci lépe organizovat. Tento model dobrovolnictví se nazývá **formální model dobrovolnictví**, lze ho však nazývat i jako model smluvní, jelikož mezi jeho charakteristiky patří transparentnost,

⁵ Tošner, J. & Sozanská, O. : Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci

⁶ Z hlediska ekonomické teorie neziskových organizací vznikl neziskový sektor jako reakce veřejnosti na selhávání trhu a státu zároveň, a to v oblasti poskytování služeb občanům. Příčiny, mezi které patří např. nedokonalá informovanost veřejnosti, asymetrické informace mezi výrobcí či nedostatek důvěry, způsobují neoptimální fungování trhu. Podobné je to i u státu, který nedokáže uspokojit veškeré heterogenní potřeby občanů. Proto vznikly neziskové organizace, jejichž úlohou je tato selhání trhu a státu kompenzovat svou nabídkou služeb. Jeho existence tudíž doplňuje stát a trh v důležité oblasti, jakou je poskytování služeb.

tendence k racionalizaci a určité formalizaci pravidel ve formě smluv, popř. kodexů a určitá míra kontrolovatelnosti. Tato opatření zaručují určitý řád a pravidelnost.

Tabulka 1: Srovnání formálního a neformálního modelu dobrovolnictví

<i>Formální model dobrovolnictví</i>	<i>Neformální model dobrovolnictví</i>
Aktivní strategie pro získávání dobrovolníků	Pasivní strategie pro získávání dobrovolníků
Prověření dobrovolníka (výpis z trestního rejstříku, písemné reference, životopis)	Osobní kontakt a osobní doporučení
Formalizované vztahy	Důvěra, intuice, zkušenost
Explicitně deklarované hodnoty a cíle (kodexy)	Slušnost
Pravidelný, plánovaný kontakt	Spontánní, nahodilý kontakt
Příprava na dobrovolnou činnost, supervize, evaluace	Bez systematické přípravy, bez supervize, bez evaluace
Symbyoly (průkazky dobrovolníka, formální ocenění atd.)	Bez vnějších symbolů
Písemná smlouva	Osobní domluva

Zdroj: TOŠNER Jiří, SOZANSKÁ Olga: Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizaci

Z hlediska role, jakou dobrovolnictví hraje v organizaci (Frič 2001)

- ✓ Na dobrovolnicích je přímo závislý chod organizace a dobrovolníci se podílejí na naplňování hlavních cílů organizace, bez jejich účasti by je nebylo možné realizovat.
- ✓ Dobrovolníci vykonávají činnost spolu s profesionálními zaměstnanci a svou prací přispívají ke snížení finančních nákladů organizace, neboť jinak by musela být jimi vykonávaná práce zajištěna profesionálně.
- ✓ Činnost dobrovolníků není pro vlastní chod organizace nepostradatelná, nýbrž pomáhá zlepšovat poskytované služby.

Z hlediska časového vymezení

- ✓ Dobrovolné zapojení při jednorázových akcích, kde činnost dobrovolníka nemusí být formalizována, stačí ústní dohoda o jeho pomoci.
- ✓ Dlouhodobá dobrovolná pomoc (pravidelná, opakovaná), kde se již vyplatí sepsat dohodu o spolupráci mezi organizací a dobrovolníkem, v níž jsou upraveny závazky, práva a povinnosti obou stran.
- ✓ Dobrovolná služba je profesionálně organizovaná a jedná se o dobrovolný závazek dlouhodobě (několik měsíců i let) se věnovat dobrovolné činnosti obvykle mimo rodnou zemi.

Z hlediska působnosti organizace

Manažerský model předpokládá takové organizace, o kterých mluvíme ve chvíli, kdy jejich působnost je patrná v celém regionu nebo je dokonce celorepubliková. Jejich činnost zabírá široký okruh působnosti, obsahuje několik oblastí dobrovolnické služby a nevysílají dobrovolníky sami sobě.

O **specializovaném modelu** mluvíme v případě organizace, která se specializuje na jednu nebo na pár oblastí, její působení je lokální a vysílá dobrovolníky především sama sobě.

3 Funkce dobrovolnictví

Tato kapitola uvede několik základních funkcí, které dobrovolnictví plní.

Psychologická

Tato funkce úzce souvisí s motivy vedoucí člověka k tomu, aby se stal dobrovolníkem, resp. vykonával dobrovolnickou službu. Z pohledu dobrovolnictví má tato funkce dva aspekty:

- *Vnější* – psychologický přínos pro klienta dobrovolnické služby, např. pacienta, kterému během jeho pobytu v nemocnici dělá společnost dobrovolník, s nímž si může popovídat, příjemně strávit dlouhé chvíle, alespoň na chvíli zapomenout na svou nemoc atd.
- *Vnitřní* – psychologický přínos pro samotného dobrovolníka, který si vykonáním této dobrovolné služby uspokojí potřebu, která ho k dobrovolnictví přivedla (pomohl druhému, udělal něco užitečného a prospěšného).

Sociálně integrační

Sociální integraci můžeme jinými slovy vymežit jako začlenění člověka do společnosti. Během vykonávání dobrovolnické činnosti dochází mezi samotnými dobrovolníky k interakcím, tj. vzájemnému působení a následkem toho se mezi dobrovolníky vytvářejí sociální pouta, stávají se z nich přátelé. Tento proces probíhá i mezi dobrovolníkem a klientem, kdy výsledkem je navázání dobrých vztahů. Skutečnost, že dobrovolnictví je většinou konáno ve prospěch místních komunit, má za následek i jakési stmelení dané místní komunity.

Edukační

Jedním ze základních motivů k vykonávání dobrovolnické činnosti je možnost získat nové poznatky a zkušenosti. Jelikož dobrovolnictví postihuje širokou škálu oblastí, je tato možnost opravdu veliká. Rovněž tak dobrovolná služba v zahraničí je možným zdrojem nových poznatků, např. v podobě zvládnutí cizího jazyka.

Stejně jako sociálně integrační funkce má i tato funkce své tři roviny, ve kterých lze tyto poznatky a zkušenosti získat:

dobrovolník ⇒ klient

klient ⇒ dobrovolník

dobrovolník ⇒ dobrovolník

Inovační

Inovace není výsledkem dobrovolnické služby, dobrovolníci nedělají nic nového, dělají normální, obvyklé věci, které umí naprosto všichni. Ale dělají to ve svém volném čase, dělají to rádi, zadarmo a úplně nezištně, jen proto, že prostě chtějí. To je ta inovace. Samotná jejich činnost je inovace, která představuje společnosti cestu, „jak dělat věci jinak a lépe“.

Iniciativní

V oblasti místní komunity působí dobrovolnictví podstatným způsobem na veřejné dění. Stejně tomu tak je i na vyšších společenských úrovních, i když se jejich význam s rostoucí úrovní zmenšuje.

„Svobodně a dobrovolně zvolená aktivita a pomoc jsou tím, co činí z dobrovolníka nositele procesu změn ve společnosti. Jeho tvořivá energie je silou, která pomáhá hledat a otevírat zdroje a možnosti nových řešení. Tím se stává mostem v procesu spolupráce mezi státem, komerčním sektorem a sektorem neziskových organizací.“⁷

Ekonomická

Neziskový sektor spolu s dobrovolnictvím není jen nějakým neproduktivním spotřebitelem prostředků, které do něj společnost vkládá, ale je sám o sobě dost významnou ekonomickou silou, a to zejména jako zaměstnavatel a jako producent služeb. Neziskové organizace pomáhají svou činností eliminovat neblahé důsledky probíhající reformy, a to jak formou charity, tak prostřednictvím poskytování pracovních míst pro zvyšující se počet nezaměstnaných. Navíc některé neziskové organizace mají v popisu práce podporovat rozvoj soukromého podnikání, a to přímo i nepřímo. Přímou podporou je zde podpora konkrétních podnikatelských projektů a nepřímo pak poskytování informací a pořádání různých školení.

Ekonomický přínos dobrovolnictví lze odvodit ze základního znaku dobrovolnické služby, což je vykonávání služby bez nároku na finanční odměnu. Dobrovolnictví tudíž nevyžaduje finanční prostředky na pokrytí všech nákladů, které vznikají v souvislosti s vykonáváním dobrovolnické služby, jedná se zejména o náklady osobní (mzdy).

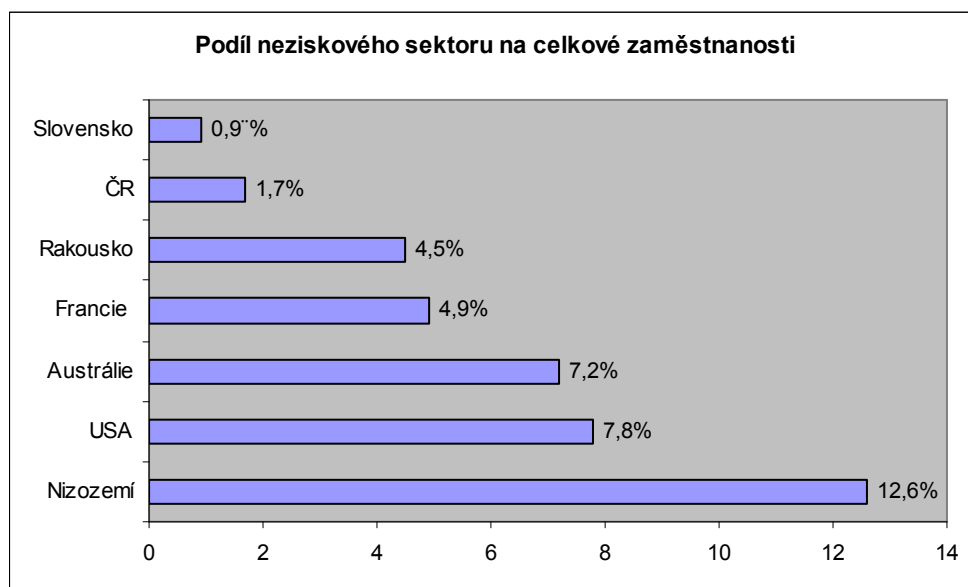
NNO jsou v systému národních účtů ČSÚ vedeny v sektoru „neziskových institucí sloužících domácnostem“, což je poněkud širší definice, než jakou používá RNNNO. Hrubý domácí produkt takto definovaných NNO se na celkovém HDP za národní hospodářství podílí

⁷ Tošner, J.: Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace

nevýrazně. Tento podíl se téměř nezvyšuje, tvoří cca 0,35% celkového HDP. NNO poskytují své služby domácnostem (osobám a veřejnosti) převážně bezplatně, nebo za ekonomicky bezvýznamné ceny. Neziskový sektor je tedy spíše spotřebitelem a o jeho podílu na ekonomice tak více vypovídá strana využití důchodu než strana produkce. Podíl sektoru na konečné spotřebě celé ekonomiky v roce 2001 byl 0,74%. Převážná část rozdílu mezi vyprodukovanou hodnotou a konečnou spotřebou NNO je hrazena transfery z ostatních sektorů hospodářství, tedy od domácností, vládních institucí a podnikatelů.

V roce 2003 pracovalo v NNO celkem 36 555 pracovníků, což pro neziskový sektor znamená 0,71% na ekonomicky aktivních obyvatelích. Tento počet se postupem času neustále zvyšuje.

Graf 1: Podíl neziskového sektoru na celkové zaměstnanosti

Zdroj: www.auxilia.cz/docs/Zprava_o_stavu_NS_2005.pdf

4 Dobrovolnictví v zahraničí

Spojené státy americké a Kanada

Dobrovolnictví je zde přirozenou součástí života společnosti, mnoho lidí cítí potřebu dělat něco pro druhé. Lidé se zapojují nejen v organizacích sdružených okolo určitého typu činností – skautingu, charity nebo sportovních klubů, ale také ve formě pomoci občanské komunitě. V USA má organizované dobrovolnictví pevnou pozici, v dobrovolné práci jsou zastoupeny všechny věkové kategorie a pořádání různých charitativních akcí je důležitou součástí vizitky každé solidní firmy. Od roku 1970 v USA vzniklo více než pět set dobrovolnických center, která se věnují otázkám dobrovolnického managementu obsahující především metody vyhledávání, výběru, výcviku, supervize a hodnocení dobrovolníků. Hlavním posláním těchto dobrovolnických center je propagace a podpora dobrovolnictví, realizace vlastních dobrovolnických programů, organizování seminářů a workshopů a dalších typů vzdělávání pro neziskové organizace, ale i pro komerční firmy a vládní či regionální instituce. Že je dobrovolnictví v této zemi na vysoké úrovni ukazují i průzkumy – dnes se v USA do dobrovolné činnosti zapojuje 20% populace, přičemž v Kanadě je to procento ještě vyšší 25% obyvatelstva.

Velká Británie

Tato země má rovněž dlouhou tradici dobrovolnictví. Hlavně charitativní činnost a vzájemná pomoc lidí v odlehlých oblastech venkova patří k tradičnímu anglickému stylu života. I nepovinná vojenská služba ukazuje na vysoké vědomí občanské odpovědnosti za svou zemi. Konzervativní tradice klade důraz na soběstačnost občanů a komunit a ponechává státu jen ty oblasti, kde je to nutné. Vláda podporuje dobrovolnictví celou řadou aktivit, přičemž velký důraz je kladen na dobrovolnictví mládeže.

Dobrovolnictví ve Velké Británii bylo v roce 1997 oceněno na 40 bilionů liber ročně v porovnání s 25 biliony liber v roce 1993. Nárůst ekonomické hodnoty dobrovolnictví je naprosto zřejmý a to i přes skutečnost, že počet lidí věnující se dobrovolné práci se v posledních letech snižuje. Důvodem nárůstu ekonomické hodnoty je rostoucí počet hodin, které lidé věnují k vykonávání dobrovolných aktivit.

Tabulka 2: Ekonomická hodnota dobrovolnictví ve Velké Británii

<i>Údaje za rok 1997</i>	<i>Počet dobrovolníků (v mil)</i>	<i>Počet hod / dobrovolník / týden</i>	<i>Celkový počet hod / rok (v mil)</i>	<i>Odhadovaná ekonomická hodnota (mil £)</i>
<i>Počet lidí 18+</i>	21	4	440	4000
<i>Ženy</i>	11	3,4	200	1800
<i>Muži</i>	10	4,7	240	2200

Zdroj: <http://www.ivr.org.uk/economic.htm>

Tabulka 3: Ekonomická hodnota dobrovolnictví ve Velké Británii dle oblastí

<i>Údaje za rok 1997, v mil</i>	<i>Počet dobrovolníků</i>	<i>Odhadovaná ekonomická hodnota (£)</i>
<i>Vzdělání</i>	5,7	10
<i>Náboženství</i>	4,8	9
<i>Zdraví/sociální služby</i>	3,9	7

Zdroj: <http://www.ivr.org.uk/economic.htm>

Ekonomická hodnota dobrovolnictví je vypočítána použitím průměrné hodinové pracovní mzdy £ 9,13, která byla aktuální v roce 1997. Hlavním zdrojem příjmů jsou místní vlády, které přispívají na podporu a rozvoj dobrovolnictví v průměru 80 mil liber ročně, naproti tomu centrální vláda přispívá 50 mil liber za rok. Celkově stát přijde oblast dobrovolnictví na 400 mil liber, které investuje do neziskového sektoru, a ten vyprodukuje výstup v hodnotě 12 bilionů liber, což je třicetkrát více, než do něho stát vložil⁸.

Německo

Německo je snad nejaktivnější zemí ve vysílání a přijímání dobrovolníků ze zahraničí. Dobrovolníci působí při integraci přistěhovalců, při budování mezinárodních vazeb na

⁸ <http://www.ivr.org.uk/facts.htm>

evropské i světové úrovni. Stovka dobrovolnických center a agentur po celé zemi podporuje je a organizuje jejich činnosti. Tradiční síť charit je největším „zaměstnavatelem“ dobrovolníků. Skupiny dobrovolníků napojené na církve a jejich zařízení, kterých je více jak 3500, mají více než 80 tisíc členů. Zvláštní pozornost je přitom věnována mládeži.

Francie

Ve Francii je situace poněkud jiná, protože Francie je zemí s tradicí silné centralizované vlády. Stát má monopol na vše, co se týká veřejného zájmu. Minimální prostor zde zbývá pro veřejný sektor, a proto má zde dobrovolnictví odlišnou pozici na rozdíl od jiných států. Statistiky uvádějí údaje, které ukazují, že v roce 2003 ve Francii bylo 10 – 12,5 milionů dobrovolníků, přičemž muži se na dobrovolnictví podílejí 55% oproti 45% žen. Zajímavé je, že lidé s většími příjmy se do dobrovolnictví zapojují více než lidé s příjmy nižšími, a to samé platí i pro úroveň vzdělání. Celkově lidé věnují dobrovolné práci 23 hod svého času měsíčně. Ekonomická váha neziskové sektoru byla oceněna na 76 bilionů EUR a samotná hodnota dobrovolnictví byla dle statistik za rok 2002 France Bénévolat oceněna na hodnotu 716 tisíc lidí pracujících na plný úvazek.

5 Dobrovolnictví v ČR

Kořeny dobročinnosti a dalších humanitárních aktivit sahají až k samotným začátkům českých dějin a jsou tudíž spjaty i s působením křesťanství resp. církví, která stanovila pomoc bližnímu svému jako povinnost. Aktivity dobročinného či humanitární charakteru se týkaly především péče o chudé, sirotky, staré lidi a zdravotně postižené osoby. Již ve 13. století vznikaly nadace na podporu církve a duchovního vzdělávání. Šlo o zakládání chrámů, klášterů, dotace na zřízení a udržování oltářů, kaplí apod. Časté byly mešní nadace, což je složení určitého obnosu, jímž bylo zabezpečeno pravidelné sloužení mší.

S husitskou revolucí přišlo i první významné oslabení monopolního postavení katolické církve v oblasti dobrovolnictví, neboť bohatství a okázalý život církevních hodnostářů nenacházely dostatečnou protiváhu v jejich dobročinných skutcích. Naproti tomu vliv městského stavu výrazně posílil. K obnovení dominantní pozice katolické církve došlo až po roce 1620 za podpory Habsburků formou tzv. rekatolizace. Pod vlivem myšlenek renesance a humanismu však stát postupně svou moc nad církví upevnil tak, že ji začal z oblasti organizované dobročinnosti vytlačovat. V období osvícenství, za vlády Josefa II., byla sociální péče centralizována v rukou státu. Mnoho klášterů bylo zrušeno, jejich vlastnictví zkonfiskováno a předáno do rukou světské charity a nadací založených pro humanitární účely. V roce 1754 došlo k evidenci počtu majetku a způsobu hospodaření veškerých dobročinných nadací určených pro chudinu. Nad nadacemi byl stanoven státní dohled zemské vlády, kterému nadace předkládaly zakládací listiny a roční výkazy o stavu jmění.

V době Národního obrození byl celkový společenský život výrazně ovlivněn národnostními emancipačními snahami, což se projevilo následně i v oblasti filantropie a neziskových aktivit. Charitativní a spolková činnost byla upravena říšským zákonem o spolcích v roce 1867.

Založení Československé republiky jako mnohonárodnostního státu v roce 1918 znamenalo další nárůst spolkové a nadační činnosti na základě národnostního principu. Vznikala i řada neziskových organizací, které měly svůj vzor v zahraničí, zejména USA, jako např. YMCA, YWCA, Skaut atd.

Slibný vývoj v oblasti neziskové sektoru byl přerušen německou okupací v roce 1938 a později II. světovou válkou. Okupační režim zrušil velké množství neziskových organizací. Ty, které zbyly, byly reorganizovány na přísně centralizované instituce, které měly sloužit státní moci a byly tudíž pod silným politickým tlakem.

Uchopením moci komunistickou stranou v roce 1948 byl znovu nastolen totalitní politický systém, který sdružování občanů omezil na centrálně řízené masové organizace. Majetek spolků a církevních organizací byl zkonfiskován a jednotlivé organizace byly sloučeny do jednotných „dobrovolných organizací“ Národní fronty.

Pražské jaro v roce 1968 znamenalo politické uvolnění. V tomto období se významně zvýšil zájem občanů o veřejné záležitosti a byla obnovena aktivita některých významných neziskových organizací jako Junák, Sokol a rovněž byly uspořádány různé sbírkové akce (Konto SOS). Toto krátké období občanské aktivity bylo opět násilně přerušeno, tentokrát vpádem vojska Varšavské smlouvy a následným obdobím normalizace. Veškeré byť ojedinělé projevy občanské aktivity byly vystaveny tvrdé represí.

Jak je vidět, neziskový sektor má v českých zemích bohatou tradici. Nadace a spolky měly vždy významný podíl na národní, kulturní a politické emancipaci (například národní obrození, vznik ČSR v roce 1918, Sametová revoluce v roce 1989). Právě rok 1989 přinesl do této oblasti zásadní změnu. Začaly vznikat tisíce neziskových organizací a neziskový sektor od té doby opět prošel řadou změn.

V období 1990-1992 se naděje a idealismus doby odrazily v právních úpravách neziskového sektoru a v založení Nadačního investičního fondu. Vznikla Rada pro nadace jako poradní orgán vlády pro otázky NNO. Do země také vstupují zahraniční dárci a podporují rozvoj neziskového sektoru jako součást rozvoje nové demokracie.

Léta 1993-1996 ovlivňuje debata dvou vůdčích politických osobností, Václava Klause a Václava Havla, o podstatě tzv. občanské společnosti. Přesto státní podpora neziskovému sektoru zůstává stabilní (2 až 3 mld. Kč).

Období 1997-2001 je ve znamení vzniku nového zákona o nadacích, který vede ke konsolidaci nadační sféry, probíhá příprava nových zákonů a zpřesňování dotačních pravidel jednotlivých ministerstev. Rovněž je obnovena činnost RNNO a jsou rozděleny první finanční prostředky z Nadačního investičního fondu.

V období 2002-2004 dochází za prvé k reformě veřejné správy, která znamená vznik krajů, což má záhy dopad na situaci NNO v regionu. A za druhé ke vstupu České republiky do EU, což sebou přináší výzvu v podobě schopnosti navazovat partnerství a využívat fondy EU.

Co se týká počtu NNO, ten se po roce 1989 začal dramaticky zvyšovat. Rostoucí tendence trvala až do roku 2002, pak se začal růst zpomalovat. To může nasvědčovat tomu, že český neziskový sektor se „nasytil“ a v ideálním případě budou nadále probíhat spíše procesy vnitřního vyzrání sektoru jako například profesionalizace části organizací, zlepšování finančního a technického zázemí, získávání důvěry větší části veřejnosti, růst počtu členů,

vytváření vnitřních sítí a zastřešujících organizací a podobně.

Přestože se role státu ve vztahu k neziskovému sektoru po roce 1989 změnila a není již „majitelem neziskového sektoru“, stále si udržuje neziskové organizace ve značné ekonomické závislosti na sobě samém. Tato skutečnost byla a stále je umožněna stávajícím systémem státního financování NO, který se sice po roce 1989 změnil na grantový, ale má přesto stále charakter centrálně přidělovaných státních dotací. Důvodem dominantního postavení státu jsou jednak omezené možnosti NO využívat podnikatelských aktivit k získání finančních prostředků a dále je to stále ještě ne moc rozvinutá kultura jak individuálního tak i firemního dárcovství. Vlády Václava Klause vnímaly proces probíhající společenské transformace pouze z ekonomického hlediska, tudíž veškeré mimoekonomické záležitosti, kam patří i neziskový sektor, nebyly zařazeny mezi priority a navíc si tyto vlády nechaly veškeré silné ekonomické nástroje na jejich řízení ve svých rukou. Rovněž se tyto vlády nemohou pochlubit žádnou morální podporou neziskových organizací vůči veřejnosti, spíše naopak. Sama hledala pouze možná rizika zneužití pomoci od státu, např. aby nebyly daňové úlevy pro neziskové organizace příčinou ekonomických problémů země nebo nespravedlnosti vůči některých občanům. Neznamená to však, že by stát neziskovým organizacím nepomáhal, určitá ekonomická pomoc zde byla a dále pokračovala, v první polovině 90. let byla dokonce navýšena, nicméně nezvyšovala se úměrně k nárůstu počtu neziskových organizací a objemu služeb, které poskytovaly.

Liberalizace poměrů v neziskovém sektoru byla stvrzena přijetím nového zákona o sdružování občanů až v roce 1990. Další zákony upravující fungování jednotlivých právních forem neziskových organizací daly na sebe čekat až do poloviny 90. let. Co se týká oblasti dobrovolnictví, ta se dočkala první legislativní úpravy až v roce 2002 zákonem o dobrovolnické službě, kterému je věnována jedna z následujících kapitol.

5.1 ČR versus ostatní země⁹

I přes skutečnost, že má neziskový sektor v České republice významnou ekonomickou sílu, v mezinárodním srovnání se velikost neziskového sektoru jeví jako podprůměrná, a to zejména ve srovnání se zeměmi západní Evropy. Podíl neziskového sektoru na tvorbě HDP České republiky v roce 1995 činil 1,6%, což, jak ukazuje komparativní výzkum Johns Hopkins University,¹⁰ je hluboko pod průměrem (4,6%).

Tabulka 4: Velikost neziskového sektoru ve vybraných zemích

<i>Údaje za rok 1995, v %</i>	<i>Podíl na HDP</i>	<i>Podíl na zaměstnanosti ve službách</i>
Nizozemí	15,3	27,9
Izrael	12,6	17,7
USA	6,9	16,5
Austrálie	5,2	15,3
Japonsko	4,5	13,7
Německo	3,9	11,6
Finsko	3,8	9,5
Španělsko	4,0	6,8
Česká republika	1,6	3,4
Maďarsko	2,8	2,2
Slovensko	1,3	1,4
Rumunsko	0,3	1,2

Zdroj: FRIČ, Pavol, GOULLI, Rochdi a kol: Neziskový sektor v ČR

Naopak ve srovnání se zeměmi střední a východní Evropy je na tom ČR o poznání lépe. Dokonce se český neziskový sektor jeví jako jeden z největších ve střední Evropě. Specifikem ČR a ostatních zemí střední Evropy je vyšší podíl zaměstnanosti v oblastech kultury a sportu,

⁹ FRIČ, Pavol, GOULLI, Rochdi a kol: Neziskový sektor v ČR – Výsledky mezinárodního srovnávacího projektu Johns Hopkins University

¹⁰ L.M. Salomon et al. Global Civil Society: Profile of the Nonprofit, Baltimore, MD, Johns Hopkins Center for Civil Society Studies, 1999

rekreace, ekologie, ochrana práv a ochrana profesních a zaměstnaneckých zájmů.

Co se týká podílu dobrovolných pracovníků na celkové zaměstnanosti v neziskovém sektoru, je na tom ČR ve srovnání se západními zeměmi opět hůře, ale zase výrazně lépe než jiné postkomunistické země. Přepočtením celkového počtu přepočítaných plných pracovních úvazků dobrovolníků k úvazkům zaměstnanců by se podíl neziskového sektoru na celkové zaměstnanosti v ČR zvýšil o 1,1%, tj. na 2,9%. Ve Francii by se jednalo o zvýšení o 4,7%, v Anglii o 4,4%, v USA o 4,1% a v Německu o 3,1%. Naopak ve východních zemích, jako je Maďarsko a Slovensko, by se jednalo pouze o 0,3%.

V oblasti financování je jedna třetina českých neziskových organizací zcela nezávislá na státu, naopak finance ze státního rozpočtu jsou nepostradatelné a tvoří nadpoloviční podíl u jedné čtvrtiny neziskových organizací. Z hlediska struktury zdrojů financování patří český neziskový sektor mezi země, kde jsou dominantním zdrojem příjmů finance pocházející z vlastní činnosti a členských příspěvků, jedná se o 47% všech zdrojů. K tomu 14% zdrojů přijde od soukromých dárců, tudíž na státní dotace zbývá 39% příjmů neziskového sektoru ČR. O struktuře zdrojů lze tudíž říct, že je dostatečně vyvážená a diverzifikována, a to i ve srovnání se zeměmi západní Evropy jako např. Francie, Německo či Nizozemí, kde dost výrazně převládají zdroje z veřejných rozpočtů.

Tabulka 5: Zdroje peněžních příjmů ve vybraných zemích

<i>Údaje za r. 1995, v %</i>	<i>Příjmy z dárcovství</i>	<i>Příjmy od státu</i>	<i>Příjmy z vlastní činnosti</i>
Nizozemí	3	59	38
Francie	7	58	35
Velká Británie	9	47	44
ČR	14	39	47
USA	13	30	57
Slovensko	23	22	55

Zdroj: FRIČ, Pavol, GOULLI, Rochdi a kol: Neziskový sektor v ČR

Skutečnost, že stát podporuje neziskové organizace, není tudíž žádným pozůstatkem komunistického režimu, ale jedná se o zcela běžný jev i ve vyspělých demokratických zemích. Jiná situace je však u systému přidělování dotací, kde, jak již bylo jednou zmíněno, stále přetrvává systém centrálně rozdělovaných dotací státem. Peněžní toky však neplynou pouze

jedním směrem, od státu do neziskových organizací, ale i směrem opačným, od neziskových organizací ke státu. A to jednak v podobě dobrovolné práce představitelů neziskových organizací (např. v různých poradních orgánech veřejné správy) a jednak přímým přispíváním neziskových organizací k řešení problémů, které jsou obsaženy v cílech veřejné politiky státu.

6 Zákon o dobrovolnické službě

Až do roku 2002 nebylo dobrovolnictví legislativně upraveno. Termín dobrovolný pracovník pečovatelské služby znala pouze vyhláška MPSV ČR č. 182/1991 Sb. Takový pracovník však pobírá za svou práci odměnu, tudíž se jedná o jiný význam dobrovolníka, než s jakým pracujeme my. Ze zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí a mládeže, vyplývá skutečnost, že dobrovolník má stejná práva a povinnosti jako profesionální pracovník pověřený výkonem sociálně právní ochrany. Kontakty s dobrovolníky se uzavírají dle platného znění zákona č. 40/1964 Sb.

Dne 24. dubna 2002 byl přijat zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a změně některých dalších zákonů, který vešel v platnost 1. ledna 2003. Tento zákon je konkrétním a velice důležitým výsledkem aktivit českého výboru v rámci Mezinárodního roku dobrovolníků (2001).

Jelikož se jedná o první právní úpravu této nové oblasti, která nemá v dosavadním právním řádu ČR žádnou historickou oporu, nezaměřuje se na detaily, ale jeho cílem je co nejpřesněji definovat několik důležitých pojmů jako dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající a přijímající organizace. Tento zákon upravuje pouze ty podmínky, jejichž splnění stát požaduje, aby mohl poskytovat svoji podporu. Stát tímto zákonem vyjadřuje ochranný postoj k dobrovolníkům, když podporuje jejich rozvoj a ochranu. Zákon rovněž přináší systém organizace státem podporované a uznávané dobrovolnické služby a všem aktérům přináší povinnost vstoupit do vzájemných smluvních vztahů, kde písemné smluvní ujednání je podmínkou. Konkrétní podobu tohoto zákona je možné nalézt v příloze, přesto se i v této kapitole na něj podíváme trochu detailněji.

6.1 Předmět úpravy zákona

§1 odst.1 se zabývá samotným předmětem úpravy zákona, což jsou podmínky, za nichž stát podporuje dobrovolnickou službu. Je zde opět zdůrazněn základní definiční znak dobrovolnictví, a to skutečnost, že dobrovolnická služba je vykonávána bez nároku na odměnu.

Odst. 2 tohoto paragrafu vymezuje činnosti, na které se tento zákon nevztahuje. Jsou to činnosti upravené zvláštními právními předpisy, i když tyto činnosti splňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem, a pak činnosti, které nesplňují znaky

dobrovolnické služby. Mohlo by se zdát, že některé činnosti, které by splňují znaky dobrovolnické služby, stojí mimo zájem státu. Pravdou je, že nejsou regulovány žádnou právní normou, ale na straně druhé různé vypisované dotační programy a podpory ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí a Ministerstva zdravotnictví na činnosti spadající do oblasti jejich působnosti jsou důkazem zájmu státu o dobrovolnictví.

6.2 *Dobrovolnická služba*

§2 vymezuje pojem dobrovolnická služba jako činnost, při níž dobrovolník poskytuje:

- A) ✓ pomoc nezaměstnaným
 - ✓ osobám sociálně slabým
 - ✓ zdravotně postiženým
 - ✓ seniorům
 - ✓ příslušníkům národnostních menšin
 - ✓ imigrantům
 - ✓ osobám po výkonu trestu odnětí svobody
 - ✓ osobám drogově závislým
 - ✓ osobám trpícím domácím násilím
 - ✓ pomoc při péči o dítě, mládež a rodiny v jejich volném čase
- B) ✓ pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách
 - ✓ při ochraně a zlepšení životního prostředí
 - ✓ při péči o zachování kulturního dědictví
 - ✓ při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu A)
- C) ✓ pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací

Lze vypořádat skutečnost, kdy tento odstavec je rozdělen podle předmětu dobrovolnické služby, tedy dle konkrétní činnosti. Pod písmenem A) jsou uvedeny činnosti zejména sociálního charakteru, B) hlavně činnosti ekologicky či kulturně zaměřené, C) činnosti zejména mezinárodních organizací, např. pod záštitou EU, OSN apod.

Dobrovolnická služba je dle zákona členěna na krátkodobou a dlouhodobou (delší než 3 měsíce).

6.3 *Vysílající organizace*

Zákon vymezuje důležitý předpoklad pro výkon dobrovolnické služby, a to nutnost existence vysílající organizace, která dle §4 vybírá a eviduje dobrovolníky, připravuje je pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělenou akreditaci.

Status vysílající organizace může získat právnická osoba, která je dle §6 odst. 2 občanským sdružením, obecně prospěšnou společností, církevní nebo náboženskou společností nebo církevní právnickou osobou církve nebo náboženské společnosti, tedy tzv. neziskovou organizací.

Akreditace

Ministerstvo vnitra uděluje akreditaci na návrh akreditační komise, která je složena po jednom zástupci z Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva financí, Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, a to na dobu 3 let.

Podmínkou získání statutu vysílající organizace je akreditace udělená Ministerstvem vnitra v případě, že organizace doloží svoji schopnost provozovat programy a projekty dobrovolnické služby, a to s ohledem na kvalifikační složení svých orgánů, zaměstnanců nebo členů. Rovněž je povinna doložit i finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a plnit další povinnost, které vyplývají z tohoto zákona.

Proces udělování akreditace se řídí správním řádem a Ministerstvo vnitra rozhoduje o žádostech do 60 dnů od jejich podání. V případě, že shledá určité nedostatky v žádosti, bude správní řízení pozastaveno do té doby, dokud nebudou ony nedostatky odstraněny. Ministerstva vnitra vydalo formulář „Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci v oblasti dobrovolnické služby“¹¹, jakožto snahu o ulehčení a do jisté míry použitelné i jako návod pro ty neziskové organizace, které by měly o získání akreditace zájem. Rovněž byla vydána metodická pomůcka pro vypracování podkladů k žádosti o získání akreditace a to v podobě „Pravidla pro udělení akreditací vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby.“¹²

¹¹ Příloha č. 3: Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci v oblasti dobrovolnické služby

¹² Příloha č. 4: Pravidla pro udělení akreditací vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby

Nastane-li situace, že vysílající organizace přestala splňovat podmínky, za kterých jí byla udělena akreditace nebo nebude plnit povinnosti, které jí ukládá tento zákon, bude jí akreditace zrušena. Proto pracovníci oddělení dobrovolnické služby vykonávají kontrolu, a to ohlášenou i neohlášenou, aby předcházeli jakémukoliv neplnění zákona.

Akreditační proces byl ze strany Ministerstva vnitra připraven v březnu 2003, první akreditace byla udělena v červnu 2003. Do roku 2006 byla udělena akreditace 59 organizacím na 98 konkrétních projektů nebo programů dobrovolnické služby. Převládá oblast pomoci osobám zdravotně postiženým, pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase a pomoc osobám sociálně slabým. Dále je to pak pomoc seniorům, pomoc příslušníkům národnostních menšin, pomoc osobám trpícím domácím násilím a pomoc nezaměstnaným. Srovnání a shrnutí udílení akreditace shrnuje následující tabulka.

Tabulka 6: Počet udělených akreditací v jednotlivých oblastech působení v letech 2003-2006

	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>CELKEM</i>
Počet organizací	10	34	15	59
Počet programů	14	55	29	98
Obecně prospěšná společnost	0	4	1	5
Občanské sdružení	8	25	13	46
Církev	2	5	1	8
Osoby zdravotně postižené	10	36	13	59
Péče o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase	13	28	14	55
Pomoc osobám sociálně slabým	7	22	12	41
Senioři	6	20	3	29
Národnostní menšiny	5	12	7	24
Osoby postižené domácím násilím	3	7	0	10
Nezaměstnaní	1	10	4	15

Zdroj: <http://www.mvcr.cz/prevence/dobrovol/akreditace/index.html>

Za tři roky trvající období působení zákona se ukazuje, že akreditační proces s úspěchem

absolvují zejména organizace s pevnou strukturou, které mají dlouhodobější zkušenosti s dobrovolnickou činností.

Ministerstvo vnitra je dle §6 odst. 3 povinno vést seznam vysílajících organizací, kterým udělilo akreditaci. Tento seznam je veřejným seznamem přístupným elektronicky na webových stránkách Ministerstva vnitra ČR a jeho součástí je i vymezení jednotlivých druhů dobrovolnické služby a jejich zaměření, jejichž organizování a zajišťování vysílající organizace provádí. Jedná se o opatření, které má zajistit informovanost veřejnosti. Stejně tak vysílající organizace jsou dle §87 odst. 3 povinny vhodným způsobem zveřejňovat výroční zprávy o své činnosti nejpozději do 30. června následujícího roku.

6.4 *Dotace*

Ministerstvo vnitra může akreditovaným vysílajícím organizacím poskytnout dotaci, jejíž určení je ke krytí:

- ✓ pojistného placeného na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací (pojištění odpovědnosti za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám, nebo mu bude způsobena),
- ✓ části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby,
- ✓ pojistného na důchodové pojištění, placeného za dobrovolníka (pokud je dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin týdně).

Dotace se poskytuje do výše maximálně 70% celkových rozpočtových výdajů organizace (jedná se o neinvestiční výdaje). Pro zvýšení objektivitu posuzování žádosti o dotace byla vytvořena *Dotační komise*, jakožto poradní orgán.

Žádosti o dotaci jsou přijímány ve dvou ročních termínech a to do 30. listopadu předchozího roku, než na který je dotace požadována, druhý termín je do 31. března kalendářního roku, na který je dotace požadována.

6.5 Vztah vysílající organizace a dobrovolníka

1) Uzavření smlouvy s dobrovolníkem¹³

V případě, že se jedná o dobrovolníka mladšího 18 let, je nutný písemný a úředně ověřený souhlas jeho zákonného zástupce. Veškeré náležitosti, které musí tato smlouva obsahovat jsou vyjmenované v zákoně (§5). Jedná se mimo jiné o osobní údaje dobrovolníka, co a kdy bude dělat, potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka, případné závazky atd.

2) S dobrovolníkem mladším 18 let lze sjednat pouze takový výkon dobrovolnické služby, který je přiměřený anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem jeho věku, nesmí být vystaven zvýšenému nebezpečí úrazu nebo jinému poškození zdraví. Tato povinnost vyplývá ze zásady ochrany zdraví a určité opatrnosti, které jsou nezbytné vzhledem k psychologickým a tělesným charakteristikám této věkové skupiny.

3) Zajistit výkon dobrovolnické služby v takových podmínkách, které neohrožují život a zdraví dobrovolníka.

4) Zajištění řádného ubytování ve zdravotně nezávadném prostředí.

5) Uzavření pojistné smlouvy

Zákon ukládá vysílající organizaci povinnost uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu, která pokrývá různé odpovědnosti:

- odpovědnost za škodu, kterou způsobil dobrovolník úmyslně a to na majetku a na zdraví,
- odpovědnost za škodu, která bude způsobena dobrovolníkovi na majetku a na zdraví.

Uzavření této pojistné smlouvy je ochranným prvkem chránícím obě strany vztahu dobrovolnické služby.

6) Sjednání zdravotního pojištění dobrovolníka

Tato povinnost se vztahuje na výkon dobrovolnické služby v zahraničí, neboť dobrovolník konající svou službu v ČR je účasten zdravotního pojištění ze zákona a plátcem je stát za předpokladu, že dobrovolník není účastníkem zdravotního pojištění z jiného titulu, např. jako student, zaměstnanec či osoba samostatně výdělečně činná.

¹³ Příloha č. 5: Dohoda o dobrovolnické činnosti v rámci programu Dobrovolníci v nemocnicích

7) *Rovné zacházení při výběru dobrovolníků*

Zákaz diskriminace se vztahuje na povinnost rozlišovat případné rozdíly, které mohou nějakým způsobem ovlivnit samotný výkon dobrovolnické služby.

6.6 *Přijímající organizace*

V zákoně o dobrovolnické službě je jeden celý paragraf věnovaný vysílající organizaci, co to je, jaké organizace se jí mohou stát a za jakých podmínek (získání akreditace). U přijímající organizace tomu tak není, tam je stanovena pouze jediná podmínka „*přijímající organizace nesmí využívat dobrovolníky k činnosti, které by jinak u přijímající organizace vykonávaly osoby v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo byly zajišťovány jinými osobami v rámci jejich podnikání.*“ Cílem je patrně vyjádřit a zdůraznit, že dobrovolníci nejsou levnou pracovní silou, jejich přínosem oproti zaměstnancům je dát klientům něco navíc než standardně poskytované služby právě zaměstnanci, a to třeba právě v podobě být jim nablízku, poslouchat či si s nimi povídat.

Jak již bylo řečeno, zákon nevymezuje konkrétní právní formy, které se mohou stát přijímajícími organizace. Pravděpodobně se bude jednat o různá občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, může jí být i státní orgán, organizační složky státu či orgány a organizační složky územních samosprávných celků. Právě tyto orgány státu a samosprávy mohou fungovat jako zprostředkovatel mezi vysílající organizací se sídlem v ČR a přijímající organizací v zahraničí. Samozřejmě by jí mohly být i soukromé společnosti typu a.s., s.r.o., ale problémem zde bude dokázat, že se nejedná o činnost, která nahrazuje práci samotných zaměstnanců, a zachování tak postavy dobrovolníka a jeho služby v tom pravém smyslu.

6.7 *Vztah vysílající a přijímající organizace*

Vedle vztahu vysílající organizace a dobrovolníka existuje také vztah mezi vysílající organizací a přijímající organizací. Tyto dvě strany mají dle zákona povinnost uzavřít vzájemnou smlouvu a to písemnou formou¹⁴. Jedná se o alternativu uzavření dobrovolnické smlouvy mezi dobrovolníkem a přijímající organizací.

Obsah této smlouvy je dán povahou dobrovolnické služby resp. konkrétní činností, kterou má dobrovolník vykonávat. Náležitosti obsah této smlouvy upravuje zákon konkrétně §8.

¹⁴ Příloha č. 6: Smlouva o spolupráci

Obsah smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací představují 2 oblasti.

➤ ***Povinnosti přijímající organizace vůči dobrovolníkovi***

- předmět a doba výkonu dobrovolnické služby
- způsob ubytování a stravování dobrovolníků
- vybavení dobrovolníků pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky

➤ ***Povinnosti vůči vysílající organizaci***

- ohlašování, prevenční povinnost a povinnost učinit neprodleně opatření v případě vzniku rizika
- sjednání způsobu ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací (supervize)

Účelem zákona o dobrovolnické službě v žádném případě není upravit a omezit všechny existující a značně rozmanité formy dobrovolnictví, ale vymezit část z nich a s nimi spojit podmínky, za kterých bude stát jejich činnost podporovat. Zákon stanovuje podmínky pro dobrovolnickou službu a v souvislosti s tím uděluje určité výhody, jako jsou dotace pro akreditované organizace vysílající dobrovolníky nebo pro nezaměstnané možnost započítat dobrovolnickou službu trvající déle než tři měsíce při rozsahu alespoň poloviny pracovního úvazku do odpracované doby pro potřeby důchodového zabezpečení.

7 Reakce organizací na zákon o dobrovolnické službě

V listopadu 2004 byly v rámci projektu „*zhodnocení účinnosti a návrhy změn zákona o dobrovolnické službě*¹⁵“ provedeny rozhovory s organizacemi s cílem zjistit jejich názory a zkušenosti se zákonem, případně návrhy na zlepšení. Byl vybrán takový vzorek organizací, který pokrýval veškeré možné oblasti, různé vztahy k zákonu o dobrovolnické službě tak, aby byla zachována určitá objektivita a bylo zachycené plné spektrum názorů na účinnost tohoto zákona.

Mezi **klady** tohoto zákona organizace nejvíce uváděly:

- ✓ zvýšení prestiže organizace nebo dobrovolnického programu
- ✓ možnost získat finance
- ✓ know-how při práci s dobrovolníky, vzor pro sepisování smluv s dobrovolníky
- ✓ pravidla a vytvoření právního rámce dobrovolnictví, zvýšená ochrana dobrovolníků
- ✓ zviditelnění dobrovolnictví a usnadnění možnosti získat finance z jiných zdrojů, než je Ministerstvo vnitra

Naopak mezi **zápory**, tedy v čem zákon organizacím ztěžuje jejich práci, byly nejčastěji uváděny:

- ✓ nemožnost akreditovat dobrovolníky, kteří jsou členy organizace
- ✓ zvýšená administrativa, smluvní závazek a související administrativa může odradit některé dobrovolníky
- ✓ nesrozumitelnost některých ustanovení zákona
- ✓ přidělení financí na školení pouze vysílající organizaci
- ✓ vyloučení odměny pro dobrovolníky (navrhovaly odměny nefinančního charakteru, nebo třeba jednorázové částky např. 2 000 Kč za rok)
- ✓ nemožnost dobrovolníků vykonávat dobrovolnickou službu pro vlastní organizaci
- ✓ žádné dotace pro přijímající organizaci (např. na přípravu dobrovolníků, které probíhá za dané situace logicky u přijímající organizace místo vysílající)

¹⁵ Tutr, V. (13.12.2004) Diskuze k posouzení zákona o dobrovolnické službě. Staženo 10. ledna 2006 z http://www.dobrovolnik.cz/nazory.shtml?restrict=number.....1&res_val=27

- ✓ hranice 15 let pro dobrovolníka, taxativní vymezení dobrovolnické činnosti
- ✓ nutnost pojistit dobrovolníka předem

Klady a zápory, které organizace dle jejich názoru v již napsaném a existujícím zákoně shledaly, jsme již uvedli. Co však organizace v zákoně nenašly a chybí jim tam, je např.:

- určitá obecná formulace prospěšnosti dobrovolnictví
- způsob výpočtu finanční hodnoty dobrovolnické činnosti
- existence dokladu o vykonané dobrovolnické službě
- povinnosti klienta (příjemce dobrovolnické služby), práva a povinnosti dobrovolníka
- jasné oddělení dobrovolnictví řízeného zákonem a toho existujícího mimo rámec zákona
- vyšší podpora dobrovolnictví ze strany státu (např. možnost odpočtu z daní)

Objevila se zde také námitka ohledně skutečnosti, že tato problematika spadá do působnosti Ministerstva vnitra, tedy ministerstva, které potlačuje negativní společenské jevy, což dobrovolnictví rozhodně není, jedná se o opak.

Kriticky se organizace také vyjadřovaly k systému přijímající – vysílající organizace, který většina považuje za zbytečně složitý, neodpovídající realitě a tudíž nepotřebný. V některých případech totiž hraje důležitější roli přijímající organizace, ať se to týká výběru či přípravy dobrovolníků, a některé by se obešly bez vysílající organizace úplně.

Rovněž se objevily organizace, které měly zkušenosti s nesprávným výkladem zákona. Jedná se zejména o úřad práce, který měl nebo má s pochopením tohoto zákona problémy.

Připomínky byly i k samotnému akreditačnímu řízení, kdy nejčastějšími výtky byly administrativní náročnost a obtížnost procesu, obtížnost odhadu nákladů projektu na tři roky dopředu, zdoluhavé trvání řízení, nedostatečný manuál, nejasné požadavky, omezená doba platnosti.

Aby nebyly uváděny jenom samé nedostatky, některé organizace ocenily rychlý a vstřícný přístup pracovníků oddělení dobrovolnické služby Ministerstva vnitra.

Shrneme-li to, námitky a obavy k tomuto zákonu lze rozdělit do dvou kategorií. První kategorie se týká připomínek k jednotlivým paragrafům či formulacím, druhá kategorie se pak týká vyznívání zákona jako celku, výkladu jeho jednotlivých částí a jeho praktické naplňování.

Všeobecně pozitivně je hodnocena existence zákona jako právní normy, která vytváří jistý legislativní rámec dobrovolnické činnosti a vztahům, které při ní vznikají. Vyplývá zde však zřetelná obava, že se působením zákona vytváří oddělený sektor „profesionalizovaného“ dobrovolnictví, který bude dále zvýhodňován, neboť podpora je směřována pouze

organizacím agenturního charakteru, které zprostředkovávají dobrovolnictví, nebo velkým dostatečně finančně a institucionálně zabezpečeným organizacím. Akreditace je zde přijímána jako značka kvality. Všeobecným názorem je, že by státem nemělo být podporované pouze institucionalizované agenturní dobrovolnictví, ale i občanská flexibilní angažovanost. Podpora by se také neměla týkat pouze vysílajících organizací, ale také těch organizací, které pracují přímo s dobrovolníky a vyvíjejí činnost, která je namířená ke klientům a která je nyní z podpory vyloučena (týká se to např. ekologických organizací), což se nejeví zrovna jako dostatečně logické a je to zároveň i jakousi bariérou rozvoje dobrovolnictví.

8 INKANO

INKANO Písek neboli INformační Kancelář Neziskových Organizací Písek je občanské sdružení, které, jak vyplývá z jeho poslání, se svými aktivitami snaží o všestranný rozvoj občanského života v regionu, především posilováním právního vědomí občanů, jejich zapojováním do věcí veřejných, rozvojem dobrovolnictví a širokou podporou neziskových organizací. Jinými slovy se toto občanské sdružení snaží o to, aby se každý občan ve města Písku a Jihočeského kraje orientoval v dění ve společnosti a měl možnost do něho aktivně zasahovat.

Historie

- **1999** Koncem tohoto roku se zrodila myšlenka založit subjekt, který by „propojil“ neziskový sektor regionu Písecka a byl by zároveň základem pro nově vznikající organizace.
- **2000** Dne 7. ledna 2000 vznikla registrací Ministerstva vnitra INformační Kancelář Neziskových Organizací (INKANO) jako organizační jednotka občanského sdružení Club Písek – Caerphilly. Členy tohoto sdružení se stávají lidé působící v neziskových organizacích, poskytujících v píseckém regionu sociální služby. Již od počátku má INKANO podporu zástupců veřejné správy.
- **2001** Studenti píseckého gymnázia se v hodinách Základů společenských věd jako první seznámili s neziskovým sektorem a dobrovolnictvím v rámci nového Dobrovolnického projektu. Úspěšně běží jak Občanská poradna, tak i Informační servis pro neziskový sektor. Pokračuje Komunitní projekt a byla zahájena spolupráce s ICN Praha. Rovněž se v tomto roce INKANO stalo členem Asociace poradenských a informačních středisek (APIS).
- **2002** Tento rok je rokem vzniku samostatného občanského sdružení INKANO Písek. Registrace stanov proběhla na Ministerstvu vnitra 2. května 2002, přičemž toto nové sdružení převzalo veškeré závazky a aktivity a dále pokračovalo v započaté práci a dalším rozvojem.

Financování

Obecně lze konstatovat, že INKANO získává své finanční zdroje od všech možných subjektů, kteří mají nějaký vztah k činnostem tohoto občanského sdružení. O jaké subjekty se jedná konkrétně, nám ukazuje následující tabulka, zobrazující příjmy a výdaje INKANA v roce 2004 a 2005, tj. poslední dva roky, pro které byly dostupná data.

Tabulka 7: Finance INKANA v roce 2004 a 2005

<i>Příjmy</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>
<i>Subjekt</i>	<i>Částka v Kč</i>	<i>Částka v Kč</i>
PHARE EU 2001	395 358,00	34 951,00
Ministerstvo vnitra		113 000,00
MPSV	391 000,00	158 300,00
MŠMT		75 000,00
Jihočeský kraj	37 800,00	20 000,00
Jihočeský kraj	65 520,00	300 000,00
Ministerstvo zdravotnictví	90 000,00	115 000,00
Město Písek	97 200,00	110 000,00
Město Písek Dražič	15 000,00	20 000,00
ÚP Strakonice	28 000,00	
ÚP Písek	113 508,00	100 182,00
Jihočeský kraj webové stránky	20 000,00	
Finance minulých let	130 963,60	123 713,60
<i>Celkem</i>	<i>1 253 386,00</i>	<i>1 170 146,60</i>
<i>Výdaje</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>
<i>Položka</i>	<i>Částka v Kč</i>	<i>Částka v Kč</i>
Mzdové náklady	693 641,00	513 434,00
Sociální a zdravotní pojištění	185 183,00	252 472,00
Ostatní mzdové náklady	27 200,00	87 750,00
Materiálové náklady	99 583,00	57 162,00
Nemateriálové náklady	255 029,00	175 615,00
<i>Celkem</i>	<i>1 260 636,00</i>	<i>1 086 433,00</i>
<i>Rozdíl určený na příští období</i>	<i>123 713,60</i>	<i>83 713,60</i>

Zdroj: INKANO Písek Výroční zpráva 2004

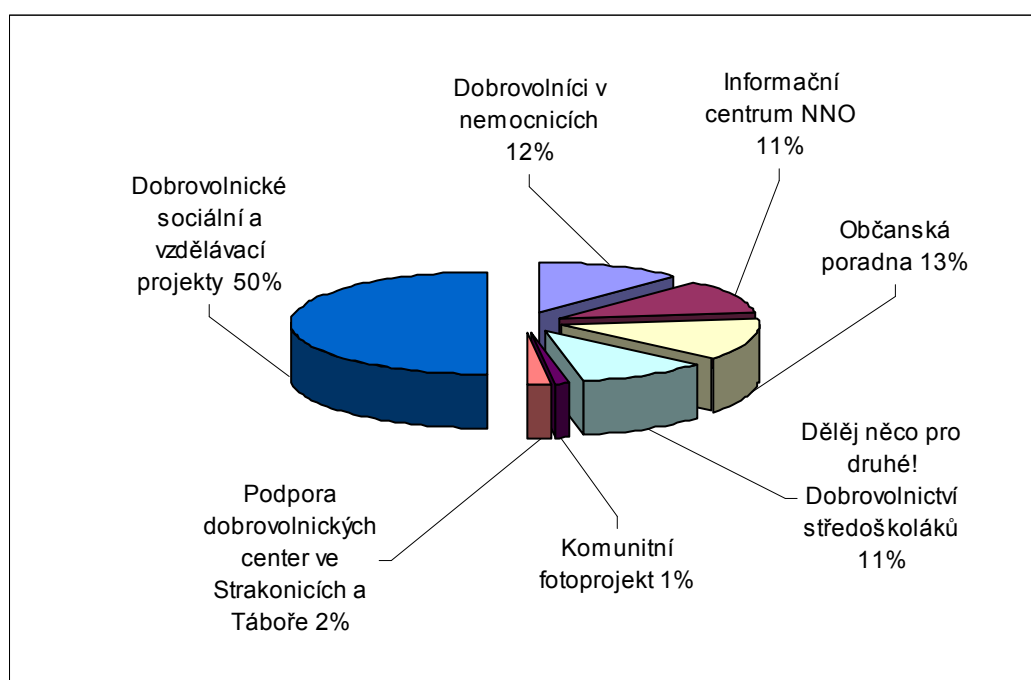
Rozpočet INKANA byl na rok 2004 oproti dosavadním rokům navýšen o téměř půl milionovou částku z EU. Obvykle se jejich rozpočet pohybuje kolem 1 milionu korun. V roce 2004 částka z EU klesla zhruba o sto tisíc Kč, přesto znamenala významný finanční zdroj. V následujícím roce 2005 byl však příjem z EU pouze na 10% úrovni oproti minulému roku. Přesto byl rozpočet INKANA na téměř srovnatelné výši jako v roce 2004, a to zejména díky získání nových zdrojů příjmů a u existujících zdrojů navýšení poskytované částky.

Nejvýznamnějším zdrojem financí jsou, jak již bylo řečeno, fondy EU, dále dotace z jednotlivých ministerstev, především se jedná o Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra a pro program Dobrovolníci v nemocnicích důležitá finanční podpora od Ministerstva zdravotnictví. Nemalou měrou se na činnosti podílejí i samosprávné celky Jihočeský kraj a město Písek i se svým Úřadem práce. Soukromé firmy, ať už malé nebo velké, o významnější sponzoring tohoto občanského sdružení příliš velký zájem nemají.

Jak jsem zjistila, na letošní rok rovněž INKANO počítá s částkou opět pohybující se kolem milionu korun, samozřejmě má již podané žádosti a je ve fázi čekání na přidělení financí či jejich zamítnutí.

Následující grafické znázornění nám ukazuje procentuální rozložení finančních zdrojů na jednotlivé projekty.

Graf 2: Struktura výdajů rozpočtu dle projektů v %

Zdroj: INKANO Písek *Výroční zpráva 2004*

Představení jednotlivých programů INKANA

Činnost INKANA vykryštovala do 3 hlavních programových okruhů:

- 1) *Informační centrum neziskových organizací*
- 2) *Občanská poradna*
- 3) *Dobrovolnické centrum*

Informační centrum neziskových organizací (IC)

Posláním IC je podpora rozvoje neziskového sektoru v píseckém regionu, a to především prostřednictvím informačního servisu a poradenství pro neziskové organizace a pomocí vzdělávacích aktivit pro jejich zaměstnance. Z důvodu posílení vlastních kapacit i z důvodu zkvalitnění služeb pro neziskové organizace se IC stalo zakládajícím členem APIS.

Mezi jejich hlavní aktivity patří:

- Konzultace – klienti jsou studenti, pracovníci státní správy a samosprávy a další zájemci o problematiku neziskového sektoru. Jelikož je INKANO jediným představitelem APIS v Jihočeském kraji, obrací se na něj klienti z celého kraje.

E-mailové rozesílky pro NNO – informace o seminářích, akcích určených neziskovým i příspěvkovým organizacím v celém Jihočeském kraji.

Propagace jihočeského neziskového sektoru na internetu – INKANO se stalo partnerem celostátního portálu www.neziskovky.cz, kde přináší zprávy z jihočeského regionu. Od listopadu 2003 má INKANO své vlastní informační stránky www.inkano.cz, které přinášejí aktuality nejen z Jihočeského neziskového sektoru, ale i z dalších portálů, jako např. www.ecn.cz, www.dobrovolnik.cz, www.neziskovky.cz.

- Školení a vzdělávací akce
- Komunitní akce – např. fotografická akce
- Vydává *Adresář neziskových organizací a poskytovatelů sociálních služeb na Písecku*
- Knihovna pro neziskový sektor – přístupná veřejnosti

Občanská poradna (OP)

Občanská poradna se snaží o to, aby občané netrpěli neznalostí svých práv a povinností, neznalostí dostupných služeb nebo neschopností vyjádřit své potřeby a hájit svá práva a oprávněné zájmy. Při poskytování svých služeb dodržuje Občanská poradna 4 základní zásady občanského poradenství:

- ✓ diskrétnost – od klienta nevyžaduje žádné osobní údaje
- ✓ nestrannost – přijat je každý klient bez ohledu na věk, pohlaví, rasu atd.
- ✓ nezávislost – OP není závislá na žádné státní instituci
- ✓ bezplatnost – služby této poradny jsou bezplatné

Nad dodržováním těchto pravidel bdí Asociace občanských poraden, již je INKANO rovněž členem a od níž obdrželo Certifikát kvality a byla zařazena do kategorie „A“, tedy do nejvyššího stupně kvality.

V rámci OP proběhl projekt *Nenechme se strašit*, který měl za cíl přiblížit služby OP všem seniorům v Jihočeském kraji.

Dobrovolnické centrum (DC)

Posláním DC je aktivní propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví v jihočeském regionu. Děje se tak nejen samotnou realizací propagačních akcí, prací s médii a samosprávou, ale především propojováním zájemců o dobrovolnictví s organizacemi, které chtějí jejich služeb využívat. Dále pak podporou a servisem pro tyto organizace a konečně realizací vlastních dobrovolnických programů jako jsou:

- ✓ Dobrovolníci v nemocnicích
- ✓ Dělej něco pro druhé (středoškolský vzdělávací projekt)
- ✓ Aktivní stáří (propagační projekt zaměřený na seniory)
- ✓ Zkvalitnění managementu dobrovolnictví v NNO (díky tomuto projektu mohlo INKANO založit nová dobrovolnická centra ve Strakonících a Táboře)

Veškeré aktivity v rámci Dobrovolnického centra by se daly shrnout takto:

- Konzultace k problematice
- Školení a vzdělávací akce
- Propagace dobrovolnictví

Právě tato oblast činnosti INKANA je pro tuto práci stěžejní a následující kapitoly budou vycházet z tohoto okruhu, přičemž jako zdroj informací bude sloužit pouze jeden dobrovolnický program a to Dobrovolníci v nemocnicích.

9 Program Dobrovolníci v nemocnicích v ČR

Historie

První pokus o nastartování samotného programu Dobrovolnictví v nemocnicích proběhl v roce 1998, kdy se do programu organizovaného Open Society Institut New York (OSI) přihlásila Baťova nemocnice Zlín a nemocnice sv. Karla Boromejského v Praze. I přes skutečnost, že byl ve Zlíně zpracován reálný program, nepodařilo se získat vedení nemocnice pro realizaci tohoto programu. Koncem roku 1998 byla proto doporučena ke spolupráci plzeňská Fakultní nemocnice. V té době převzala po dohodě s OSI a nadací Open Society Fund Praha tento projekt nadace HESTIA s názvem „Dobrovolníci v nemocnicích“.

První oddělení, které bylo zapojeno do tohoto projektu, bylo dětské onkologické oddělení ve FN Motol, druhým se pak stalo Odborný léčebný ústav ortopedický v Kroměříži. Do dubna roku 2001 se počet nemocnic a zdravotnických zařízení rozrostl na pět.

Je nutné poznamenat, že tento program nebyl jediným, který počítal s dobrovolníky ve zdravotnickém zařízení. Zcela programově se o spolupráci hovoří v hospicové péči. Za dobu realizace, od listopadu 1999 do dubna 2001, se do programu zapojilo 115 dobrovolníků, kteří odsloužili více než 1500 hodin.

9.1 Organizace a realizace dobrovolnického programu

Dobrý dobrovolnický program v nemocnicích musí splňovat několik obecných podmínek. Především musí být srozumitelný s jasně definovanými cíli a mantinely a jeho koordinace musí být pečlivá a detailní.

Typy uspořádání dobrovolnictví v nemocnici

Uspořádání programu v nemocnici může být řešeno několika způsoby. V USA jsou obvykle využívány dva následující modely. První je *model nadační*, kdy dobrovolnictví v nemocnici organizuje a finančně zajišťuje nadace, která je k tomuto účelu založena. Nadaci obvykle zakládá vedení nemocnice, zaměstnanci nemocnice, a to společně se zástupci místní komunity (podnikatelé, samospráva). Druhým modelem je pak *model interní*, kdy si dobrovolnictví

organizuje sama nemocnice. V ČR zkušenost ukázala, že možnosti, jak zorganizovat dobrovolnictví v nemocnici jsou vlastně tři.

Externí model

Tento model se vzdáleně podobá americkému nadačnímu modelu. Rozdíl však můžeme najít ve skutečnosti, kdy v USA je zakládána nadace za aktivní účasti nemocnice, tak v ČR se partnerem nemocnice stává nestátní nezisková organizace se zkušenostmi s dobrovolnictvím. Takovým partnerem pak může být regionální dobrovolnické centrum nebo organizace, která realizuje jiný dobrovolnický program. V takovém případě pak realizovala nestátní nezisková organizace program dobrovolnictví pro nemocnici na základě smluvního vztahu.

Interní model

Tento model je charakteristický tím, že dobrovolnický model realizuje sama nemocnice, je tedy shodný s modelem americkým. V ČR nám může jako příklad takového dobrovolnictví posloužit dobrovolnický model v hospici v Rajhradě.

Smíšený model

Poslední model představuje ty možnosti, které se nevyskytují v předchozích dvou modelech. Buď si sama nemocnice založí neziskovou organizaci, která daný program realizuje či spolurealizuje, nebo si založí nadační fond, který program financuje. Může také docházet ke spolupráci nemocnice a nestátní neziskové organizace při tvorbě a realizaci programu. Takový model pak může být výhodou při rozložení zdrojů financí.

9.2 *Dobrovolnictví v nemocnicích jako součást psychosociální péče*

Nemoc není poruchou jen jednoho orgánu nebo části těla. Postihuje celého člověka, zasahuje do života celé jeho rodiny. Uzdravení je „kvantovým skokem“ obnovy souladu všech životních oblastí – tedy dosažení bio-psycho-socio-spirituální rovnováhy a je k němu třeba mnoho sil a energie. Nemocnému člověku se v nemocnici dostává pomoci od lékařů, dalšího zdravotnického personálu a v kontextu komplexní péče i od ostatních odborníků (např. psychologa, terapeuta, sociálního pracovníka, ale i duchovního). Důležité je, že on sám může výrazně napomoci svému uzdravení, když objeví a pochopí, že zdroj sil k uzdravení je i něm samotném, v odhodlání a vůli žít, ochotě něco pro to sám udělat. Tedy v motivaci a aktivizaci

člověka samotného. Tento proces vyžaduje trpělivost, toleranci a práci na sobě, jak na straně „nemocného“, tak i na straně „zdravého“ světa a nutně potřebuje podporu toho, co u pacienta v nemocnici zůstává zdravé i v době nemoci nebo je dosud v jeho skrytém rezervoáru sil. Pokud se takovéto podpory dostane pacientovi už v období hospitalizace v nemocnici, může se výrazně posílit a zvýšit jeho šance na uzdravení a nalezení způsobu života. Právě tato podpora zdraví je prostorem, ve kterém mají opodstatnění a důležité místo tzv. laici, mezi které můžete zahrnout např. rodinu, dobrovolníky nebo přátele.

Pacient tedy ke svému celkovému uzdravení potřebuje nejenom tělesné uzdravení, ale i rovnováhu v oblasti duševní, vztahové a sociální, dobrý lidský kontakt doplněný o nalezení motivace, smyslu a směru života.

Iniciativa dobrovolníků má v nemocničním prostředí významný oboustranný přínos. Pro pacienty je důležitým podpůrným léčebným prvkem, dobrovolníkům může otevřít jiné životní souvislosti, studentům může přinést cenné zkušenosti pro jejich budoucí profesi. Dobrovolníci starší generace se mohou podělit o své životní zkušenosti a smysluplně naplnit volný čas.

9.3 Pravidla dobrovolnictví v nemocnicích

Dobrovolnictví v nemocnicích, nebo i jiných zařízeních, jako jsou domovy seniorů, sociální ústavy a jiné, klade na dobrovolníky a organizaci dobrovolnictví velké nároky. A to zejména proto, že se jedná o zařízení s přesnými pravidly a jasnou strukturou. Z těchto důvodů, ale i z důvodu ochrany pacientů a samotných dobrovolníků, musí i dobrovolnictví mít jasná pravidla a zapadat do systému péče o pacienty a klienty. Dobrým cílem je vytvoření dlouhodobého, funkčního systému dobrovolnictví, který nenarušuje léčebný provoz v nemocnicích a zároveň vhodně doplňuje práci odborného personálu tam, kde je to možné. Tím se postupně stává součástí komplexní péče o pacienty. V současné době je oblast dobrovolnictví řešena zákonem o dobrovolnictví, kterému byla věnována celá jedna předchozí kapitola.

Přehled aktivit dobrovolníků s pacienty

Ve vztahu k odbornosti se činnost dobrovolníka může dělit na:

Laická činnost, kde není třeba speciální přípravy, ani speciální vedení profesionálními pracovníky nemocnice. Platí zde zásada, že nemá nahrazovat práci odborného personálu.

Průběžné – hraní si s dětmi, společník u lůžka (rozhovory, čtení, společenské hry), doprovody

na procházku, svépomocné aktivity (rady a podpora pacientům se stejnou diagnózou), doprovod (asistence při převozu) na vyšetření, další aktivity s pacienty (hudba, předcvičování, malování, předčítání, zájmové kroužky)

Jednorázové aktivity s pacienty – Vánoční besídka, Mikuláš a jiné krátkodobé motivační programy

Pomoc sestrám – roznos pití, pomoc při stravování

Činnost dobrovolníků nezahrnující práci s pacienty – informační služba v recepci, udržování informačních nástěnek, drobné technické opravy a údržba, úprava květin, zahrady atd.

Částečně odborná činnost dobrovolníků je možná buď pod odborným vedením profesionálních pracovníků, kdy běžná činnost dobrovolníků získá léčebně-terapeutický obsah (např. dobrovolník předcvičuje dle návodu fyzioterapeuta) nebo dobrovolník projde sám speciálním školením nebo má kvalifikaci, která mu umožní některé snadné úkoly realizovat samostatně (např. dobrovolníkovi je zaplacen výcvik v arteterapii a po jeho absolvování působí jako dobrovolník v týmu psychologů na onkologickém oddělení).

Odborná činnost dobrovolníka je možná v případě, jestliže dobrovolník využívá své profesionální dovednosti a zdarma je poskytuje ve prospěch programu, dobrovolníků, pacientů nebo nemocnice. Nenahrazuje přitom práci personálu a v žádném případě neposkytuje odbornou medicínsko-zdravotní péči.

9.4 Dobrovolníci v nemocnicích a INKANO

Smyslem tohoto programu je zlepšení psychosociální péče o pacienty v písecké nemocnici a to pomocí dobrovolnických aktivit, které jsou zařazené do systému komplexní péče o pacienty a realizovaných v rámci sociální péče. Cílem projektu je pak zlepšení pohody pacientů a hlavně jejich odreagování se od myšlenek na svou nemoc a zdravotní stav.

V písecké nemocnici působí dobrovolníci na dvou odděleních, a to na dětském oddělení a oddělení LDN (lidé dlouhodobě nemocní). Na *dětském oddělení* se dobrovolníci ve své činnosti zaměřují na hraní s dětmi, čtení pohádek, hraní společenských her, zpívání, malování a povídání. Smyslem těchto aktivit je hlavně zabavit malé pacienty, odreagovat je a zlepšit jejich náladu. Na oddělení LDN je pak činnost dobrovolníka spíše v podobě společníka u lůžka, a to zejména u starších pacientů. V případě zájmu ze strany pacientů je možné věnovat se povídání, čtení nebo, dovolí-li počasí, procházkám apod. Smyslem těchto aktivit je

rozšíření a zlepšení sociálních kontaktů pacientů.

Statistické údaje programu Dobrovolníci v nemocnicích

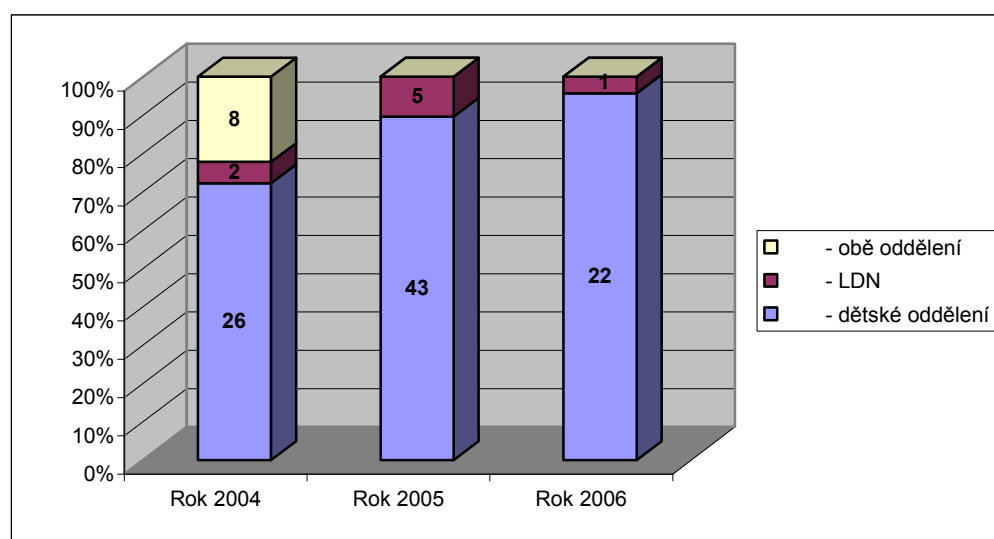
Tato podkapitola nám dá přehled o vývoji počtu dobrovolníků INKANA zapojených do programu Dobrovolníci v nemocnicích v podobě tabulky a vývojového grafu.

Tabulka 8: Statistické údaje programu Dobrovolníci v nemocnicích

<i>Statistika</i>	<i>Rok 2004</i>	<i>Rok 2005</i>	<i>Rok 2006</i>
<i>Počet dobrovolníků</i>	36	48	23
- dětské oddělení	26	43	22
- LDN	2	5	1
- obě oddělení	8	0	0
<i>Pohlaví</i>			
- žena	32	46	23
- muž	4	2	0
<i>Průměrný věk</i>	20	21	19
<i>Průměrný počet hodin strávených v nemocnici</i>	267,25	351,25	163,50

Pro lepší představu o podílech jednotlivých ukazatelů na celku je zde i grafické znázornění.

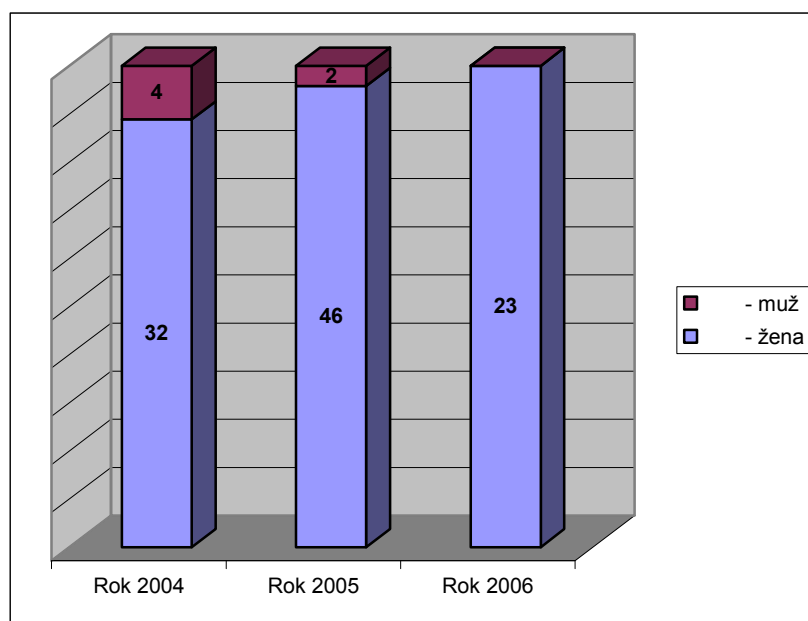
Graf 3: Grafické srovnání umístění dobrovolníků na jednotlivá oddělení

Zdroj: tabulka č.8

Z grafu vyplývá, že jednoznačně nejvíc oblíbené oddělení je pro dobrovolníky dětské oddělení. V prvním roce realizace projektu ještě několik dobrovolníků chodilo na obě oddělení, to se ale postupem času změnilo, neboť v následujících letech nechodil na obě oddělení současně ani jeden dobrovolník. Dobrovolníci si sami vybírají, na jaké oddělení chtějí chodit, a oddělení LDN je pro dobrovolníky z řad studentů asi z pochopitelných důvodů až za dětským oddělením, co se oblíbenosti týče.

Graf 4: Grafické srovnání dobrovolníků dle pohlaví

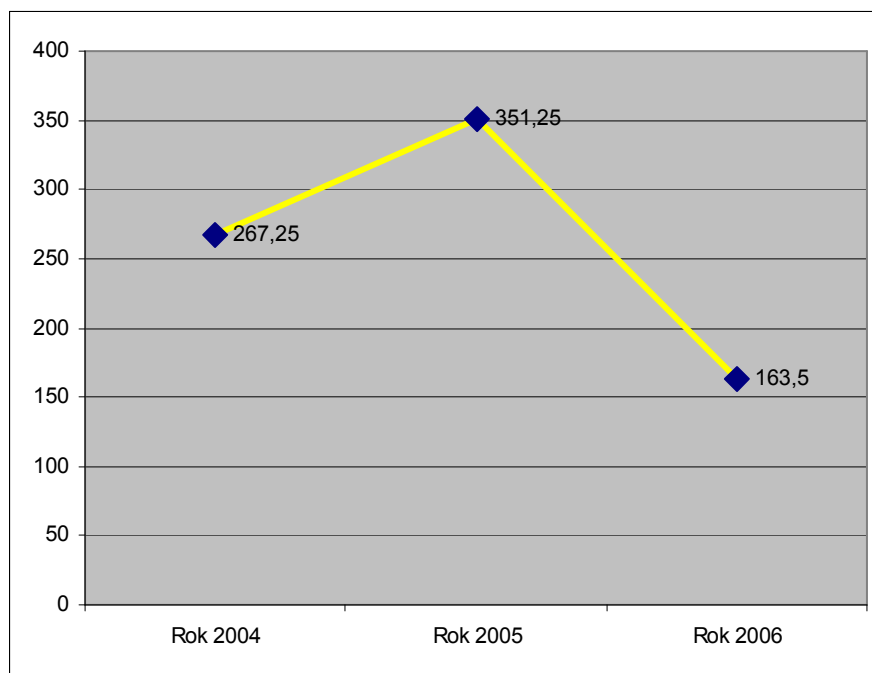

Zdroj: tabulka č.8

Z tohoto grafického srovnání vyplývá jednoznačná převaha žen mezi dobrovolníky, v případě posledního roku 2006 je míra jejich zastoupení dokonce 100%. Z toho vyplývá, že v řadách mužů si dobrovolnictví ještě u nás nenašlo mnoho příznivců, kteří by se aktivně zapojili do dobrovolnictví, tedy alespoň v Písku to tak vypadá.

Následující graf nám ukazuje vývoj počtu hodin strávených v nemocnici. Tato data si INKANO shromažďuje, proto můžeme porovnat jednotlivé roky z hlediska odpracovaných hodin a to v podobě průměru. Jak je vidět hodiny strávené v nemocnici vykonáváním dobrovolné služby je lineární funkcí počtu dobrovolníků, neboli čím více dobrovolníků, tím více strávených hodin v nemocnici..

Graf 5: Grafické znázornění vývoje počtu strávených hodin v nemocnici

Zdroj: tabulka č.8

Veškeré informace, které jsou v této subkapitole, jsou čerpány ze statistických dat neziskové organizace INKANO, které si toto sdružení vede.

10 Etapy vlastní realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích

Samotnou realizaci programu lze rozdělit do několika etap: získávání dobrovolníků, první pohovor s dobrovolníkem, výcvik dobrovolníků, samotné zahájení dobrovolnické činnosti dobrovolníkem, supervize dobrovolníků, motivování dobrovolníků, vyhodnocování programu a ukončení spolupráce s dobrovolníkem.

Získávání dobrovolníků

Do této etapy bychom mohli zařadit samotný nábor dobrovolníků, to znamená informační schůzku, první pohovor s dobrovolníkem a případný výběr dobrovolníka.

Mezi nejčastější používané formy získávání dobrovolníků jsou leták, plakát, vývěska, propagace v tisku, místní a regionální rozhlasové či televizní vysílání, známí a přátelé, náborová akce, spolupráce s dobrovolnickým centrem, vysoké školy, střední školy nebo internet. Takřka vždy platí pravidlo trychtýře: v kampani oslovíte 300 lidí, na informační schůzku přijde 100 zájemců, z nich se výcviku zúčastní 20 a dobrými dobrovolníky se pak stane 15.

První pohovor s dobrovolníkem

Rozhovor je nezbytným individuálním kontaktem s dobrovolníkem, přičemž takový první kontakt slouží zejména k ujasnění vzájemných očekávání, možností a nabídek. Dobrovolník má být během pohovoru podrobněji seznámen s cíli a posláním programu, s rozvojem i omezeními a hlavně s požadavky kladenými na dobrovolníka. Jedná se tedy o situaci, kde se dobrovolník dozví svá práva i povinnosti. Výsledkem rozhovoru tedy bude ujasnění si, zda obě strany o vzájemnou spolupráci vůbec stojí.

Domluví-li se v rozhovoru, že spolupráce je možná a žádoucí, vezme si koordinátor na dobrovolníka kontaktní údaje a pozve ho na nejbližší termín výcviku, a to i v případě, že si dobrovolník ještě není jist, zda se chce dobrovolníkem stát. Výcvik totiž slouží také jako možnost ujasnění si motivace a možností dobrovolníka.

Výcvik dobrovolníka

Každý dobrovolník má právo být na svou činnost náležitě připraven a podrobněji seznámen s činnostmi organizace, kde bude dobrovolnou službu vykonávat. Je nutné, aby znal veškeré náležitosti a případná rizika. Cílem výcviku je dozvědět se, jak vykonávat dobrovolnou službu a hlavně jak ji vykonávat dobře.

Zejména u programů jako jsou Dobrovolníci v nemocnicích je výcvik velice důležitou součástí přípravy dobrovolníka na výkon dobrovolné služby. Pro přípravu dobrovolníka, který nebude v nemocnici vykonávat nějakou speciální činnost, je na základě zkušeností vhodný jednodenní výcvik skupiny dobrovolníků. Pro náročnější činnosti je pak tento výcvik ještě doplněn praktickým zaškolením se na konkrétním oddělení.

Zahájení dobrovolné činnosti

Na tuto etapu programu je možné nahlížet ze dvou úhlů:

Vstup programu na oddělení

Pro úspěšnou realizaci programu je nezbytné, aby byl program na oddělení přijímán na všech svých úrovních, proto je nutné, aby všichni zaměstnanci byli s programem seznámeni a mohli vyjádřit své připomínky a obavy. Důležité rovněž je, aby měli zaměstnanci možnost podílet se na činnosti dobrovolníka, na druhé straně je však nutné, aby byl personál seznámen s dohodnutou činností dobrovolníka, a ten tak nebyl zdravotnickým personálem „zneužíván“ k jiným druhům činnostem, které nejsou předmětem dohodnuté dobrovolné činnosti.

Na oddělení je jedna osoba pověřena rolí „kontaktní osoby“, zpravidla to bývá vrchní sestra daného oddělení. Té se dobrovolníci hlásí do „služby“ a domlouvají si s ním další věci dle místních zvyklostí. Na oddělení by měl být rovněž seznam dobrovolníků, kteří na toto oddělení docházejí.

Vstup dobrovolníka na oddělení

První vstup dobrovolníka na oddělení je velmi důležitým krokem, a to zejména pro jeho další motivaci a setrvání v programu. Pro zajištění hladkého průběhu dobrovolné služby musí dobrovolník znát kontaktní osobu, na kterou se může obrátit v případě jakéhokoliv problému.

Supervize dobrovolníků

Supervize je pro mnohé stále ještě neznámým pojmem. Co si tedy můžeme pod tímto pojmem představit? Jedná se o setkávání dobrovolníků se supervizorem, které slouží k naplňování takových cílů, jako je např. podpora a ocenění dobrovolníků, jistění a jisté míry kontroly nad programem, či k řešení problémů a k rozvoji dovednostem samotných dobrovolníků.

Supervize může mít podobu buď skupiny, kde se účastní programu větší skupina dobrovolníků, nebo může jít o supervizi dobrovolníků z jednoho oddělení. V neposlední řadě se může jednat o supervizi individuální, kdy se může jednat o situaci vyžadující akutní či závažné řešení problému.

Supervisor je pak osoba v ideálním případě školená, jako např. pracovník, psycholog apod. V krajním případě se pak jedná o osobu zkušeného pracovníka, znalého problematiky, kterou se dobrovolníci zabývají.

Četnost supervizí je pak třeba přizpůsobit náročnosti programu a frekvenci zapojení dobrovolníků do jejich činnosti. Z praxe se doporučuje dvouhodinové setkání za 1 až 2 měsíce. Důležité je, aby dobrovolníci měli možnost pravidelně hovořit o svém působení, ale aby jim účast na supervizích nezabírala více času než samotný výkon dobrovolné služby. Supervizí se tak může předcházet problémům či jejich včasnému řešení.

U dobrovolníků naštěstí nehrozí tak silné riziko vyhoření jako u zaměstnanců, ale i přesto je možné a to v případě, nemá-li dobrovolník možnost sdělovat a řešit své starosti a radosti, nejasnosti a otázky týkající se programu. Zpravidla takový dobrovolník odchází. Dobrá supervize tedy pomáhá udržovat motivaci dobrovolníka.

Motivování dobrovolníků

I přestože nejsou dobrovolníci finančně odměňováni, přináší jim dobrovolnictví spoustu jiných zisků. Přesto je nutné neustále s motivací dobrovolníka pracovat a oceňovat ho jiným způsobem, např. poděkováním, blahopřáním k svátkům či narozeninám, dárkem k vánocům, pomoc v osobním rozvoji aj.

Ocenění je nutné pro další úspěšný rozvoj dobrovolnického programu, jakožto zpětná vazba pro samotné dobrovolníky a jako podklad pro hodnocení programu ze strany vedení nemocnice. Neméně důležité je i jako podklad pro získávání finančních zdrojů ze strany Ministerstva zdravotnictví a různých nadací.

Z kvantitativních údajů je vhodné sledovat počet aktivních dobrovolníků, počet odsloužených

hodin, počet jednorázových akcí, počet výcviků a supervizí.

Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

Ukončení spolupráce s dobrovolníkem může nabývat trojí podoby:

Ukončení spolupráce po dohodě

- Dobrovolníkovi vyprší smlouva a on neprojeví zájem o její prodloužení nebo doposud spolupracující dobrovolník přestane do nemocnice docházet, to je první možnost pro ukončení spolupráce.
- Druhou možností je vzájemná dohoda o ukončení vzájemné spolupráce.

U obou způsobů odchodu je žádoucí osobní rozhovor s dobrovolníkem, neboť postřehy a nápady takových dobrovolníků mají obvykle cenný přínos pro další rozvoj programu.

Propuštění dobrovolníka

Tento způsob odchodu dobrovolníka je možný v situacích, jako je např. zjištění koordinátora při vstupním pohovoru, že dobrovolník není pro daný program vhodnou osobou nebo dospěje-li koordinátor k tomuto zjištění v průběhu či na konci výcviku nebo zkušebního období nebo v případě, že dobrovolník nedodrží a porušuje dohodnutá pravidla programu. Jak uvádějí O.Sozanská a J.Tošner (2002): „Říci dobrovolníkovi nashledanou korektním způsobem bez ohledu na okolnosti je důkaz vysoké úrovně organizace.“

11 Finanční výdaje na účast dobrovolníka v programu Dobrovolníci v nemocnicích na straně vysílající organizace

Tato kapitola bude věnována analytickému rozboru finanční náročnosti procesu realizace programu Dobrovolnictví v nemocnici pro vysílající organizaci, v našem případě se jedná o neziskovou organizaci INKANO, jakožto organizaci, která vysílá dobrovolníky ze svých řad, do organizace druhé (přijímající), což je v našem případě Nemocnice Písek. Jinými slovy tato kapitola ukáže, kolik stojí neziskovou organizaci INKANO realizace takového programu, jako jsou Dobrovolníci v nemocnicích, a jak je takový program financován, resp. z jakých zdrojů.

Samotný proces realizace programu byl představen v předchozí kapitole. Podíváme-li se na tento proces z hlediska finanční náročnosti pro organizaci, která dobrovolníky vysílá do jiné organizace, tj. vysílající organizace INKANO, můžeme tento proces rozdělit do téměř shodných tematických etap, které se však budou lišit jednak ve druhu samotných nákladů a jednak v míře zastoupení těchto nákladů na celkových nákladech, neboť každá etapa si vyžaduje individuální přístup, s čím souvisí i výše nákladů.

11.1 *Finanční výdaje na výběr a evidenci dobrovolníků*

Etapa zahrnující proces výběru a evidence dobrovolníků je etapou, o které bychom mohli říct, že je náročná zejména z administrativních a provozních důvodů. Proč? Neboť mezi činnosti, které bychom mohli zařadit do této etapy, patří například pořízení databáze s údaji o osobě samotného dobrovolníka, náklady typu pronájmu prostorů, nákup kancelářských potřeb apod. Nesmíme také zapomenout na náklady spojené s propagací programu, která zde slouží jako významný prostředek k získávání dobrovolníků. Významnou roli v této etapě hraje postava koordinátora dobrovolníků, která také přispívá k určité finanční nákladnosti této etapy. INKANO rovněž využívá služeb externistů, kteří zde slouží jako konzultační pomoc při výběru dobrovolníků, a i tento prvek přispívá k celkovému objemu nutných finančních prostředků k zajištění realizace této jedné etapy programu Dobrovolníci v nemocnicích.

Náklady na první etapu obsahující výběr a evidenci dobrovolníků souhrnně zobrazuje následující tabulka, která zobrazuje náklady realizace programu první roku, tj. 2004.

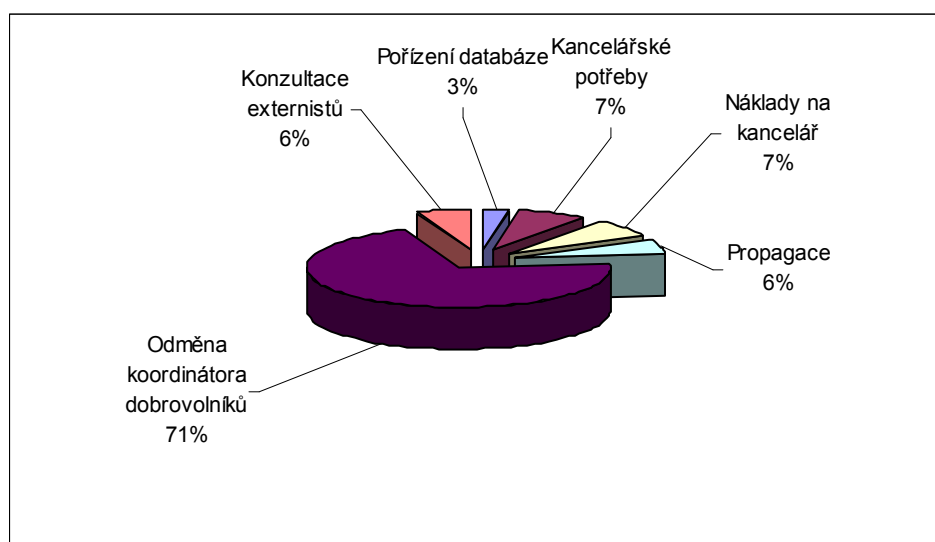
Tabulka 9: Finanční výdaje na výběr a evidenci dobrovolníků v roce 2004

<i>Druh výdajů</i>	<i>Částka</i>
Pořízení databáze	2.000 Kč
Kancelářské potřeby	5.000 Kč
Poměrná část nákladů kanceláře	5.000 Kč
Náklady na propagaci	4.000 Kč
Poměrná část odměny koordinátora dobrovolníků (10 hod/týden á 75 Kč)	48.600 Kč
Konzultace externistů při výběru dobrovolníků	4.000 Kč
Roční kalkulační	68.600 Kč

Zdroj: INKANO Písek

Pro lepší představu o podílu jednotlivých nákladů na celkovém objemu nákladech je zde grafické znázornění, které vyjadřuje výše uvedenou tabulku struktury nákladů, a na první pohled nám podává jasný důkaz o podílech jednotlivých druhů nákladu na celkových nákladech, které si tato etapa zahrnující výběr a evidenci dobrovolníků vyžaduje.

Graf 6: Struktura nákladů na výběr a evidenci dobrovolníků v %

Zdroj: INKANO Písek

Z grafu je patrné, že největší podíl na celkových nákladech má jednoznačně odměna koordinátora dobrovolníků a jeho činnost, která představuje 71% celkových nákladů. Tyto

náklady jsou vlastně jakousi mzdou člověka, který má dobrovolníky a jejich činnost na starosti. Dále už jsou rozdíly mezi podíly jednotlivých druhů nákladů na nákladech celkových nepatrné a pohybují se zhruba na stejné úrovni v rozmezí 3-7%. Náklady na kancelář jsou zastoupeny stejně jako kancelářské potřeby se 7%. Náklady na propagaci spolu s konzultacemi externistů při výběru dobrovolníků jsou pak na stejné výši 6%. Nejmenší podíl (3%) pak tvoří náklady na pořízení databáze, což je spíše otázkou času věnovaného této činnosti než otázkou peněz.

Co se týká vývoje nákladů na tuto etapu programu po dobu dosavadního tříletého trvání projektu, tak můžeme konstatovat, že náklady spojené s výběrem a evidencí dobrovolníků se více či méně nemění, tedy alespoň nijak významně, a zůstávají téměř na stejné úrovni, i když je na nich vidět klesající trend. Klesající tendence je vidět i u jednotlivých druhů nákladů. U nákladů spojených s pořízením databáze, které byly v prvním dvou letech větší (2.000 Kč) z důvodu rozjíždění projektu a zakládání veškeré evidence dobrovolníků. V posledním roce 2006 však již byly více či méně na minimální úrovni, a to ve výši 200 Kč, kdy se jednalo pouze o náklady na udržení databáze. Důvod tohoto vývoje, jak již bylo řečeno, je zcela logický, při rozbíhání projektu se databáze vytvářela úplně od začátku, poté už se pouze aktualizovala, a to si již nevyžaduje již tak vysoké náklady. Pouze u nákladů na kancelářské potřeby je trend opačný, tedy rostoucí, a to pravděpodobně z důvodu vysoké administrativní náročnosti kladené na tento program.

Pro vizuální představu o vývoji nákladů na tříletou existenci programu Dobrovolníci v nemocnicích je zde uvedena tabulka.

Tabulka 10: Vývoj nákladů na výběr a evidenci dobrovolníků v letech 2004 - 2005

<i>Druh výdajů</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Pořízení databáze	2.000 Kč	2.000 Kč	200 Kč
Kancelářské potřeby	5.000 Kč	5.000 Kč	6.000 Kč
Poměrná část nákladů kanceláře	5.000 Kč	2.000 Kč	2.000 Kč
Náklady na propagaci	4.000 Kč	3.000 Kč	3.000 Kč
Poměrná část odměny koordinátora dobrovolníků	48.600 Kč	48.600 Kč	48.600 Kč
Konzultace externistů při výběru dobrovolníků	4.000 Kč	2.000 Kč	500 Kč
Roční kalkulace	68.600 Kč	62.600 Kč	60.300 Kč

Zdroj: INKANO Písek

Budeme-li chtít znát celkové náklady na projekt o délce jeho trvání 3 let, pak se dostane jednoduchým výpočtem na přibližnou částku **191.500 Kč**.

Vývoj nákladů je vývoj odhadnutý, neboť nezisková organizace INKANO si nevede žádné přesné statistiky týkající se sledování nákladů na jednotlivé etapy nebo dokonce na jednotlivé druhy nákladů. Proto jsou tyto náklady spíše orientační dle názoru pracovníka INKANO, který má program Dobrovolníci v nemocnicích na starosti.

11.2 Finanční výdaje na přípravu dobrovolníků

Druhou významnou etapou procesu realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích, která navazuje na etapu výběru a evidence dobrovolníků, je etapa věnovaná přípravě dobrovolníků na samotný výkon dobrovolné služby v prostředí nemocnice. Tato etapa v sobě zahrnuje takové činnosti jako jsou různá školení a tréninky připravující dobrovolníky na výkon dobrovolné služby tohoto charakteru.

Tato fáze je pro úspěšnou realizaci projektu velice významná, proto je zde i předpoklad, že náklady na její realizaci jsou vyšší než v předcházející etapě, která je, jak již bylo jednou zmíněno, spíše etapou administrativní a provozní. Aby byl program úspěšný a efektivní, aby plnil poslání, jaké bylo stanoveno, měla by se této fázi věnovat dostatečná pozornost, a to nejenom co do kvality ale také z pohledů financí. Jinými slovy na této etapě by se nemělo šetřit, chceme-li mít úspěšný program.

Souhrnný přehled jednotlivých činností, které lze do této etapy zařadit, a výši ročních nákladů (bereme rok 2004) ukazuje následující tabulka.

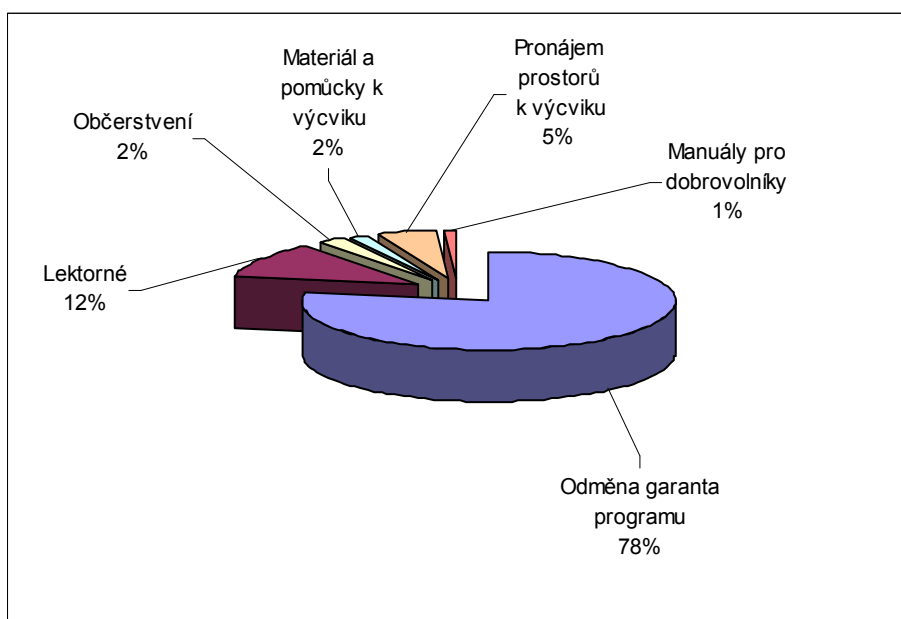
Tabulka 11: Finanční výdaje na přípravu dobrovolníků/rok v roce 2004

<i>Druh výdajů</i>	<i>Částka</i>
Odměna garanta programu (10 hodin týdně á 100 Kč + odvody)	64.800 Kč
Lektorné na jednodenní výcvik (4 výcviky á 6 hod á 400 Kč)	9.600 Kč
Občerstvení na úvodní semináře a vzdělávací semináře	2.000 Kč
Výdaje za materiál a pomůcky k výcviku (4 výcviky á 500 Kč)	1.500 Kč
Výdaje za pronájem prostor k výcviku (4 výcviky á 1000 Kč)	4.000 Kč
Manuály pro nové dobrovolníky (40 x25 Kč)	1.000 Kč
Roční kalkulace	82.900 Kč

Zdroj: INKANO Písek

Pro názornější představu o podílu jednotlivých nákladů na celkových nákladech je zde opět grafické znázornění, které vyjadřuje výše uvedenou tabulku struktury nákladů a jejich podíl na celkových ročních nákladech, které si etapa přípravy dobrovolníka na výkon dobrovolné služby vyžaduje.

Graf 7: Struktura nákladů na přípravu dobrovolníků v %

Zdroj: INKANO Písek

Na první pohled je zřejmé dominantní postavení výdajů, který si žádá účast garanta projektu na realizaci projektu. Tuto funkci zastával první rok Mgr. Novotný, v dalším roce byl však v této funkci pouze první dva měsíce, pak z INKANA odešel a tuto funkci zastává nadále zdarma. Tento druh nákladu představuje v roce 2004 78% celkových nákladů. Druhým největším finančním zatížením, i když zřetelně menším (12%), je výdaj spojený se vzdělávací činností poskytovanou dobrovolníkům za účelem zvládnutí dobrovolné služby v prostředí nemocnice. Pronájem prostorů, kde se výcvik pořádá, představuje v této etapě podíl 5% na celkových nákladech, což je ve srovnání s předešlou etapou výběru a evidence dobrovolníků méně o 3%. Materiální základna, pod kterou si lze představit materiál a různé pomůcky k výcviku, se pak spolu s občerstvením na těchto výcvicích podílejí na celkových nákladech každý 2%. Nejmenší podíl a tedy nejmenší finanční zátěž je v této fázi 1% podíl, který je zastoupen výrobou manuálu pro dobrovolníky. Tento manuál je výrobkem INKANA, resp. jeho zaměstnanců, kteří tomu věnují svůj čas, ale z čistě finanční stránky si výroba manuálu vyžádá pouze náklad ve výši jeho samotného výtisku. Tento druh nákladů je více či méně

přímo úměrný počtu dobrovolníků. Jinými slovy čím více nových dobrovolníků budeme INKANO mít, tím více je třeba manuálů, a tím jsou náklady na jeho výrobu větší.

Vývoj nákladů etapy přípravy dobrovolníků má oproti předešlé etapě jiný průběh. Z informací poskytnutých INKANEM je zde sestavena tabulka vyjadřující průběh nákladů této etapy v jednotlivých letech 2004 – 2006.

Tabulka 12: Vývoj finančních výdajů na přípravu dobrovolníků v letech 2004 - 2006

<i>Druh výdajů</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Odměna garanta programu	64.800 Kč	10.800 Kč	0 Kč
Lektorné na jednodenní výcvik	9.600 Kč	4.800 Kč	2.400 Kč
Občerstvení na úvodní semináře a vzdělávací	2.000 Kč	1.000 Kč	1.000 Kč
Výdaje za materiál a pomůcky k výcviku	1.500 Kč	1.000 Kč	1.000 Kč
Výdaje za pronájem prostor k výcviku	4.000 Kč	0 Kč	0 Kč
Manuály pro nové dobrovolníky	1.000 Kč	1.000 Kč	1.000 Kč
<i>Roční kalkulační</i>	82.900 Kč	18.600 Kč	5.400 Kč

Zdroj: INKANO Písek

Jak již bylo jednou výše zmíněno, náklady na odměnu garantovi programu se ve druhém roce snížily, a to z důvodu odchodu garanta programu, desetkrát. Ve třetím roce již náklady tohoto druhu nebyly vůbec, což znamenalo pro INKANO významnou a nečekanou úsporu. Náklady typu lektorného či pronájmu prostor rovněž zaznamenaly klesající tendenci. U lektorného to bylo z důvodu již vyškoleného určitého množství dobrovolníků, přičemž nových přibývalo nepatrně a rovněž pracovníci INKANA postupem času zvládli tuto problematiku a sami se ujali této činnosti. U pronájmu prostorů zaznamenalo INKANO úsporu z jediného důvodu, a to přemístění výcviku do prostorů kanceláře INKANA, čím jim tento druh nákladu odpadl úplně. Manuály pro dobrovolníky, občerstvení nebo materiál zůstává více či méně na stejné úrovni.

Budeme-li chtít znát celkové náklady na tuto etapu projektu o délce trvání 3 let, pak se dostaneme jednoduchým výpočtem na přibližnou částku **106.900 Kč**. Přestože bylo v úvodu kapitoly naznačeno, že náklady budou patrně vyšší než náklady na výběr a evidenci dobrovolníků, toto očekávání se nenaplnilo, a to patrně zejména z důvodu odpadnutí nákladu odměny garantovi.

11.3 *Náklady spojené s činností dobrovolníka v projektu*

Vedle nákladů, které si vyžaduje technická realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích, jsou zde také náklady, jejichž existence je spjata s existencí a přítomností osoby dobrovolníka a jeho činností v programu. Jinými slovy se jedná o náklady, které jsou spjaty s osobou dobrovolníka a jeho činností, jako např. různá pojištění, příspěvky na příznivější podmínky výkonu dobrovolnické služby, odměny dobrovolníka atd. Zde je uveden seznam veškerých dodatečných nákladů na dobrovolníka INKANA, které si jeho činnost v programu vyžaduje: *pojištění odpovědnost za škodu na majetku a zdraví, odměna koordinátora dobrovolníků, materiál (výtvarné potřeby, pomůcky) potřebný k realizaci dobrovolnických aktivit, supervize, náklady spojené s odměňováním dobrovolníků (fotomateriál, drobné dárky), očkovaní, příspěvek na cestovné dobrovolníka*. Výše těchto nákladů je přímo úměrná počtu dobrovolníků účastnících se programu Dobrovolníci v nemocnicích.

Celková výše jednotlivých nákladů se vypočítá následujícím způsobem. Použijeme data z posledního aktuálního počtu dobrovolníků roku 2006, což je 23 aktivních dobrovolníků.

- *Pojištění odpovědnost za škodu na majetku a zdraví*
 - 200 Kč x 23 dobrovolníků ⇒ **4.600 Kč**
- *Odměna koordinátora dobrovolníků (DPČ)*
 - 30 hodin/týden á 75 Kč ⇒ **97.200 Kč**
(+ odvody, snižená o částku uvedenou v tabulce č.10)
- *Materiál (výtvarné potřeby, pomůcky) potřebný k realizaci dobrovolnických aktivit*
 - odhad: **6.000 Kč**
- *Supervize*
 - 12 supervizi/rok á 2 hod á 400 Kč/hod ⇒ **9.600 Kč**
- *Náklady spojené s odměňováním dobrovolníků (fotomateriál, drobné dárky)*
 - odhad: **5.000 Kč**
- *Příspěvek na cestovné dobrovolníka*
 - odhad: 2 dojíždějící dobrovolníci (cesta tam/zpět á 20 Kč, 1 x za 14 dní x 10 měsíců) ⇒ **800Kč**

Sečteme-li tyto náklady, získáme **roční náklady spojené s činností dobrovolníka**, a to ve výši **125.850 Kč**. Výše těchto nákladů je lineární počtu dobrovolníků, tj. čím více dobrovolníků, tím větší budou tyto náklady.

Vývoj těchto nákladů a jejich konkrétní výše ukazuje následující tabulka, která obsahuje náklady spojené s činností dobrovolníka v projektu za poslední tři roky realizace programu.

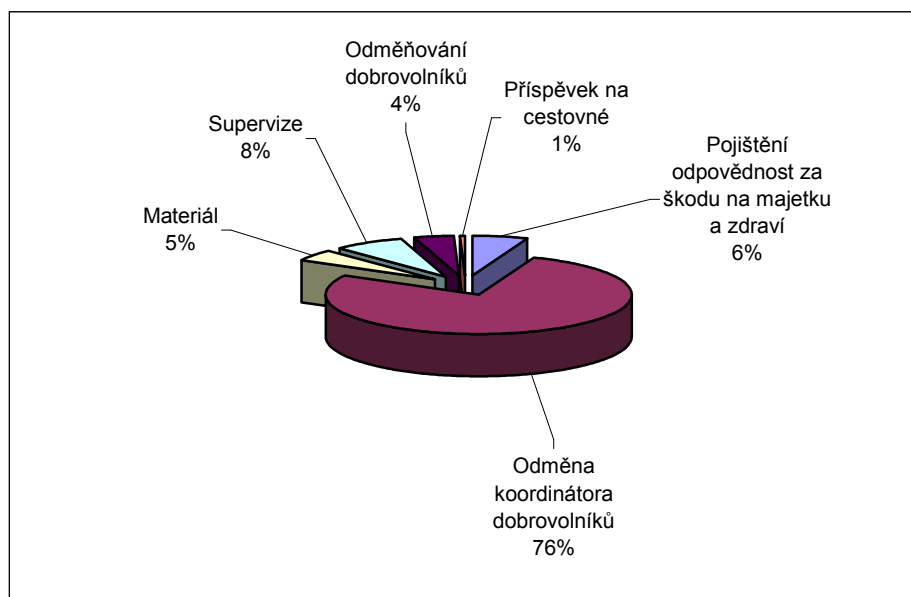
Tabulka 13: Náklady spojené s činností dobrovolníka v projektu v letech 2004 - 2006

<i>Náklady</i>	<i>Rok/počet dobrovolníků</i>		
	<i>2004/36</i>	<i>2005/48</i>	<i>2006/23</i>
Pojištění odpovědnost za škodu na majetku a zdraví	7.200 Kč	9.600 Kč	4.600 Kč
Odměna koordinátora dobrovolníků (DPČ)	97.200 Kč	97.200 Kč	97.200 Kč
Materiál potřebný k realizaci dobr. aktivit	6.000 Kč	7.000 Kč	7.000 Kč
Supervize	9.600 Kč	9.600 Kč	9.600 Kč
Náklady spojené s odměňováním dobrovolníků	5.000 Kč	7.000 Kč	3.000 Kč
Příspěvek na cestovné dobrovolníka	800 Kč	1.000 Kč	600 Kč
<i>Celkem</i>	<i>125.800 Kč</i>	<i>131.400 Kč</i>	<i>122.000 Kč</i>

Zdroj: INKANO Písek

Rok 2005 byl pro INKANO z hlediska počtu dobrovolníků rokem nejméně úspěšným, tudíž i náklady byly v tomto roce největší. Zajímavý se jeví rozdíl mezi rokem 2004 a 2006, kdy rok 2004 měl o 13 dobrovolníků více než rok 2006, a přesto jsou náklady téměř srovnatelné. Důvodem je pravděpodobně započítání odměny koordinátora do této části nákladů, ta tvoří většinu veškerých nákladů. Ostatní náklady již nejsou tak velké položky a částky, jejichž výše je přímo závislá na počtu dobrovolníků, jsou minimální. To lze ostatně vidět i v následujícím grafu, který zobrazuje podíl jednotlivých nákladů na nákladech celkových, míněno náklady spojené s činností dobrovolníka.

Graf 8: Struktura nákladů spojených s činností dobrovolníka v projektu v %

Zdroj: INKANO Písek

Grafické zobrazení podílu jednotlivých nákladů na celkových ročních nákladech spojených s činností dobrovolníka ukazuje, že nejvýznamnějším nákladem je koordinace dobrovolníků a jeho činnosti osobou k tomu určenou, tedy koordinátorem dobrovolníků. Druhým nejvýznamnějším nákladem, i když podstatně menším, je pojištění odpovědnosti za škodu, na majetku a zdraví. INKANO má v tomto směru výhodu, neboť pojišťuje své dobrovolníky přes neziskovou organizaci Hestia, která má uzavřenou výhodnou smlouvu s jednou českou pojišťovnou. Proto toto pojištění má roční náklad pouze 200 Kč na dobrovolníka a platí se podle aktuálního počtu dobrovolníků měsíčně.

Kdybychom měli zjistit náklady na činnost spojenou s dobrovolníky za celé poslední tři roky, došli bychom k hodnotě **379.200 Kč**.

11.4 Celkové finanční náklady na program Dobrovolníci v nemocnicích

Celkové náklady na realizaci programu Dobrovolníci v nemocnicích tak získáme sečtením všech nákladů, tj. etapy na výběr a evidenci dobrovolníků, etapy výcviku dobrovolníků na výkon dobrovolné služby v oblasti zdravotnictví a náklady, které si vyžádá přítomnost dobrovolníka a jeho činnost.

Zde je tabulka veškerých ročních nákladů, tj. jednotlivých etap v jednotlivých letech.

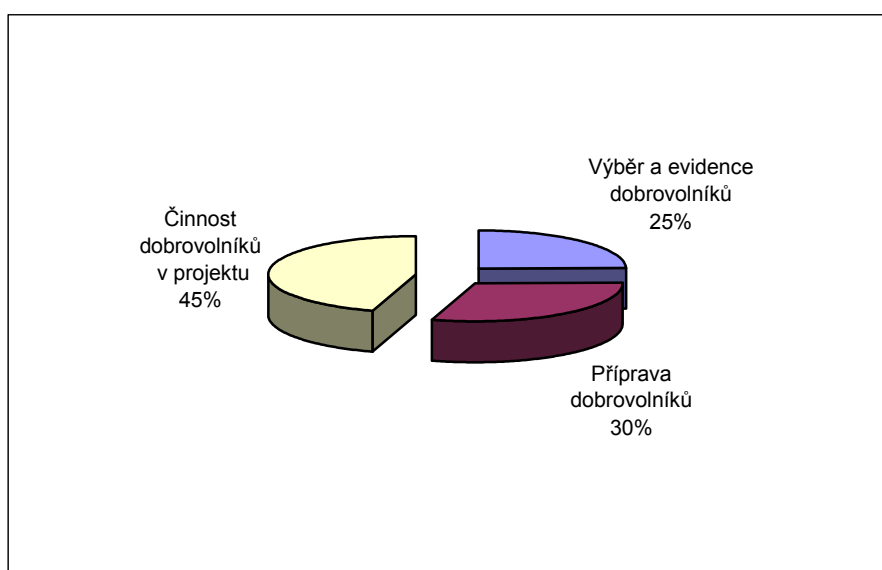
Tabulka 14: Celkové náklady na projekt

<i>NÁKLADY NA PROGRAM</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>CELKEM</i>
Náklady na výběr a evidenci	68.600 Kč	62.600 Kč	60.300 Kč	191.500 Kč
Náklady na přípravu dobrovolníků	82.900 Kč	18.600 Kč	5.400 Kč	106.900 Kč
Náklady na činnosti dobrovolníka	125.800 Kč	131.400 Kč	122.000 Kč	379.200 Kč
<i>CELKEM</i>	<i>277.300 Kč</i>	<i>212.600 Kč</i>	<i>187.700 Kč</i>	<i>677.600 Kč</i>

Zdroj: INKANO Písek

Z tabulky lze vyčíst, že nákladnost tohoto programu postupem času klesá. Největším finančním zatížením byl tedy samotný rozjezd tohoto programu. Následná realizace již sama o sobě tak nákladná není, i když, jak je vidět, rozdíly nejsou nijak výrazné. Každopádně závěrem k finanční náročnosti programu Dobrovolníci nemocnicích lze říci, že většina nákladů je přímo úměrná počtu dobrovolníků, neboli čím více má program dobrovolníků, tím je realizace tohoto programu nákladnější. To ostatně potvrzuje i následující graf, který zobrazuje podíl nákladů jednotlivých etap na celkové finanční nákladnosti. Zde jsou náklady spojené s činností dobrovolníka zastoupeny s největším podílem 45%. Jinými slovy necelou polovinu celkových nákladů na program tvoří náklady nutné k zajištění působení dobrovolníka v programu.

Graf 9: Podíl jednotlivých etap programu na celkové finanční nákladnosti v %

Zdroj: INKANO Písek

Na druhém místě, co se finanční nákladnost týká, jsou náklady na přípravu dobrovolníků, tedy

proces, kde se dobrovolníci připravují na samotný výkon, které se na celkových nákladech podílejí 35%. Na poslední místě, tedy nejmenší finanční nákladnost (25%) pro program znamenají náklady na výběr a evidenci dobrovolníků.

Z celkových ročních nákladů na program Dobrovolníci v nemocnici, které jsou ve výše zmíněné tabulce, lze vypočítat přibližné roční náklady na jednoho dobrovolníka. K částce se dostaneme jednoduchým výpočtem, kdy celkové roční náklady na program v daném roce vydělíme počtem dobrovolníků v daném roce. Tak získáme částku, která připadá na jednoho dobrovolníka v programu Dobrovolníci v nemocnicích. Vypočtené roční náklady na jednoho dobrovolníka obsahuje následující tabulka.

Tabulka 15: Náklady na jednoho dobrovolníka programu v letech 2004 - 2006

<i>NÁKLADY NA PROGRAM</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>CELKEM</i>
Náklady na výběr a evidenci	<i>1.905,6 Kč</i>	<i>1.304,2 Kč</i>	<i>2.621,7 Kč</i>	<i>5.831,5 Kč</i>
Náklady na přípravu dobrovolníků	<i>2.302,8 Kč</i>	<i>387,5 Kč</i>	<i>234,8 Kč</i>	<i>2.925,0 Kč</i>
Náklady na činnosti dobrovolníka	<i>3.494,4 Kč</i>	<i>2.737,5 Kč</i>	<i>5.304,4 Kč</i>	<i>11.536,3 Kč</i>
<i>CELKEM</i>	<i>7.702,8 Kč</i>	<i>4.429,2 Kč</i>	<i>8.160,9 Kč</i>	<i>20.292,9Kč</i>

Zdroj: INKANO Písek

11.5 *Způsob finančního krytí programu Dobrovolníci v nemocnicích*

V předešlé kapitole byly popsány náklady na vlastní realizaci programu Dobrovolníci v nemocnicích. A jelikož se jedná o činnost dobrovolníků, jak už vyplývá ze samotného názvu programu, je tato činnost poskytována zdarma a tudíž nepřináší neziskové organizaci INKANO žádný finanční zisk. Proto musí INKANO obstarat finanční prostředky na zabezpečení realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích sama a různými způsoby. Jako každá nezisková organizace i INKANO proto každý rok stojí před problémem, jak a kde získat případné finanční prostředky na zabezpečení své činnosti. Mezi zdroje, které INKANO využívá na zabezpečení realizace programu Dobrovolníci v nemocnicích patří např. vlastní zdroje, granty, dotace po dobu, během níž INKANU trvá akreditace, atd.

Jednotlivé zastoupení zdrojů finančních prostředků potřebných na realizaci programu Dobrovolníci v nemocnicích znázorňuje následující tabulka.

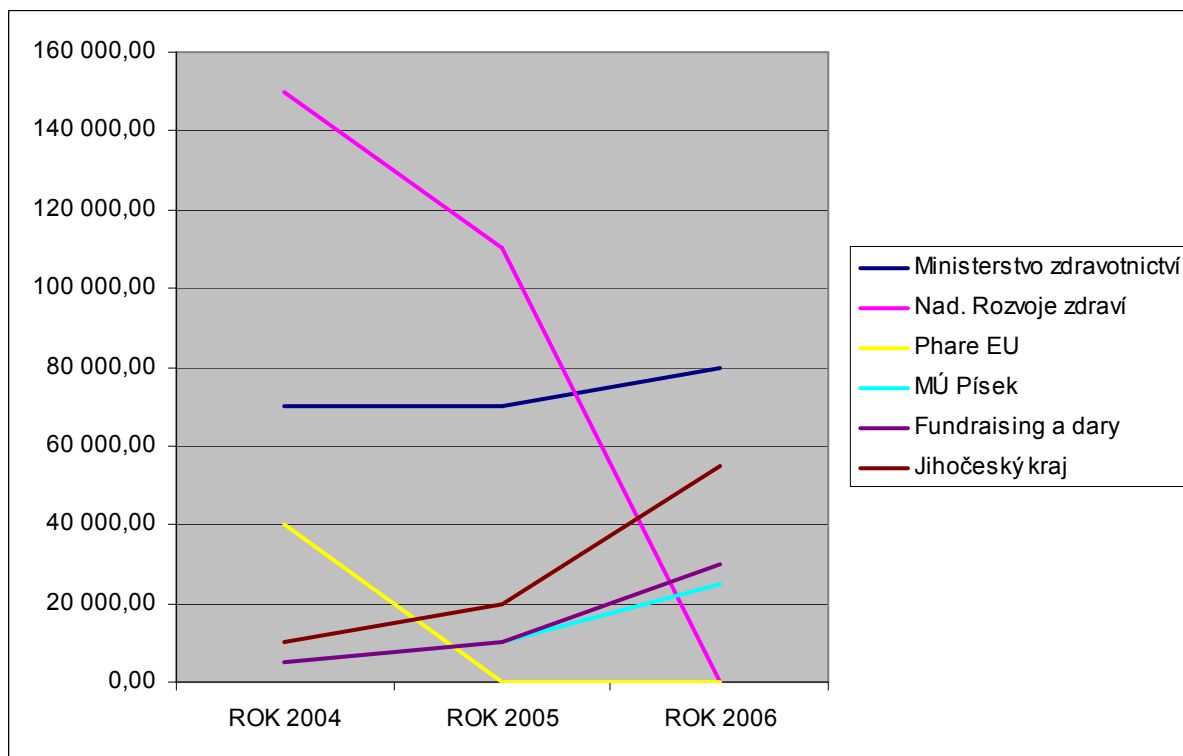
Tabulka 16: Způsob finančního krytí programu Dobrovolníků v nemocnicích

Zdroj	2004	2005	2006	CELKEM
Ministerstvo zdravotnictví	70.000	70.000	80.000	220.000
Nad. Rozvoje zdraví	150.000	110.000	0	260.000
Phare EU	40.000	0	0	40.000
MÚ Písek	5.000	10.000	25.000	40.000
Fundraising a dary	5.000	10.000	30.000	45.000
Jihočeský kraj	10.000	20.000	55.000	85.000
CELKEM	280.000	220.000	190.000	690.000

Zdroj: INKANO Písek

Pro lepší představu je zde graf, který na první pohled odhalí podíl jednotlivých zdrojů na celkovém finančním krytí a zároveň ukáže vývoj těchto zdrojů během posledních tří let, co se program Dobrovolníci v nemocnicích pod záštitou neziskové organizace INKANO realizuje.

Graf 10: Vývoj finančního krytí programu Dobrovolníci v nemocnicích v %

Zdroj: INKANO Písek

Z grafu je patrné, že největší mírou se na programu Dobrovolníci v nemocnicích podílela nadace Rozvoje zdraví a Ministerstvo zdravotnictví, přičemž Ministerstvo zdravotnictví si tento trend zachovala po celou dosavadní dobu trvání programu na rozdíl od Nadace Rozvoje zdraví. Finanční zdroje tedy představují organizace ze stejné tematické oblasti, proto právě tyto organizace podporují INKANO v tomto dobrovolnickém programu nejvíce. Dokonce Ministerstvo zdravotnictví samo upozornilo INKANO na možnost využít dotace poskytované Ministerstvem zdravotnictvím na podobné projekty. Rovněž se zde podílela Evropská unie, která posloužila svými finančními prostředky zejména na rozjezd tohoto projektu. Samosprávné celky jako je Jihočeský kraj či Městský úřad Písek se rovněž podílejí na možnostech realizaci tohoto projektu, kde finance z kraje představují třetí největší zdroj na krytí nákladů tohoto projektu. Se stále větším úspěchem a určitou popularitou tohoto programu jejich zájem, a to hlavně i finanční nabývá rostoucí tendence. Mezi kraj a město se vklínili lidé, kteří svými dary a příspěvky rovněž přispěli na možnost realizace takového projektu. Z grafu je rovněž patrné, že rostoucí tendence je u kraje, města a občanů. Naopak klesající tendence je možno spatřit u organizací typu nadace Rozvoje zdraví či fondu EU, což je jev vcelku logický, neboť tyto organizace mají svými finančními prostředky sloužit jen jako

pomoc při rozjezdu, navnadit neziskovou organizaci pro danou činnost, a pak, dosáhne-li určité samostatnosti spojené s určitým úspěchem projektu, nechají ji osamostatnit se i finančně. V tomto momentu nastupují samosprávné celky a slouží jako podpora neziskové organizace, které však již neplynou takové finanční částky. Úspěchem projektu je pak bezesporu rostoucí objem finančních prostředků věnovaných občany na podporu tohoto programu. Jasnější formu úspěchu a obliby programu snad nelze poskytnout.

12 Ekonomický přínos dobrovolníka

12.1 *Oceňování přínosu dobrovolnictví*

Ekonomie a její teorie se příliš nezabývá oceněním dobrovolné práce v národním hospodářství nebo práce ve volném čase, směřuje spíše k posuzování výstupů ekonomických služeb buď k soukromému (na zisk orientovanému) sektoru nebo k veřejnému sektoru, většinou však ale zcela opomíjí potenciál třetího (neziskového) sektoru. Toto opomíjení se odráží ve skutečnosti, že výzkumy dobrovolnického sektoru z pohledu ekonomického prakticky neexistují. Nedostatek ekonomického zájmu pak také způsobuje to, že potenciál tohoto sektoru není a tedy ani nemůže být ekonomicky testován a podpořen. V důsledku toho je opomíjen i státními představiteli, a tím pádem není s daným přínosem, který se prostřednictvím dobrovolnictví vytvoří, počítáno ve státních plánech a cílech. Národohospodářsky neumíme tuto práci ocenit a zjistit její podíl na vytvořeném společenském produktu. Pro výpočty všech základních makroekonomických ukazatelů, počínaje hrubým domácím produktem a konče přidanou hodnotou, se při propočtech vychází z oficiálních statistik. Proto je nezbytnou podmínkou, aby práce byla oficiálně zaplacená, tím by se výkon dostal do evidence a tím i do statistik. U dobrovolné služby, která je realizována zdarma, však žádné oficiální zaplacení není, neboť tato služba je poskytována zdarma. Stojíme tedy před problémem, jak ohodnotit výkon dobrovolné činnosti po ekonomické stránce, neboť toto ohodnocení má svůj význam. Ekonomické hodnocení dobrovolné činnosti může napomoci tento druh služby více zviditelnit a přiblížit jeho přínosy a užitky veřejnosti a státním představitelům. Výpočet ekonomické hodnoty dobrovolnictví pak může umožnit např. přesvědčení vlády a politiků o významnosti ekonomického přínosu dobrovolnictví pro celou společnost, sledovat vývoj této činnosti (v čase, ve vytvořených hodnotách, atd.) a tím tak zajistit možnost komparace, zajistit informovanost společnosti o celkovém (nejen ekonomickém ale i společenském) přínosu dobrovolnictví a v neposlední řadě se jedná o motivační prvek k účasti na dobrovolnictví. A podobných důvodů, které dokazují důležitost vyjádření ekonomické hodnoty dobrovolnictví ve finančních jednotkách, by se našlo jistě více. Pokud by došlo k zahrnutí třetího sektoru, v našem případě dobrovolnictví do celkových národních statistik, vytvořil se tak více skutečnosti odpovídající obraz ekonomiky, který by

postihoval veškeré druhy činnosti realizované v naší společnosti.

Ekonomicky je dobrovolná práce netržní kategorií. Hodnota práce se však může ocenit a započítat pouze v případě, že se zjistí, kolik bylo odpracováno hodin a jaký by byl objem vyplacených mezd., která však u dobrovolné služby vyplácena není. Z toho vyplývá, že dnes všeobecně používané ukazatele hrubého národního nebo domácího produktu nejsou dokonalé a neukazují nám skutečnou hospodářskou situaci státu, neboť jsou tyto ukazatelé ochuzeni o činnosti, které nelze snadno vyjádřit v peněžních jednotkách. To je případ i dobrovolné služby, jejímž charakteristickým znakem je právě poskytování služby bez nároku na mzdu, tj. poskytování zdarma.

První významnější známkou projevení zájmu o dobrovolnictví v ČR je zákon o dobrovolnické službě, jemu byla věnována jedna celá kapitola. Jedná se spíše o dokument upravující podmínky dobrovolné služby, stanovuje pravidla, definuje pojmy atd. O vyjádření ekonomické hodnoty dobrovolnictví tento zákon však není, ale věřím, že se jedná o první krok k cíli, kterým je zahrnutí dobrovolné činnosti do ekonomiky a utvořit tak ucelenější a komplexnější obraz stavu ekonomiky.

Problém ohodnotit výkon dobrovolné služby není jen v České republice, ale byl i v zahraničí. Na to reagovala Velká Británie, která přišla s metodou zvanou VIVA , která umožňuje jasně a objektivně vyjádřit přínos z výstupu vytvořeného dobrovolníky. Tento výpočet přínosu dobrovolnictví do ekonomiky je aktivně používán v Jižní Austrálii již od roku 1992.

12.2 Ukazatel VIVA

Zásluhou Velká Británie můžeme používat ukazatel nazvaný VIVA (The Volunteer Investments and Value Audit), jakožto možnost vyjádření nebo, chceme-li, ocenění přínosu dobrovolné činnosti v jasné a srozumitelné ekonomické podobě.

Ukazatel VIVA se vypočte ze vzorce:

$$VIVA = \frac{\text{hodnota času dobrovolníka/dobrovolníků}}{\text{ekonomické investice na činnost dobrovolníků}}$$

Z tohoto vzorce můžeme logicky odvodit význam tohoto ukazatele, nebo-li lze z něho určit, o jakou metodu se jedná.

Ukazatel VIVA je roven podílu času věnovaného dobrovolníkem nebo dobrovolníky výkonu dobrovolné činnosti a hodnoty investic věnovaných této dobrovolné činnosti, neboli jde o porovnání nákladů na realizaci dobrovolné činnosti s časem, který dobrovolníci této dobrovolné činnosti věnovali. Jinými slovy se jedná o vyjádření ekonomické efektivnosti vynaložených nákladů na činnost dobrovolníků.

Ekonomické investice byly podrobně popsány v předešlé kapitole, zaměříme se tudíž na ekonomické vyjádření hodnoty času dobrovolníka. Ta lze vypočítat třemi různými metodami:

- A) *Náklady příležitosti*** - náklady, které vyplývají ze skutečnosti, že dobrovolník vykonává dobrovolnou službu zdarma, bez nároku na finanční odměnu, zatímco ten samý čas by mohl strávit v řádně placené práci.
- B) *Mzda specialisty*** – náklady na odborníka resp. specialistu, kterého najmou místo dobrovolníka a kterému se bude muset zaplatit částka, kterou si on sám řekne.
- C) *Průměrná mzda*** - průměrná mzda s ohledem na druh činnosti, kterou dobrovolník vykonává.

12.3 *Ekonomický přínos dobrovolníka pro přijímající organizaci Nemocnici Písek*

Tato kapitola bude věnována možnosti vyjádření ekonomického přínosu dobrovolníka pro přijímající organizaci, což je v našem případě Nemocnice Písek. K vyjádření ekonomického přínosu použijeme ukazatel VIVA, který byl představen a popsán v předešlé kapitole, a to všemi jeho metodami, aby nebyl pohled omezen pouze na jeden směr.

A) *Náklady příležitosti*

První způsob finančního ocenění hodnoty času dobrovolníka věnovaného výkonu dobrovolné služby je, jak už ze samotného názvu vyplývá, pomocí nákladů příležitosti. Jedná se o takové náklady, které vyplývají ze skutečnosti, že dobrovolník vykonává dobrovolnou službu zdarma, bez nároku na finanční odměnu, zatímco ten samý čas by mohl strávit v řádně placené práci a tudíž by ji dostal i zaplacenou. Pak tato výše ušlé mzdy nebo odměny, kterou by získal, kdyby místo dobrovolnictví byl v práci, se rovná nákladem příležitosti a slouží jako základ pro výpočet hrubé hodnoty času dobrovolníka, neboť i samotný výkon dobrovolné služby je někdy spojen s určitými náklady, jako např. náklady na dopravu, stravování,

ubytování apod. Odečteme-li od hrubé hodnoty času tyto dodatečné náklady, získáme čistou hodnotu času dobrovolníka. V případě že se bude jednat o výnosy zejména v podobě neplacení pojištění za zaměstnance, bude se tato hodnota přičítat. V případě, že se jedná o dobrovolníka, který není zaměstnaný, nelze brát úslou mzdu za náklad příležitosti, neboť o žádnou mzdu přicházet nemůže. Pro tyto případy, kdy se jedná např. o nezaměstnané nebo studenty, můžeme použít statistické údaje zveřejňované Českým statistickým úřadem týkající se průměrné hrubé měsíční mzdy podle hlavních tříd KZAM a věku¹⁶.

Postup u této metody by byl následující:

- 1) výpočet nákladů na projekt (program)
- 2) výpočet průměrné hrubé měsíční mzdy podle věku a pohlaví
- 3) výpočet hrubé hodinové mzdy (hodnoty času) dobrovolníka
- 4) vynásobení této hodnoty se skutečně odpracovanými hodinami na dobrovolné práci
- 5) použití vzorečku VIVA
- 6) interpretace výsledku

ad 1) Výpočet nákladů na program Dobrovolníci v nemocnicích byl již popsán v předešlé kapitole, pro připomenutí je zde tabulka, která obsahuje roční náklady na program.

Tabulka 17: Celkové náklady na projekt Dobrovolníci v nemocnicích

<i>NÁKLADY NA PROGRAM</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>	<i>CELKEM</i>
Náklady na výběr a evidenci	<i>68.600 Kč</i>	<i>62.600 Kč</i>	<i>60.300 Kč</i>	<i>191.500 Kč</i>
Náklady na přípravu dobrovolníků	<i>82.900 Kč</i>	<i>18.600 Kč</i>	<i>5.400 Kč</i>	<i>106.900 Kč</i>
Náklady na činnosti dobrovolníka	<i>125.800 Kč</i>	<i>131.400 Kč</i>	<i>122.000 Kč</i>	<i>379.200 Kč</i>
<i>CELKEM</i>	<i>277.300 Kč</i>	<i>212.600 Kč</i>	<i>187.700 Kč</i>	<i>677.600 Kč</i>

ad 2) K výpočtu průměrné hrubé měsíční mzdy podle věku a pohlaví je třeba zná základní informace o dobrovolnících, jako např. povolání, věk a pohlaví. Jelikož v programu Dobrovolníci v nemocnicích pod záštitou neziskové organizace INKANO byli sami studenti, zbývá pouze znát rozdělení podle pohlaví a věku, což ukazuje následující tabulka.

¹⁶ Příloha č. 7: Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku

Tabulka 18: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví a věku

<i>VĚK</i>	<i>POHLAVÍ</i>	
	<i>Muž</i>	<i>Žena</i>
15 – 19	1	19
20 - 24	3	13

Toto je rozdělení dobrovolníků podle pohlaví a věku a poslouží nám to k určení jejich hrubé měsíční mzdy. Jako pomůcka může posloužit již zmíněná příloha č.7, kde najdeme průměrnou hrubou měsíční mzdu. Jelikož byli dobrovolníci studenti, budeme věnovat pozornost typu zaměstnání pomocní a nekvalifikovaní zaměstnanci.

Tabulka 19: Průměrná hrubá měsíční mzda podle pohlaví a věku v roce 2004 (v Kč)

<i>VĚK</i>	<i>POHLAVÍ</i>	
	<i>Muž</i>	<i>Žena</i>
15 – 19	12.390	10.570
20 - 24	15.738	14.123

Zdroj: příloha č.7

Známe-li průměrnou hrubou měsíční mzdu, můžeme vypočítat i průměrnou hrubou hodinovou mzdu, neboli hodnotu času, který dobrovolník věnoval výkonu dobrovolné služby.

ad 3) Výpočet hrubé hodinové mzdy (hodnoty času) dobrovolníka je pak jednoduchou matematickou záležitostí. Pro přepočtení průměrné hrubé měsíční mzdy na hodinovou mzdu budeme vycházet z předpokladu, že pracovní měsíc zahrnuje 4 pracovní týdny, 5 pracovních dní a 8,5 pracovních hodin.

A) věková kategorie 15-19 let

➤ muž $12.390 / (4 * 5 * 8,5) = 72,88 \text{ Kč}$

➤ žena $10.570 / (4 * 5 * 8,5) = 62,18 \text{ Kč}$

B) věková kategorie 20-24

➤ muž $15.738 / (4 * 5 * 8,5) = 92,58 \text{ Kč}$

➤ žena $14.123 / (4 * 5 * 8,5) = 83,08 \text{ Kč}$

Výsledkem výpočtu podílu měsíční mzdy a $(4 * 5 * 8,5)$ je průměrná hodinová hrubá mzda. Pro jasnější přehled je zde tabulka č.20.

Tabulka 20: Průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a věku v roce 2004 (v Kč)

VĚK	POHLAVÍ	
	Muž	Žena
15 – 19	72,88	62,18
20 - 24	92,58	83,08

Z tabulky vyplývá, že muž ve věku 15-19 let, student, má průměrnou hrubou hodinovou mzdu 72,88 Kč, na rozdíl od muže staršího ve věku 20-24 let, který jakožto student si přijde na 92,58 Kč za hodinu vykonané práce.

ad 4) Známe-li tyto hodnoty, můžeme vypočítat hodnotu vykonané práce dobrovolníka, a to vynásobením hodnoty průměrné hrubé hodinové mzdy se skutečně odpracovanými hodinami na dobrovolné práci.

Tabulka 21: Rozdělení dobrovolníků a průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a věku

VĚK	POHLAVÍ			
	Muž		Žena	
	Počet dobrovolníků	Kč/hod	Počet dobrovolníků	Kč/hod
15 – 19	1	72,88	19	62,18
20 - 24	3	92,58	13	83,08

Hodnota hodinové vykonané práce všech dobrovolníků je pak:

$$(1 * 72,88) + (3 * 92,58) + (19 * 62,18) + (13 * 83,08) = \underline{2.612,08}$$

Hodnota roční vykonané práce dobrovolníků, kdy za rok všichni dobrovolníci odpracovali 267,25 hodin, je pak:

$$2.612,08 * 267,25 = \underline{698.078,38 \text{ Kč}}$$

ad 5) Nyní známe hodnotu investice vložených do programu Dobrovolníci v nemocnicích i hodnotu času dobrovolníků, můžeme tedy použít vzorec VIVA

$$VIVA = \frac{\text{hodnota času dobrovolníků}}{\text{ekonomické investice na činnost dobrovolníků}}$$

$$VIVA = 698.078,38 / 277.300 = \underline{\underline{2,51}}$$

ad 6) Nyní už jen zbývá interpretace samotného výsledku, neboli co nám vypočítané číslo vlastně říká. Ukazatel VIVA vyšel v hodnotě 2,51, což znamená, že 1 Kč vložená neziskovou organizací INKANO jakožto investice do programu Dobrovolnictví v nemocnicích přinesla přínos hodnoty vykonané práce v roce 2004 všemi dobrovolníky ve výši 2,51 Kč.

Stejným způsobem bychom postupovali při oceňování přínosu dobrovolníků v letech 2005 a 2006. Zde si pouze uvedeme konečné hodnoty VIVA a jejich interpretaci.

Tabulka 22: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006

	2005	2006
hodnota času dobrovolníků (v Kč)	1 201.851,05	247.496,49
investice na činnost dobrovolníků (v Kč)	212.600	187.700
<i>VIVA</i>	<i>5,65</i>	<i>1,32</i>

K výpočtu jsme použili stejně jako u roku 2004 údaje o výši průměrné hrubé měsíční mzdy z roku 2004, tedy poslední oficiální údaj zveřejněným Českým statistickým úřadem.

V roce 2005 nabýval ukazatel VIVA hodnoty 5,65, neboli každá vložená 1 Kč do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla přijímající organizaci, tj. Nemocnici Písek, přínos ve výši 5,65 Kč. V roce 2006 hodnota klesla na 1,32 Kč. Důvodem může být skutečnost, že počet dobrovolníků výrazně klesl, a to ne z důvodu klesající zájmu o dobrovolnickou činnost, ale z důvodu odchodu stálých dobrovolníků z píseckých středních škol, kteří tvoří základ všech dobrovolníků INKANO. Dalším důvodem může být i skutečnost, že INKANO rozjelo program Dobrovolníci v nemocnicích v dalším městě Sušici a někteří dojíždějící dobrovolníci to mají blíže do Sušice než do Písku.

B) Mzda specialisty

Druhou metodou je mzda specialisty, která je založena na předpokladu, že si organizace na místo dobrovolníka najme specialistu, resp. odborníka, kterému však bude muset zaplatit částku, kterou si on sám řekne. V této částce jsou pravděpodobně již započítané veškeré dodatečné náklady, jedná se tudíž o čistou hodnotu. Pokud si tedy organizace zvolí tento

způsob výpočtu hodnoty času dobrovolníka, vezme jako základ právě tu částku, kterou si specialista řekne.

Postup aplikace této metody bude úplně stejný jako u metody nákladů příležitosti, bude se lišit pouze v použitých datech.

Tabulka 23: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví a pracovních tříd v roce 2004

<i>PRACOVNÍ TŘÍDA</i>	<i>POHLAVÍ</i>	
	<i>Muž</i>	<i>Žena</i>
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	4	32

Jelikož dobrovolníci INKANA jsou studenti, budeme je při určování výše jejich průměrné hrubé měsíční mzdy zařazovat do skupiny pomocní a nekvalifikovaní pracovníci, kterých je přisuzována tato hodnota průměrné hrubé měsíční mzdy.

Tabulka 24: Průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a pracovních tříd v roce 2004 (v Kč)

<i>PRACOVNÍ TŘÍDA</i>	<i>POHLAVÍ</i>	
	<i>Muž</i>	<i>Žena</i>
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	13.479	10.486

Nyní již budeme pokračovat stejným způsobem jako tomu u metody nákladů příležitostí.

Výpočet hrubé hodinové mzdy (hodnoty času) dobrovolníka:

- Muž $13.479 / (4 * 5 * 8,5) = 79,29 \text{ Kč}$
- Žena $10.486 / (4 * 5 * 8,5) = 61,68 \text{ Kč}$

Hodnota hodinové vykonané práce dobrovolníků:

$$(4 * 79,29) + (32 * 61,68) = 2.290,92 \text{ Kč}$$

Hodnota roční vykonané práce dobrovolníků:

$$2.290,92 * 267,25 = 612.248,37 \text{ Kč}$$

$$VIVA = 612.248,92 / 277.300 = \underline{\underline{2,21}}$$

Použitím metody Mzdy specialisty jsme dostali hodnotu VIVA ve výši 2,21, což znamená, že 1 Kč vložená do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla přínos ve výši 2,21 Kč.

Tabulka 25: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006

	<i>2005</i>	<i>2006</i>
hodnota času dobrovolníků (v Kč)	1 052.295,825	231.947,64
investice na činnost dobrovolníků (v Kč)	212.600	187.700
<i>VIVA</i>	<i>4,95</i>	<i>1,24</i>

V roce 2005 nabýval ukazatel VIVA použitím metody Mzda specialisty hodnoty 4,95, neboli každá vložená 1 Kč do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla přijímající organizaci, tj. Nemocnici Písek přínos ve výši 4,95 Kč. V roce 2006 hodnota přínosu klesla na 1,24 Kč.

C) Průměrná mzda

Poslední způsob výpočtu času dobrovolníka je průměrná mzda. Zde jako základ pro výpočet slouží průměrná mzda s ohledem na druh činnosti, kterou dobrovolník vykonává.

Tabulka 26: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví v roce 2004

<i>POHLAVÍ</i>	<i>POČET</i>
Muž	4
Žena	32

Máme-li počet dobrovolníků rozdělených podle pohlaví, z již zmíněné přílohy č 7, stanovíme jejich průměrnou hrubou měsíční mzdu podle pohlaví, kdy se opět jedná o údaje z posledního oficiálně zveřejněného roku 2004.

Tabulka 27: Průměrná hrubá měsíční mzda podle pohlaví v roce 2004

<i>POHLAVÍ</i>	<i>PRŮMĚRNÁ HRUBÁ MĚSÍČNÍ MZDA (v Kč)</i>
Muž	23.044
Žena	17.256

Další postup je opět shodný s postupem předešlým, vypočteme průměrnou hrubou hodinovou mzdu, tuto mzdu vynásobíme počtem dobrovolníků a jejich odpracovanými hodinami, čímž získáme hodnotu času dobrovolníků strávenou výkonem dobrovolné služby. Tuto hodnotu pak vydělíme částkou investovanou do programu a dostaneme hodnotu ukazatele VIVA.

Výpočet hrubé hodinové mzdy (hodnoty času) dobrovolníka:

- Muž $23.044 / (4 * 5 * 8,5) = 135,55 \text{ Kč}$
- Žena $17.256 / (4 * 5 * 8,5) = 101,51 \text{ Kč}$

Hodnota hodinové vykonané práce dobrovolníků:

$$(4 * 135,55) + (32 * 101,51) = 3.790,52 \text{ Kč}$$

Hodnota roční vykonané práce dobrovolníků:

$$3.790,52 * 267,25 = 1\,013.016,47 \text{ Kč}$$

$$VIVA = 612.248,92 / 277.300 = \underline{\underline{3,65}}$$

Použitím metody Průměrné mzdy jsme dostali hodnotu VIVA ve výši 3,65, což znamená, že 1 Kč vložená do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla písecké nemocnici přínos ve výši 3,65 Kč.

Stejným způsobem získáme i hodnoty VIVA pro roky 2005 a 2006.

Tabulka 28: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006

	2005	2006
hodnota času dobrovolníků (v Kč)	1 735.371,70	381.728,355
investice na činnost dobrovolníků (v Kč)	212.600	187.700
VIVA	8,16	2,03

V roce 2005 nabýval ukazatel VIVA použitím metody Průměrná mzda hodnoty 8,16, neboli každá vložená 1 Kč do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla přijímající organizaci, tj. Nemocnici Písek přínos ve výši 8,16 Kč. V roce 2006 hodnota přínosu klesla na 2,03 Kč. I zde by se pokles hodnoty přínosu vysvětlit již zmíněným důvodem odchodu dobrovolníků. Srovnáme-li jednotlivé výsledné hodnoty ukazatele VIVA, dostaneme následující tabulku.

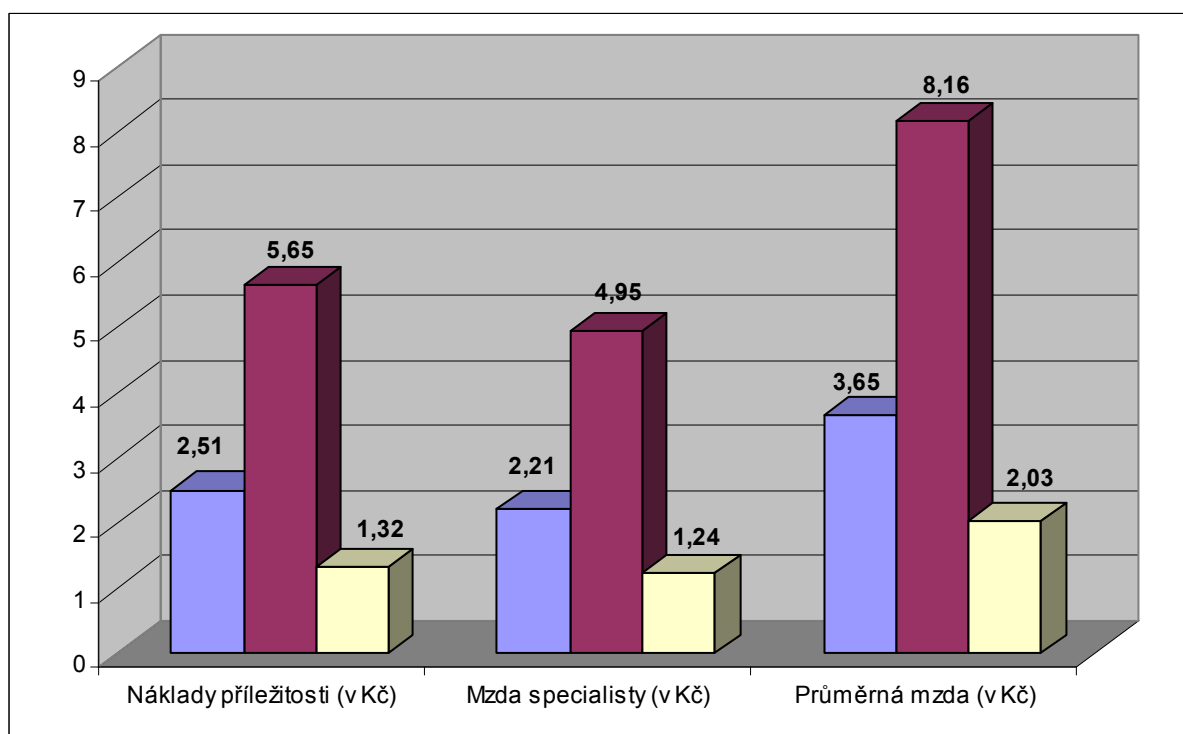
Tabulka 29: Srovnání výsledné hodnoty ukazatele VIVA v letech 2004-2005

METODA UKAZATELE VIVA	2004	2005	2006
Náklady příležitosti (v Kč)	2,51	5,65	1,32
Mzda specialisty (v Kč)	2,21	4,95	1,24
Průměrná mzda (v Kč)	3,65	8,16	2,03
Průměr v daném roce	2,79	6,25	1,53

V roce 2004 byla průměrná hodnota ukazatele VIVA 2,79 Kč, neboli 1Kč investovaná INKANEM do programu Dobrovolníci v nemocnicích přinesla nazpět 2,79 Kč. V následujícím roce se vrátilo 6,25 (v tomto roce bylo nejvíce dobrovolníků), v roce minulém (2006) pak přinesla vložená 1Kč nazpět nižší hodnotu 1,53 Kč (odchod dobrovolníků, rozšíření programu do jiného města).

Pro lepší porovnání jednotlivých hodnot nám lépe poslouží grafické srovnání v podobě grafu.

Graf 11: Grafické srovnání výsledných hodnot ukazatele VIVA v letech 2004-2005

Zdroj: Tabulka č.31

Z grafu je patrné, že hodnoty ukazatele VIVA, resp. hodnota přínosu je u metod Náklady příležitosti a Mzda specialisty na srovnatelné úrovni. U metody Průměrná mzda je vidět značný rozdíl, který bychom mohli vysvětlit skutečností, že do průměrné mzdy se započítávají veškeré mzdy tedy i ty vysoce nadprůměrné, např. manažerské, které tuto veličinu v průměru značně zvyšují.

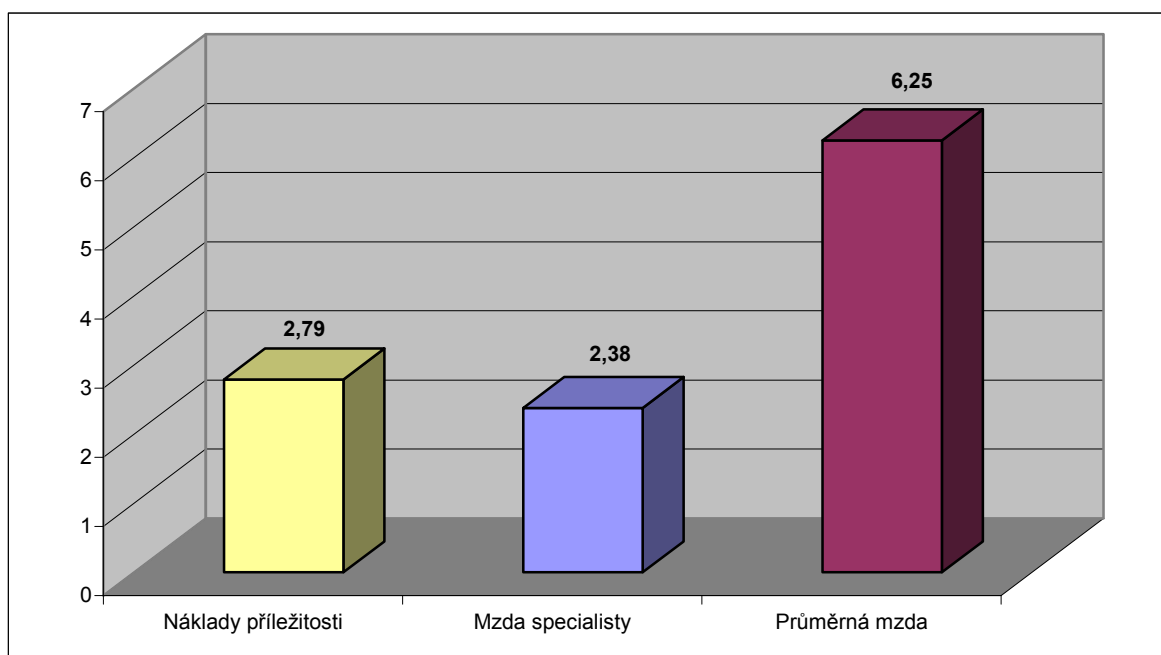
Průměrná hodnota ukazatele VIVA z hlediska zvolené metody v letech 2004 - 2006 pak vypočítáme jako průměr všech tří aplikovaných metod, neboli:

Náklady příležitosti $(2,51 + 2,21 + 3,65) / 3 = 2,79$

Mzda specialisty $(1,32 + 1,24 + 2,03) / 3 = 2,38$

Průměrná mzda $(5,65 + 4,95 + 8,16) / 3 = 6,25$

Graf 12: Grafické srovnání průměrných hodnot ukazatele VIVA z hlediska zvolené metody v letech 2004-2005

Průměrná hodnota ukazatele VIVA za celou dobu dosavadní existence programu Dobrovolníci v nemocnicích v píseckém INKANU je **3,81**, neboli každá investovaná 1 Kč vrátila 3,81 Kč nazpět. Jinými slovy kladná hodnota tohoto ukazatele vypovídá o „ziskovosti“ tohoto programu a jeho celkové úspěšnosti.

13 Srovnání dobrovolné služby a civilní služby

Dříve než budeme porovnávat činnosti, které se skrývají pod těmito dvěma pojmy, si tyto pojmy vysvětlíme. Definice dobrovolné služby byla již zmíněna v předcházejících kapitolách. Přesto ji zde uvedu ještě jednou.

Definice pojmů

Za *dobrovolnou službu* považujeme takovou činnost, která je svobodně zvolená, z vlastní vůle a vykonává se ve prospěch druhých bez nároku na odměnu, tedy dobrovolník nedostává za výkon této činnosti žádnou finanční odměnu. Odměnou je pro něho dobrý pocit z vykonané činnosti, z pomoci druhým, z udělení něčeho pro ostatní, ale může to být také získání zkušeností a nových přátelství.

Civilní služba byla činnost, která byla do roku 2004 vykonávaná na základě zákona č. 18/1992 Sb., o civilní službě. Každý, komu branný zákon ukládal povinnost k výkonu vojenské služby, měl právo se rozhodnout, zda vykoná vojenskou službu nebo místo ní nastoupí k výkonu služby civilní. Civilní službu byl povinen vykonat ten, kdo svým prohlášením odmítal výkon vojenské služby z důvodu náboženského vyznání nebo svědomí ve výkonu vojenské základní služby. Tato povinnost vznikala po dovršení věku 18 let a končila v roce, ve kterém dovršil věk 38 let, přičemž výkon civilní služby byl pro jejich vykonavatele o polovinu delší než výkon základní vojenské služby. Přidělit občana k výkonu civilní služby bylo možné pouze na základě žádosti nebo souhlasu organizace, ve které se mohla civilní služba vykonávat. Činnost, která se skrývala pod pojmem civilní služba, byla formou pomocných prací, činností v organizacích státu, obcí a u nevýdělečných nestátních právnických osob, zejména ve zdravotnictví (nemocnice, léčebny dlouhodobě nemocných, rychlá záchranná služba, lázeňská a rehabilitační služba, internátní školy pro tělesně postižené), v sociálních službách (domovy důchodců, pečovatelské služby, dětské domovy), při ochraně životního prostředí (údržba komunikací, sadů, parků a hřbitovů), při likvidaci následků živelných pohrom a v jiných obecně prospěšných činnostech (čištění vozidel MHD, požární ochrana, údržba kanalizace).

13.1 *Civilní služba ve zdravotnictví*

Civilní služba byla nejčastěji vykonávána v oblasti sociálních služeb a zdravotnictví. Důvodem možná byl Metodický pokyn pro uplatňování zákona o civilní službě (publikován dne 1.2.1993) Ministerstva práce a sociálních věcí, který upřednostňoval umístění občanů k výkonu civilní služby do zdravotnických a sociálních zařízení. Právě na oblast zdravotnictví se zde zaměříme a představíme výkon civilní služby ve zdravotnickém zařízení. K 31.3.2004 vykonávalo z celkové počtu 8.634 civilkářů svoji civilní službu ve zdravotnickém zařízení 3.104 občanů, což představovalo 35%, tj. přes jednu třetinu.

Úkoly ve zdravotnictví a náplň činnosti zdravotnických pracovníků upravovala vyhláška č.77/1981 Sb., o zdravotnických pracovnících a jiných odborných pracovnících ve zdravotnictví. Pro ilustraci je zde jeden příklad sanitáře na nemocničním oddělení a jeho pracovní náplň, kam patří:

- doprovází nebo převáží nemocné k vyšetření, ošetření a přemístění na jiné oddělení, v případě potřeby do jiného zdravotnického zařízení,
- provádí manipulaci s čistým a špinavým prádlem včetně dezinfekce a zajišťuje odvoz prádla do prádelen a dovoz zpět na oddělení podle zásad stanovených v hygienickém režimu,
- dováží z centrální kuchyně stravu nemocných a stará se o dovoz nádobí do centrální kuchyně, provádí úklid přípravné kuchyňky,
- zajišťuje pochůzky po jiných pracovištích pro potřeby oddělení a obstarává drobné pochůzky pro potřeby nemocných,
- donáší čistící potřeby, zdravotnický materiál, provádí montáže lůžka nemocného, pomáhá při přípravě zdravotnického materiálu a zdravotnických pomůcek atd.

Z výše uvedeného výčtu činností osoby vykonávající civilní službu je patrné, že celá řada činností vykonávaných v oblasti zdravotnictví, měly charakter činností pouze pomocných a mohly být vykonávány pouze k tomu způsobilými zdravotnickými pracovníky, neboť se často jednalo zároveň o činnosti odborné. Přesto v praxi často pracovníci civilní služby suplovali zdravotnický personál ne směnách, a to i přestože tito pracovníci neměli potřebný zdravotnický kurz.

13.2 *Teoretické srovnání*

Mezi časté náměty diskuze patří možnost, zda dobrovolníci mohou resp. mohli nahradit civilkáře. Teoreticky i prakticky to možné je, ale pouze v omezené míře. Příkladem, kdy by mohli dobrovolníci nahradit osoby vykonávající civilní službu téměř v plném rozsahu je např.: společník klientů, volnočasové aktivity klientů (kroužky, kluby), internetové a počítačové hry, osobní asistence a recepční služby (i když v těchto případech je již míra zastoupení omezena) atd. Naopak míra zastoupení osob vykonávající civilní službu osobami vykonávající dobrovolnou službu by byla téměř nemožná pro takové organizace, kde civilkáři vykonávali takovou činnost, která není zrovna populární a dobrovolníky k výkonu práce, která mu není příjemná nebo pro něho není ničím zajímavá, přinutit nelze.

Kdybychom měli udělat jakýsi přehled základních rozdílů mezi dobrovolnou službou a civilní službou, pak bychom se mohli dostat k následujícím poznatkům.

Civilní služba představovala druh náhrady za povinnost vojenské služby, na kterou nalezneme odkaz i v Listině základních práv a svobod. Naproti tomu dobrovolná služba je založena na individuální vůli a rozhodnutí jedince, tudíž je jakákoliv snaha přinutit dobrovolníka k určité práci nemožná.

Civilní služba byla vztahem veřejnoprávním, kde se stát nacházel v pozici veřejné moci. Dobrovolná služba je naopak vztahem soukromoprávním, v němž se uplatňuje v plné míře autonomie vůle dobrovolníka, který se sám rozhodne, komu a jaké služby bude nabízet. Jinými slovy civilní službu můžeme označit jako sankci za odmítnutí výkonu vojenské služby z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání, kdežto výkon dobrovolné služby je dobrovolným rozhodnutím každého člověka.

Následující tabulka podá stručný výčet několika základních rozdílů, které můžeme mezi dobrovolnou službou a civilní službou najít. Zdaleka se nejedná o veškeré rozdíly, jedná se pouze o demonstrativní vzorek.

Tabulka 30: Srovnání dobrovolné a civilní služby

<i>Faktory</i>	<i>Civilní služba</i>	<i>Dobrovolná služba</i>
<i>Pracovní doba</i>	Běžně 8 hod, lze ale nařídit víkendy nebo noční služby	Po domluvě s dobrovolníkem, např. 2 hodiny týdně nebo 1 víkend za měsíc
<i>Náplň práce</i>	Pomocné práce, ne moc populární, málo ceněné (úklidy,...)	Činnost dle domluvy a zájmu dobrovolníka, většinou nějakým způsobem zajímavé činnosti (hraní s dětmi, společník seniorů, technicky zajímavé činnosti), může to být i fyzická práce nebo např. příprava www stránek
<i>Pracovní povinnost</i>	Práci lze civilkáři nařídit	Dle dohody, dobrovolník je povinen dělat jen to, co si domluvil v náplni činnosti. Nelze ho využívat na jiné aktivity (bez jeho svolení)
<i>Důvod činnosti</i>	Má to nařízené, plní si povinnost.	Protože ho daná činnost a dobrovolnická služba zajímá., je zde dobrovolně a ze své svobodné vůle
<i>Motivace</i>	Obvykle motivován nebývá, je nucen příslušným zákonem	Přichází ze své svobodné vůle a tu musíme ctít a spolu s ním hledat v čem nám může pomoci

Zdroj: Novotný, Průvodce dobrovolnictvím neziskových organizací

Smyslem tohoto porovnání je posoudit, zda by bylo možné nahradit pracovníky civilní služby, kteří dnes již nejsou, dobrovolníky. Jak již bylo jednou řečeno, teoreticky to možné je, ale využití dobrovolníků na činnosti, které byly vykonávány pracovníky civilní služby, by bylo velmi omezené, a to z toho důvodu, že se jedná o dva zcela rozdílné instituty. Zatímco pracovník civilní služby byl povinen tuto službu vykonávat, dobrovolník vykonává svou službu na základě dobrovolně uzavřené smlouvy nebo pouze „na dobré slovo“. Stejně tak si dobrovolník může vybrat samotnou práci, co se obsahu práce týká. Naproti tomu civilkář musel vykonávat práci, jaká mu byla přidělena bez ohledu na jeho přání či vzdělání. Rozsah vykonávané práce je dalším rozdílem mezi dobrovolnou a civilní službou. U dobrovolné služby je na dobrovolníkovi samotném, kolik času chce této službě věnovat, může se jednat o několik hodin týdně, ale přesná doba není určena, záleží pouze na dobrovolníkovi. Naproti tomu civilkář byl povinen odpracovat si svých 8 hodin denně jako u normálního zaměstnání a další práci mu bylo možné nařídit. Již ze samotného označení postavy dobrovolníka lze

vydedukovat, vykonávanou práci dělá zadarmo, na rozdíl od pracovníka civilní služby, který za svou práci byť minimálně, ale dostával zapláceno. I když se co se týká motivace, rozhodně nelze říci, že by civilkář byl motivován touto finanční odměnou, neboť se nejednalo ani o částku, která by ho mohla uživit. Motivací civilkáře vykonávat tento druh vojenské služby bylo vyhnout se výkonu základní vojenské služby, neboli nejít na vojnu. U dobrovolníka je motivace veskrze pozitivní, chce vykonávat práci prospěšnou pro jiné lidi jeho odměnou je dobrý pocit z vykonané práce, která má smysl i ocenění ostatních.

Takto bychom mohli shrnout rozdíly, které jsou nebo byly mezi dobrovolnou službou a civilní službou. Jedná se o srovnání dodatečné, neboť jak již bylo řečeno, civilní služba je již zrušena, tudíž srovnáváme pouze teoreticky, jak by to bylo, kdyby existovala možnost vykonávat tyto služby ve stejné době. V následující kapitole si tyto dvě služby srovnáme po finanční stránce. Cílem je zjistit, která služba je pro organizaci finančně více či méně náročná.

13.3 *Finanční srovnání*

Pokud máme srovnat finanční náročnost dobrovolné a civilní služby, pak je třeba si uvést, jaké náklady jsou spjaty s výkonem té či oné služby. Náklady na dobrovolnou službu byly popsány v předešlé kapitole, proto se nyní zaměříme na nákladnost služby civilní. Náklady na civilní službu si sebou nesla organizace, které civilkář poskytoval své služby. Jedná se tedy o opačnou situaci než u dobrovolné služby, kde si náklady nesla vysílající organizace. Výjimkou je platba pojištění civilkáře, které za něho platil stát.

Organizace, ke které byl občan k výkonu civilní služby přidělen, byla povinna zajistit bezplatné ubytování, bezplatně pracovní oděv (případně nezbytné ochranné pracovní pomůcky), stravu nejméně třikrát denně v hodnotě stravovací normy vojáka v základní službě, služné ve výši vojáka základní služby, přiměřený příspěvek na ošatné, řádnou dovolenou v rozsahu odpovídajícím dovolené vojáka v základní službě (28 kalendářních dnů za každých 12 měsíců služby) a příplatky nebo dodatkovou dovolenou za práci ve ztížených podmínkách nebo ve zdravotně škodlivém prostředí. Pokud organizace nezajistila stravování nebo ubytování, hradila občanovi stanovenou paušální částku. Nebylo-li zajištěno ubytování v místě výkonu civilní služby, hradil občanu náklady spojené s přepravou z místa ubytování do místa výkonu civilní služby a zpět hromadnými dopravními prostředky, s výjimkou MHD. Kdybych měla udělat jakýsi přehled všech nákladů, které si žádá přítomnost civilkáře na pracovišti, v našem případě ve zdravotnickém zařízení nemocnice Písek, pak bych je mohla shrnout do následující tabulky.

**Tabulka 31: Přehled nárokových částek a náhrad při výkonu civilní služby v r. 2004
v nemocnic Písek**

<i>Náklady na 1 pracovníka civilní služby</i>	<i>Měsíční výše (v Kč)</i>	<i>Roční výše (v Kč)</i>	<i>Rok a půl doba trvání CS (v Kč)</i>
Služné	500	6.000	9.000
Ošatné	150	1.800	2.700
Stravné	3.350	40.200	60.300
Rizikový příplatek	122	1.464	2.196
Ubytování	0	0	0
CELKEM	4.122	49.464	74.196

Tato tabulka ukazuje, jaké náklady nese nemocnice Písek, jakožto organizace využívající služeb pracovníků civilní služby. Je třeba zmínit, že rizikový příplatek byl poskytován pouze za práci vykonávanou na určitém oddělení, jednalo se tudíž o náklad, který nevznikal automaticky a pokaždé. Nicméně na celkových nákladech se nepodílel nijak významnou měrou, tudíž jej započteme do celkových nákladů na pracovníka civilní služby, které hradila nemocnice Písek. Je zde ještě jeden náklad, který však nenesla nemocnice, ale stát a jednalo se o pojištění pracovníků civilní služby. Pracovníci civilní služby byli pojištěnci Vojenské zdravotní pojišťovny do posledního dne kalendářního měsíce, v němž ukončili základní nebo náhradní službu nebo studium na vojenské škole a jak již bylo řečeno, jednalo se o náklad státu, tudíž jej nebudu započítávat do částky, kterou si výkon civilní služby v písecké nemocnici žádal.

Srovnáme-li dobrovolnou službu se službou civilní, pak je třeba zmínit zásadní rozdíly, co se finanční náročnosti týká. První rozdíl je v nositeli nákladů. U dobrovolné služby je to organizace vysílající, tj. INKANO. Tato nezisková organizace hradí veškeré náklady na program Dobrovolníci v nemocnicích, písecká nemocnice, kde se tento program realizuje, nepřispívá na program žádnými finančními ani materiálními prostředky. U civilní služby byla nositelem nákladů nemocnice Písek, která přijímala pracovníky civilní služby a za jejich činnost jim sice minimálně, ale přesto platila. Jedná se tedy o opačnou situaci než u dobrovolné služby. U civilní služby jsem do finanční nákladnosti této činnosti zahrнула pouze výše zmíněné náklady, jiné dle informací z písecké nemocnice nebyly. Je otázkou, zda by

nebylo správné započítat tam i další náklady, jako u dobrovolné služby, typu nákladů na kancelářské potřeby, na evidenci civilkářů, možné příplatky lidem, kteří měli civilkáře pod dohledem nebo jiné různé administrativní náklady. Předpokládám však, že kdyby se rozpočítaly tyto náklady na jednotlivé činnosti, na civilní službu by nepřípadl nijak významný podíl. Proto možná nemocnice uvádí pouze tyto náklady na výkon civilní služby. Další rozdíl je ve finanční náročnost těchto služeb, kterou nám ukazuje následující tabulka.

Tabulka 32: Finanční srovnání dobrovolné a civilní služby

<i>NÁKLADY</i>	<i>Dobrovolná služba (Kč)</i>	<i>Civilní služba (Kč)</i>
Roční náklady na 1 pracovníka	7.702,80	49.464
Roční náklady na službu (2004)	277.300 (36 dobrovolníků)	296.784 (6 civilkářů)
Průměrný počet strávených hodin/pracovník/rok	30	1920

K hodnotám průměrného počtu hodin strávených činnostmi v nemocnic jsme dospěli způsobem, kdy u pracovníka civilní služby budeme brát denní pracovní dobu 8 hodin denně, 20 dní v měsíci, 12 měsíců ročně (8 x 20 x 12). U dobrovolníka pak budeme předpokládat průměrnou dobu jeho činnosti 1,5 hodin každých 14 dní, tj. 1,5 * 2 týdny * 10 měsíců (dobrovolníci jsou vesměs studenti, kteří vykonávají dobrovolnou činnost během školního roku, o prázdninách většinou nechodí). Z tabulky lze jasně vidět, že pracovník civilní služby je finančně náročnější než činnost dobrovolníka, a to téměř sedmkrát. Důvod je asi naprosto jasný. Dobrovolník vykonává svou činnost zadarmo, na jeho činnost se pouze rozpočítaly veškeré náklady na program. U civilní služby žádné náklady na program nebyly, byly pouze náklady, které si žádala osoba vykonávající civilní službu, resp. její odměna za vykonanou činnost. U celkových nákladů na činnost se již rozdíly stírají, je zde rozdíl necelých 20 tisíc ročně, což je poloviční měsíční náklad na civilkáře. Tyto částky jsou přímo úměrné počtu dobrovolníků a civilkářů, jedná se o jejich násobky.

Závěr

Poslední kapitola bude věnována závěrečnému shrnutí těch dle mého názoru nejdůležitějších či nejzajímavějších poznatků, které se v této práci objevily.

Práce, týkající se dobrovolné služby, se zaměřila na zhodnocení možnosti ekonomického přínosu dobrovolníka pro organizaci, resp. finanční náročnost na vyslání dobrovolníka vykonávat dobrovolnou službu. K tomu, abychom mohla hodnotit něco takového, je třeba si nejdříve dobrovolnou službu podrobně představit. Tomu byla věnována úvodní teoretická část této práce. Zde jsem definovala dobrovolnou službu jako činnost, která je vykonávána člověkem bez nároku na finanční či jakoukoliv jinou odměnu, v různých podobách a obměnách dobrovolnictví, v různých oblastech.

Po uvedení do problematiky dobrovolnictví bylo dle mého názoru důležité a žádoucí představit jedinou právní úpravu v oblasti dobrovolnictví, a to zákon o dobrovolnické službě, který upravuje podmínky, jejichž splnění stát požaduje, aby mohl poskytnout svou pomoc. Vymezila jsem zde pojmy, jako je přijímající a vysílající organizace z hlediska této legislativní úpravy, možnosti získat dotace, vztahy, které tento zákon upravuje, jako je vztah dobrovolníka a jeho vysílající organizace nebo vztah mezi přijímající a vysílající organizací. Jelikož platnost zákona je teprve v počátcích, objevují se na něj různé názory. Na jedné straně tento zákon neziskové organizace ve směř kladně přijímají, míněno jeho existenci a zájem ze strany vládních představitelů o tuto problematiku, na druhé straně však již nyní jsou známy a kritizovány jeho slabiny, což ale dle mého názoru může do budoucna znamenat nasměrování vládního a veřejného zájmu správným směrem.

Teoretické poznatky pak byly aplikovány na praktických, skutečných datech. Jako zdroj informací a dat mi posloužila dobrovolníky vysílající organizace INKANO, které jakožto nezisková organizace typu občanského sdružení bylo představeno v samostatné kapitole, kde byla popsána jeho historie, způsoby financování a jednotlivé programy.

Právě jeden z programů INKANA, Dobrovolnické centrum, je základ pro tuto práci, kdy jsem se zaměřila pouze na jeden jeho realizovaný projekt Dobrovolníci v nemocnicích. Jedná se o specifickou oblast působení, která si vyžaduje zvláštní přístup k příjemcům poskytované služby, proto byl projekt Dobrovolníci v nemocnicích představen nejprve z hlediska teorie a praxe, následně byl popsán v podání INKANA.

Projekt Dobrovolníci v nemocnicích lze rozdělit do několika tématických etap, které byly popsány v kapitole nazvané Etapy vlastní realizace programu Dobrovolnictví v nemocnicích. Zde byl detailně popsán proces programu, od získávání dobrovolníků, přes jejich výběr, výcvik, až k zahájení jejich dobrovolné služby v písecké nemocnici, popř. ukončení spolupráce s dobrovolníkem.

Celý tento proces si ovšem vyžaduje náklady na zabezpečení realizace, mluvím o tzv. finanční náročnosti programu pro přijímající organizaci, kterou nesla v našem případě nezisková organizace INKANO, kdy veškeré náklady hradila sama. Nákladnost programu byla posuzována z pohledu jednotlivých etap, v rámci jednotlivých let doby trvání programu, tj. od roku 2004 do roku 2006 (pro rok 2007 není dostatek informací), přičemž zde byly zmíněny i celkové náklady na program, tedy sumu, jakou si vyžádala tříletá existence programu Dobrovolníci v nemocnicích. VZ rozboru nákladů vyšlo, že nejnáročnější na realizaci programu jsou náklady spojené s osobou dobrovolníka, které tvoří 45% celkových nákladů na program. Na druhém místě ve finanční náročnosti je etapa přípravy dobrovolníků (30%) těsně před poslední, tedy nejméně finančně náročnou etapou výběru a evidence dobrovolníků (25%). Z celkové sumy, kterou si dosavadní realizace programu Dobrovolníci v nemocnici vyžádala (677.600Kč), pak lze vypočítat roční i celkové náklady na jednoho dobrovolníka, které za tři roky vychází na 20.292,90 Kč. Jako každá nezisková organizace i INKANO musí pro svou činnost nalézt dostatečné množství finančních zdrojů, které pokryjí její činnost, proto zde byla uvedena i kapitola věnována finančnímu krytí programu.

Stěžejní kapitola této práce, která směřovala k naplnění cíle, byla kapitola nazvaná Ekonomický přínos dobrovolníka, kde byly uvedeny důvody, proč je důležitá možnost ocenit přínos dobrovolníka, jeho činnosti nejenom pro přijímající organizace, ale i samotnou ekonomiku. Možností, jak ocenit přínos dobrovolníka v peněžních jednotkách, je použití ukazatele VIVA, který představuje podíl hodnoty času dobrovolníka k nákladům investovaných na jeho činnost. Jelikož náklady již byly známy a popsány, stála jsem před problémem, jak ocenit čas dobrovolníka, který věnoval výkonu dobrovolné služby. Možností, jak získat ocenění času dobrovolníka, je použití jedné ze tří metod (náklady příležitosti, mzda specialisty, průměrná mzda), které v konečném porovnání vyšly na srovnatelné úrovni. Průměrné hodnoty VIVA ukazatele byly u metody náklady příležitosti 2,79, u mzdy specialisty 2,38 a u metody průměrné mzdy pak hodnota VIVA nabýval 6,25. Výjimkou tedy byla metoda založená na průměrné mzdě, která nabývala vyšších hodnot, a to nejspíš z důvodu, kdy průměrná mzda je aritmetickým průměrem všech mezd, tedy i těch

nadprůměrně větších. Celková efektivita programu vyšla pomocí ukazatele VIVA o hodnotě 3,81, což by se dalo interpretovat následujícím způsobem: každá 1 Kč vložená do programu Dobrovolníci v nemocnicích neziskovou organizací INKANO, přinesla nemocnici Písek výnos v hodnotě 3,81 Kč. Jinými slovy se program Dobrovolníci v nemocnici jeví jako ziskový program.

Závěrem práce byla ještě porovnána efektivita dobrovolné služby se službou civilní, i když toto srovnání bylo spíše teoretické, neboť se jedná o dva naprosto rozdílné instituty a navíc civilní služba byla v roce 2004 zrušena, tudíž nelze dostatečně dobře srovnávat něco, co už ani neexistuje.

Závěrem bych ještě jednou zdůraznila důležitost dobrovolnictví a neziskového sektoru vůbec nejenom pro lidi, ale i pro samotnou ekonomiku. Skutečnost, že bývá třetí, neziskový, sektor v zahrnování ekonomice opomíjen z důvodu nemožnosti ocenit jeho činnost a přínos, bude snad již v dohledné budoucnosti minulostí. Návodem, jak tento problém vyřešit, nebo spíše možnost a řešitelnost tohoto problému, zde byly trochu nastíněny a doufáme, že zisk nezůstane jediným kritériem úspěchu, ale budeme do něho moci zařadit i třeba dobrý pocit z pomoci druhům.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání formálního a neformálního modelu dobrovolnictví.....	10
Tabulka 2: Ekonomická hodnota dobrovolnictví ve Velké Británii.....	16
Tabulka 3: Ekonomická hodnota dobrovolnictví ve Velké Británii dle oblastí.....	16
Tabulka 4: Velikost neziskového sektoru ve vybraných zemích.....	21
Tabulka 5: Zdroje peněžních příjmů ve vybraných zemích.....	22
Tabulka 6: Počet udělených akreditací v jednotlivých oblastech působení.....	27
Tabulka 7: Finance INKANA v roce 2004 a 2005.....	36
Tabulka 8: Statistické údaje programu Dobrovolníci v nemocnicích.....	44
Tabulka 9: Finanční výdaje na výběr a evidenci dobrovolníků v roce 2004.....	52
Tabulka 10: Vývoj nákladů na výběr a evidenci dobrovolníků v letech 2004 – 2006.....	53
Tabulka 11: Finanční výdaje na přípravu dobrovolníků v roce 2004.....	54
Tabulka 12: Vývoj finančních výdajů na přípravu dobrovolníků v letech 2004 – 2006.....	56
Tabulka 13: Náklady spojené s činností dobrovolníka v projektu v letech 2004 – 2006.....	58
Tabulka 14: Celkové náklady na projekt.....	60
Tabulka 15: Náklady na jednoho dobrovolníka programu v letech 2004 – 2006.....	61
Tabulka 16: Způsob finančního krytí programu Dobrovolníků v nemocnici.....	62
Tabulka 17: Celkové náklady na projekt Dobrovolníci v nemocnicích	68
Tabulka 18: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví a věku	69
Tabulka 19: Průměrná hrubá měsíční mzda podle pohlaví a věku v roce 2004 (v Kč).....	69
Tabulka 20: Průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a věku v roce 2004 (v Kč).....	70

Tabulka 21: Rozdělení dobrovolníků a průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a věku	70
Tabulka 22: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006.....	71
Tabulka 23: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví a pracovních tříd v roce 2004.....	72
Tabulka 24: Průměrná hrubá hodinová mzda podle pohlaví a pracovních tříd v roce 2004 (v Kč).....	72
Tabulka 25: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006.....	73
Tabulka 26: Rozdělení dobrovolníků podle pohlaví v roce 2004.....	73
Tabulka 27: Průměrná hrubá měsíční mzda podle pohlaví v roce 2004.....	73
Tabulka 28: Oceňování přínosu dobrovolnictví v letech 2005 a 2006.....	74
Tabulka 29: Srovnání výsledné hodnoty ukazatele VIVA v letech 2004-2005.....	74
Tabulka 30: Srovnání dobrovolné a civilní služby.....	80
Tabulka 31: Přehled nárokových částek a náhrad při výkonu civilní služby v r. 2004 v nemocnic Písek.....	82
Tabulka 32: Finanční srovnání dobrovolné a civilní služby	83

Seznam grafů

Graf 1: Podíl neziskového sektoru na celkové zaměstnanosti.....	14
Graf 2: Struktura výdajů rozpočtu dle projektů v %.....	37
Graf 3: Grafické srovnání umístění dobrovolníků na jednotlivá oddělení.....	46
Graf 4: Grafické srovnání dobrovolníků dle pohlaví.....	45
Graf 5: Grafické znázornění vývoje počtu strávených hodin v nemocnici.....	46
Graf 6: Struktura nákladů na výběr a evidenci dobrovolníků v %.....	52
Graf 7: Struktura nákladů na přípravu dobrovolníků v %.....	55
Graf 8: Struktura nákladů spojených s činností dobrovolníka v projektu v %.....	59
Graf 9: Podíl jednotlivých etap programu na celkové finanční nákladnosti v %.....	60
Graf 10: Vývoj finančního krytí programu Dobrovolníci v nemocnicích v %.....	63
Graf 11: Grafické srovnání výsledných hodnot ukazatele VIVA v letech 2004-2005.....	75
Graf 12: Grafické srovnání průměrných hodnot ukazatele VIVA z hlediska zvolené metody v letech 2004-2005.....	76

Literatura

1. **BRŮHA, Dominik:** CIVILNÍ SLUŽBA VE ZDRAVOTNICTVÍ. *Dostupné na http://osz.cmkos.cz/CZ/Z_tisku/Bulletin/08_2002/members_sluzba.html*
2. **FRIČ, Pavol:** DÁRCOVSTVÍ A DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE: VÝSLEDKY VÝZKUMU NROS A AGNES. *Praha, NROS, AGNES 2001, ISBN 80-902633-7-2*
3. **FRIČ, Pavol, GOULLI, Rochdi a kol:** NEZISKOVÝ SEKTOR V ČR - VÝSLEDKY MEZINÁRODNÍHO SROVNÁVACÍHO PROJEKTU JOHNS HOPKÁNA UNIVERSITY. *Praha, EUROLEX BOHEMIA 2001, ISBN 80-86432-04-1*
4. **GRANTIS 04/2005:** str.14 *Silnější pomáhá slabšímu* Miriám Vránová
5. **GRANTIS 02/2006:** str. 4-5 *Ohlédnutí za firemním dárcovstvím* Jiří Bárta, Nadace VIA
6. **INKANO PÍSEK:** VÝROČNÍ ZPRÁVA 2003, *Písek, 2004*
7. **INKANO PÍSEK:** VÝROČNÍ ZPRÁVA 2004, *Písek, 2005*
8. **INKANO PÍSEK:** VÝROČNÍ ZPRÁVA 2005, *Písek, 2006*
9. **IRONMONGER, Duncan:** VALUING VOLUNTEERING: THE ECONOMIC VALUE OF VOLUNTEERING IN SOUTH AUSTRALIA. *Office for Volunteers, 2002, dostupné na www.ofv.sa.gov.au/research.htm*
10. **KLIMEŠ, Lumír:** SLOVNÍK CIZÍCH SLOV. *Praha, SPN 1998, ISBN 80-7235-023-4*
11. **MUSILOVÁ, Klára:** PROBLEMATIKA EFEKTIVNOSTI DOBROVOLNÉ: diplomová práce. *Jindřichův Hradec, VŠE v Praze, Katedra managementu veřejného sektoru, 2005*
12. **NOVOTNÝ, Michal, STARÁ, Ivana a kolektiv:** VYUŽITÍ DOBROVOLNÍKŮ V NEMOCNICÍCH. *Praha, HESTIA 2001*
13. **TOŠNER Jiří a kol.:** PRŮVODCE DOBROVOLNICTVÍM PRO NEZISKOVÉ ORGANIZACE. *Praha, HESTIA 2003*
14. **TOŠNER Jiří, SOZANSKÁ Olga:** DOBROVOLNÍCI A METODIKA PRÁCE S NIMI V ORGANIZACI. *Praha, Portál 2002, ISBN 80-7178-514-8*
15. **TUTR, Vojtěch:** DISKUZE K POSOUZENÍ ZÁKONA O DOBROVOLNICKÉ SLUŽBĚ. *Praha, 2004. Dostupné na www.dobrovolnik.cz/nazory.shtml?restrict=number.....1&res_val=27*

16. **VALOUŠEK, Jan:** DOBROVOLNÁ SLUŽBA: diplomová práce. *Brno, Masarykova univerzita v Brně, Katedra správní vědy, správního práva a finančního práva, 2004*
17. **ZÁKON č. 198/2002 Sb., O DOBROVOLNICKÉ SLUŽBĚ** (ze dne 24. dubna 2002): dostupné na <http://www.mv.cz/prevence/dobrovol/zakon.html>
18. **ZÁKON č. 18/1992 Sb., O CIVILNÍ SLUŽBĚ** (ze dne 12. prosince 1991): dostupné na <http://tandit.ecn.cz/UIC/legisl/1992-018.RTF>
19. **VOLUNTARY ACTIVITY IN FRANCE FACTS AND FIGURES.** *Brusel, 2004.*
Dostupné na [www.cev.be/Documents/Facts&Figures France.pdf](http://www.cev.be/Documents/Facts&Figures_France.pdf)
20. **ECONOMIC VALUE OF VOLUNTEERING:**
Dostupné na <http://www.ivr.org.uk/economic.htm>
21. **STATISTICS ON VOLUNTEERING:**
Dostupné na <http://energizeinc.com/art/statistics.html>
22. **KEY FACTS AND FIGURES:** *Institute for Volunteering Research, 2004*
Dostupné na <http://www.ivr.org.uk/facts.htm>
23. **PRŮMĚRNÁ HRUBÁ MĚSÍČNÍ MZDA PODLE KZAM A VĚKŮ:** Dostupná na <http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/kapitola/10n1-04-2004-1000>
24. **VIVA – THE VOLUNTEER INVESTMENT AND VALUE AUDIT A SELF-HELP GUIDE:** *Institute for Volunteering Research, 2003.*
Dostupné na <http://www.ivr.org.uk/vivahelpguide.htm>

Přílohy

- 1) Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví
- 2) Zákon o dobrovolnické službě
- 3) Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci v oblasti dobrovolnické služby
- 4) Pravidla pro udělení akreditací vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby
- 5) Dohoda o dobrovolnické činnosti v rámci programu Dobrovolníci v nemocnicích
- 6) Smlouva o spolupráci
- 7) Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku

Příloha 1: Všeobecná deklarace o dobrovolnictví

[Schváleno mezinárodní správní radou IAVE - Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí - na 16. světové konferenci dobrovolníků, konané v Amsterdamu, v Nizozemí, v lednu 2001, v Mezinárodním roce dobrovolníků]

Dobrovolnictví je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.

V době globalizace a nepřetržitých změn se svět stále zmenšuje, je složitější a vzájemná závislost vzrůstá.

Dobrovolnictví, individuální nebo skupinová činnost, umožňuje:

- udržovat a posilovat takové lidské hodnoty jako jsou družnost, zájem o druhé a služba jiným lidem
- aby jednotlivci mohli uplatňovat svá práva a odpovědnost jako příslušníci komunity a aby se zároveň mohli po celý život učit a růst, realizovat veškerý svůj lidský potenciál
- propojení navzdory rozdílům, které nás neustále rozdělují, abychom mohli žít ve zdravých, udržitelných komunitách a abychom mohli společně usilovat o nalezení nových řešení pro společné úkoly a mohli jsme utvářet náš kolektivní osud

Na úsvitu nového tisíciletí se dobrovolnictví stalo nepostradatelným prvkem každé společnosti. Účinně a prakticky převádí deklaraci Spojených národů, kde se praví: "My, lid," máme moc změnit svět, do běžného života.

Tato deklarace podporuje právo všech žen, mužů a dětí svobodně se sdružovat a dobrovolně pracovat bez ohledu na kulturní a etnický původ, věk, pohlaví, tělesný stav a společenské nebo ekonomické postavení. Všichni lidé na celém světě by měli mít právo nabídnout jiným lidem a jejich komunitám svůj čas, schopnosti a energii prostřednictvím individuální či kolektivní činnosti a bez nároku na odměnu.

Chceme rozvoj dobrovolnictví, které by:

- pomohlo zapojit celou komunitu do identifikace a řešení jejích problémů
- povzbuzovalo mládež a pomáhalo jí, aby se vedení prostřednictvím služby stalo pro ni trvalou součástí života
- mluvilo za ty, kteří nemohou mluvit sami za sebe

- umožnilo dalším lidem se do dobrovolnictví zapojit
- doplňovalo, avšak nenahrazovalo odpovědnou činnost jiných sektorů i úsilí placených pracovníků
- umožnilo lidem získat nové znalosti a dovednosti a plně rozvinout svůj potenciál, sebedůvěru a tvořivost
- podporovalo rodinnou, komunitní, národní i globální solidaritu

Jsme přesvědčeni, že je společnou odpovědností dobrovolníků a zároveň i organizací a komunit, v nichž působí:

- vytvářet prostředí, v němž dobrovolníci mají smysluplnou práci, která umožňuje dosáhnout dohodnutých výsledků
- definovat kritéria pro účast dobrovolníků, tedy i podmínky, za nichž by organizace a dobrovolník mohli své závazky ukončit, dále pak rozvíjet způsoby, jak činnost dobrovolníků řídit
- poskytovat dobrovolníkům a osobám, jimž slouží dostatečnou ochranu před riziky
- poskytovat dobrovolníkům vhodné školení, pravidelné hodnocení a uznání
- zajistit přístup pro všechny odstraněním veškerých bariér - fyzických, ekonomických, společensko-sociálních a kulturních - bránících jejich účasti

V souladu se základními lidskými právy, která jsou vyjádřena v Deklaraci lidských práv Spojených národů a se zásadami dobrovolnictví a odpovědností dobrovolníků a organizací, v nichž působí, se obracíme na:

1/ všechny dobrovolníky, aby projevili své přesvědčení, že dobrovolnická činnost je tvůrčí a zprostředkující síla, která:

- vytváří zdravé, udržitelné komunity, které uznávají důstojnost všech lidí
- umožňuje všem lidem uplatňovat práva lidských bytostí a tím zlepšit vlastní život
- pomáhá řešit společensko-sociální, kulturní, hospodářské a ekologické problémy
- pomocí celosvětové spolupráce utváří lidštější a spravedlivější společnost

2/ vedoucí představitelé:

- ve všech oblastech, aby se spojili a vytvořili silná, viditelná a účinná místní a národní "dobrovolnická centra" - základní vedoucí organizace dobrovolnictví
- vlád, aby zajistili pro všechny právo na dobrovolnou činnost, aby odstranili veškeré právní překážky bránící účasti na dobrovolné činnosti, aby zapojili dobrovolníky do své práce a poskytli nevládním organizacím prostředky i podporu pro účinnou mobilizaci a vedení dobrovolníků

- v podnikání, aby povzbuzovali své zaměstnance a pomáhali jim působit v komunitě jako dobrovolníci a aby vyčlenili lidské i finanční zdroje pro rozvoj infrastruktury nezbytné pro podporu dobrovolnictví
- v médiích, aby přinášeli příběhy dobrovolníků a poskytovali informace, které by lidi povzbuzovaly a pomáhaly jim zapojit se do dobrovolných činností
- v oblasti vzdělávání, aby vedli lidi všech věkových skupin a pomáhali jim zapojit se do dobrovolných aktivit a aby lidem vytvářeli možnosti uvažovat o jejich službě a učit se z ní
- církví, aby potvrdili dobrovolnictví jako správnou odpověď na duchovní výzvu sloužit všem lidem
- nevládních organizací, aby vytvořili pro dobrovolníky přátelské organizační prostředí a aby vyčlenili lidské a finanční prostředky nezbytné pro účinné začlenění dobrovolníků.

Obracíme se na Spojené národy, aby:

- vyhlásily toto desetiletí jako "Dekádu dobrovolníků a občanské společnosti" a stvrdily tím nezbytnost posílit instituce svobodných společností
- uznaly logo - "červené V" za univerzální symbol dobrovolnictví

IAVE vyzývá dobrovolníky a vedoucí představitele ze všech oblastí na celém světě, aby se partnersky spojili na propagaci a podporu účinného, všem přístupného dobrovolnictví, symbolu solidarity všech lidí a národů. IAVE vyzývá globální komunitu dobrovolníků, aby tuto Všeobecnou deklaraci o dobrovolnictví studovali, diskutovali o ní, schválili ji a naplnili.

Příloha 2: Zákon o dobrovolnické službě

198/2002 Sb.

ZÁKON

ze dne 24. dubna 2002

o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů
(zákon o dobrovolnické službě)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA

§ 1

Předmět úpravy

(1) Tento zákon upravuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu organizovanou podle tohoto zákona a vykonávanou dobrovolníky bez nároku na odměnu.

(2) Tento zákon se nevztahuje na

- a. činnosti upravené zvláštními právními předpisy, i když tyto činnosti splňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem,
- b. činnosti, které nesplňují znaky dobrovolnické služby stanovené tímto zákonem, i když jsou vykonávány dobrovolníky.

Vymezení pojmů

§ 2

(1) Dobrovolnickou službou je činnost, při níž dobrovolník poskytuje

- a. pomoc nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, jakož i pomoc při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,
- b. pomoc při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby uvedené v písmenu a), nebo
- c. pomoc při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(2) Za dobrovolnickou službu uvedenou v odstavci 1 se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru.

(3) Dobrovolnická služba je podle své povahy krátkodobá nebo, je-li vykonávána po dobu delší než 3 měsíce, dlouhodobá.

§ 3

(1) Dobrovolníkem může být fyzická osoba

- a. starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky,
- b. starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, která se na základě svých vlastností, znalostí a dovedností svobodně rozhodne poskytovat dobrovolnickou službu.

(2) Dobrovolník vykonává dobrovolnickou službu na základě smlouvy¹⁾ uzavřené s vysílající organizací; v případě dlouhodobé dobrovolnické služby nebo v případě krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí být tato smlouva písemná.

(3) Je-li fyzická osoba v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, vykonává jako dobrovolník dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium.

(4) Výkon vojenské činné služby nebo civilní služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

1) Občanský zákoník.

§ 4

(1) Vysílající organizací podle tohoto zákona je právnická osoba se sídlem v České republice, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby za podmínky, že má udělení akreditaci (§ 6).

(2) Přijímající organizací podle tohoto zákona je osoba, pro jejíž potřebu je dobrovolnická služba vykonávána, způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a schopná dostát závazkům z této smlouvy.

(3) Vysílající organizace může vedle smluv uzavíraných s přijímajícími organizacemi uzavřít smlouvy i s dobrovolníky o výkonu dobrovolnické služby v její prospěch. Podmínkou je, že předmětem těchto smluv uzavíraných s přijímajícími organizacemi a s dobrovolníky je též druh dobrovolnické služby a že dobrovolník není členem vysílající organizace ani k ní nemá jiný právní vztah. V těchto případech pro vztah mezi dobrovolníkem a organizací, v jejíž prospěch dobrovolník dobrovolnickou službu vykonává, platí přiměřeně ustanovení o právech a povinnostech vysílající i přijímající organizace a ustanovení o právech a povinnostech dobrovolníka.

Smlouvy

§ 5

(1) Pro výkon krátkodobé dobrovolnické služby, nejde-li o dobrovolnickou službu, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí být mezi dobrovolníkem a vysílající organizací sjednáno alespoň místo, předmět a doba výkonu dobrovolnické služby, a podle povahy dobrovolnické služby též poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pracovních prostředků dobrovolníkovi, popřípadě předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce [odstavec 2 písm. b) bod 3].

(2) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby nebo krátkodobé dobrovolnické služby, k jejímuž výkonu je dobrovolník vyslán do zahraničí, musí vždy obsahovat

a. jméno, příjmení, rodné číslo nebo, není-li přiděleno, datum narození, místo trvalého pobytu dobrovolníka a název a sídlo vysílající organizace,

b. ujednání

1. o účasti na předvstupní přípravě organizované vysílající organizací; součástí předvstupní přípravy musí být podle povahy dobrovolnické služby i informování dobrovolníka o možných rizicích spojených s výkonem dobrovolnické služby, která by mohla ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,

2. podle povahy dobrovolnické služby o předložení výpisu z evidence Rejstříku trestů ne staršího než 3 měsíce a o předložení písemného prohlášení, že v době sjednání smlouvy není proti dobrovolníkovi vedeno trestní řízení,

3. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o zdravotním stavu dobrovolníka ne starší než 3 měsíce, ve kterém registrující lékař na základě posouzení zdravotního stavu dobrovolníka vymezení činnosti, které s ohledem na svůj zdravotní stav není dobrovolník schopen vykonávat,

4. podle povahy dobrovolnické služby o předložení potvrzení o seznámení dobrovolníka s prevencí infekčních nemocí včetně antimalarické prevence (profylaxe), vyžadují-li to podmínky území, ve kterém má dobrovolník působit, jako podmínkách pro účast v dobrovolnické službě,

c. místo, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby v rámci určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby,

d. způsob stravování a ubytování dobrovolníka,

e. závazek dobrovolníka vrátit poměrnou část výdajů vynaložených vysílající organizací, pokud předčasně ukončí výkon dobrovolnické služby z jiných než zřetelých důvodů,

f. podle povahy dobrovolnické služby ujednání o náhradách výdajů spojených s nezbytnou přípravou na účast dobrovolníka v určitém programu nebo projektu dobrovolnické služby, o náhradě nákladů spojených s cestou na místo působení v zahraničí a zpět, o kapesném ke krytí běžných výdajů na místě působení, o poskytnutí pracovních prostředků a osobních ochranných pracovních prostředků,

g. podle povahy dobrovolnické služby rozsah pracovní doby, doby odpočinku, podmínky pro udělení dovolené a důvody, za kterých lze výkon dobrovolnické služby předčasně ukončit.

(3) Smlouva mezi dobrovolníkem a vysílající organizací o výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby může obsahovat rovněž ujednání, že dobrovolník před vysláním k výkonu dobrovolnické služby podá přihlášku k účasti na důchodovém pojištění, splňuje-li podmínky podle zvláštního právního předpisu,²⁾ a závazek vysílající organizace platit za něho pojištění na důchodové pojištění stanovené alespoň z minimálního vyměřovacího základu,³⁾ je-li dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

(4) Dobrovolníkovi za výkon dobrovolnické služby nenáleží odměna.

(5) Při sjednání rozsahu pracovní doby, doby odpočinku, podmínek pro udělení dovolené a pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci se použijí přiměřeně pracovní právní předpisy a při sjednání výše kapesného se použijí přiměřeně předpisy o cestovních náhradách.

Vysílající organizace

§ 6

(1) Vysílající organizaci uděluje akreditaci Ministerstvo vnitra (dále jen "ministerstvo"). Ministerstvo uděluje akreditaci na návrh akreditační komise složené po 1 zástupci Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva financí, Rady vlády pro nestátní neziskové organizace; akreditační komise je poradním orgánem ministerstva.

(2) Ministerstvo udělí akreditaci podle odstavce 1 organizaci, která je občanským sdružením, obecně prospěšnou společností, církví nebo náboženskou společností nebo církevní právnickou osobou církve nebo náboženské společnosti, pokud doloží, že je schopna s ohledem na kvalifikační složení svých orgánů, zaměstnanců nebo členů, konkrétní projekty nebo programy dobrovolnické služby a finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a plnit další povinnosti vyplývající z tohoto zákona. Akreditace se uděluje na dobu 3 let.

(3) Ministerstvo vede seznam vysílajících organizací, kterým udělilo akreditaci. Tento seznam je veřejným seznamem přístupným elektronicky. Jeho součástí je i vymezení jednotlivých druhů dobrovolnické služby a jejich zaměření, jejichž organizování a zajišťování vysílající organizace provádí.

§ 7

(1) Vysílající organizace je povinna uzavřít před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu způsobenou úmyslně.

(2) Vysílající organizace před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí sjedná podle povahy dobrovolnické služby a podmínek státu, v němž má být dobrovolnická služba vykonávána, v tomto státě zdravotní pojištění dobrovolníka.

(3) Vysílající organizace odpovídá dobrovolníkovi za to, že vykonává-li dobrovolnickou službu mimo obec svého trvalého pobytu, bude podle povahy dobrovolnické služby řádně a ve zdravotně nezávadném prostředí ubytován a že dobrovolnickou službu bude v závislosti na její povaze vykonávat v podmínkách neohrožujících jeho život nebo zdraví.

(4) Vysílající organizace smí uzavřít smlouvu podle § 5 s dobrovolníkem, který v době, v níž má být smlouva uzavřena, nedosáhl věku 18 let, jen s písemným, úředně ověřeným souhlasem jeho zákonného zástupce nebo se souhlasem jeho zákonného zástupce zapsaným u vysílající organizace do protokolu; bez tohoto souhlasu je smlouva neplatná.

(5) S dobrovolníkem mladším 18 let nesmí být sjednán výkon takové dobrovolnické služby, která by byla nepřiměřená anatomickým, fyziologickým a psychickým zvláštnostem jeho věku nebo při níž by byl vystaven zvýšenému nebezpečí úrazu nebo jinému poškození zdraví; dobrovolník v tomto věku nesmí být vyslán k výkonu dobrovolnické služby do zahraničí.

(6) Vysílající organizace je povinna při výběru dobrovolníků, s nimiž uzavře smlouvu, a při sjednávání podmínek výkonu dobrovolnické služby uplatnit rovné zacházení, s výjimkou případu, kdy to povaha dobrovolnické služby neumožňuje.

§ 8

(1) Vysílající organizace uzavře před vysláním dobrovolníka na místo jeho působení písemnou smlouvu s přijímající organizací, v níž s ohledem na povahu určitého programu nebo projektu dobrovolnické služby navzájem dohodnutého s přijímající organizací, sjedná zejména podmínky výkonu dobrovolnické služby, předmět a dobu výkonu dobrovolnické služby, způsob ubytování a stravování dobrovolníků, jejich vybavení pracovními prostředky a osobními ochrannými pracovními prostředky, způsob ověřování průběhu dobrovolnické služby vysílající organizací za účelem kontroly dodržování smlouvy a hodnocení práce dobrovolníků. Součástí smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací musí být rovněž ujednání o povinnosti přijímající organizace informovat vysílající organizaci o rizicích, která mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, vzniklých v průběhu výkonu dobrovolnické služby, a přijmout neprodleně opatření, která tato rizika vyloučí, a v případě neodstranitelných rizik omezí.

(2) Vysílající organizace nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, jejímž předmětem činnosti je podnikání, anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace

osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání.

(3) Vysílající organizace jsou povinny vhodným způsobem zveřejňovat roční výroční zprávy o své činnosti nejpozději do 30. června následujícího kalendářního roku.

§ 9

(1) Pokud ministerstvo zjistí, že vysílající organizace, která má udělenou akreditaci, přestala splňovat podmínky stanovené tímto zákonem pro udělení akreditace (§ 6 odst. 2) nebo přes upozornění ze strany Ministerstva nadále neplní povinnosti stanovené tímto zákonem, akreditaci této organizace po projednání v akreditační komisi zruší; přitom dbá, aby tím nebylo dotčeno splnění závazků vyplývajících z uzavřených smluv.

(2) Zanikne-li vysílající organizace, s níž má dobrovolník uzavřenu smlouvu podle § 5, přecházejí práva a povinnosti z této smlouvy na jejího právního nástupce, a není-li ho, na stát; ministerstvo poté bez zbytečného odkladu smluvně převede tato práva a povinnosti na jinou vhodnou vysílající organizaci.

(3) Ministerstvo je oprávněno z vlastního nebo jiného podnětu ověřovat, zda vysílající organizace plní podmínky stanovené tímto zákonem; postupuje přitom podle zákona o státní kontrole.

§ 10

Využívání dobrovolnické služby státem a územními samosprávnými celky

Státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků mohou využívat dobrovolnickou službu v mezích své zákonné působnosti k účelům stanoveným v § 2; v tomto případě mají postavení přijímající organizace podle tohoto zákona. Mohou rovněž, zejména při organizování dobrovolnické služby do zahraničí, bezúplatně zprostředkovat uzavření smlouvy mezi vysílající organizací se sídlem v České republice a přijímající organizací.

§ 11

Dotace

(1) Ministerstvo může poskytnout vysílajícím organizacím dotaci ke krytí

- a. pojistného placeného na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací podle § 7 odst. 1,
- b. části výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby,
- c. pojistného na důchodové pojištění placeného podle § 5 odst. 3 za dobrovolníka, a to ve výši pojistného stanoveného z minimálního vyměřovacího základu,³⁾ pokud je dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

(2) Dotace podle odstavce 1 je v průběhu kalendářního roku vysílajícím organizacím poskytována zálohově, a po skončení kalendářního roku ji vysílající organizace zúčtují podle skutečně vynaložených výdajů, počtu skutečně vyslaných dobrovolníků k výkonu dobrovolnické služby a skutečně zaplaceného pojistného na důchodové pojištění ve výši podle odstavce 1 písm. c). Vysílající organizace sdělí ministerstvu na základě jeho výzvy údaje potřebné pro výpočet výše dotace a zálohy na ni.

(3) Dotace podle odstavce 1 se za příslušný kalendářní rok neposkytne vysílající organizaci, pokud sjedná nebo obdrží úplatu nebo jinou penězi ocenitelnou výhodu od přijímající organizace.

Příloha 3: Žádost o udělení akreditace vysílající organizaci v oblasti dobrovolnické služby

1. Žadatel

1.1) Název žadatele:
1.2) Právní forma: Veden v rejstříku:
1.3) IČ:
1.4) Adresa žadatele:
www Telefon Fax E-mail
1.5) Statutární orgány: Způsob jednání statutárních orgánů:
1.6) Jméno osoby zodpovědné za akreditaci:
1.7) Přímé spojení na osobu zodpovědnou za akreditaci:
1.8) Datum a podpis statutárního nebo výkonného zástupce organizace, razítko organizace:
1.9) Datum a podpis osoby zodpovědné za akreditaci:

2. Náležitosti nutné k udělení akreditace

2.1) Popis projektu nebo programu, ve kterém se žádá o udělení akreditace:
2.2) Jméno osoby zodpovědné za realizaci konkrétního projektu nebo programu dobrovolnické služby:
2.3) Přímé spojení na osobu zodpovědnou za realizaci konkrétního projektu nebo programu dobrovolnické služby:
2.4) Povaha dobrovolnické služby: (krátkodobá nebo dlouhodobá)
2.5) Oblast dobrovolnické služby: (oblast je vymezena v § 2 odst. 1 zákona o dobrovolnické službě)
2.6) Místo výkonu dobrovolnické služby:
2.7) Způsob přípravy dobrovolníků: (včetně uvedení jména a kvalifikační způsobilosti osob zodpovědných za přípravu, délky přípravy a další specifikace)
2.8) Možná rizika dobrovolnické služby: (zranění, majetková odpovědnost, fyzická náročnost, jazykové a další dovednosti)
2.9) Soupis předpokládaných nutných dokumentů pro výkon dobrovolnické služby podle její povahy: (např. výpis z rejstříku trestů, zdravotní potvrzení o způsobilosti, potvrzení o očkování apod.)
2.10) Způsob zajištění stravování:
2.11) Způsob zajištění ubytování:
2.12) Způsob zajištění dopravy:
2.13) Pracovní doba a doba odpočinku:
2.14) Předpokládané finanční výdaje na výběr, evidenci, přípravu a na samotnou účast

<p>dobrovolníků v projektu, programu dobrovolnické služby:</p> <p>(roční kalkulace)</p>
<p>2.15) Způsob finančního krytí dobrovolnických aktivit (vlastní finanční zdroje, granty, dotace – schválené, očekávané) po dobu trvání akreditace - předpoklad:</p> <p>(tříletá kalkulace)</p>
<p>2.16) Podmínky případného udělování kapesného dobrovolníkům:</p> <p>(viz. § 5 odst. 2 písm. f zákona o dobrovolnické službě)</p>
<p>2.17) Druhy pojištění (pojištění odpovědnosti za škodu na majetku nebo zdraví, pojištění zdravotní při vyslání do zahraničí, účast na důchodovém pojištění) a jeho předpokládané finanční krytí a smluvní zabezpečení:</p>
<p>2.18) Popis způsobu vyrovnání všech závazků dobrovolníka, pokud dobrovolnickou službu předčasně ukončí z jiných než zřetele hodných důvodů:</p>
<p>2.19) Způsob vedení evidence a databáze dobrovolníků:</p>
<p>2.20) Plán spolupráce s přijímačícími organizacemi:</p>
<p>2.21) Způsob kontroly a hodnocení činnosti dobrovolníků:</p>
<p>2.22) Způsob ověřování dodržování smluv uzavřených mezi vysílající a přijímačící organizací:</p>
<p>2.23) Popis postupu v případě zániku organizace, včetně smluvního zajištění nástupnické organizace i s jejími kontaktními údaji:</p>
<p>2.24) Datum a podpis osoby zodpovědné za realizaci konkrétního projektu nebo programu dobrovolnické služby:</p>

3. Přílohy (1 originál, 8 kopií):

3.1) Zakládací listina, statut organizace (ověřená kopie).

3.2) Doklad o přidělení identifikačního čísla (kopie).

3.3) Výroční zprávy (pokud existují) za poslední 3 roky, pokud organizace existuje alespoň 3 roky, pokud existuje kratší dobu, tak výroční zprávy za příslušné kalendářní roky.

3.4) Účetní uzávěrky za poslední 3 roky, pokud organizace existuje alespoň 3 roky, pokud existuje kratší dobu, tak účetní uzávěrky za příslušné kalendářní roky.

3.5) Čestná prohlášení potvrzující, že:

- a) jsou-li dobrovolníci v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo jsou-li žáky nebo studenty, vykonávají jako dobrovolníci dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium,
- b) bude-li organizace uzavírat smlouvy o výkonu dobrovolnické služby s dobrovolníky ve svůj prospěch, pak pouze na činnosti, na které jí byla udělena akreditace,
- c) dobrovolníci působící na území České republiky jsou starší 15 let a dobrovolníci působící v zahraničí jsou starší 18 let,
- d) organizace uzavře podle povahy dobrovolnické služby písemné smlouvy s dobrovolníkem (nebo jeho zákonným zástupcem) a přijímající organizací,
- e) organizace bude informovat dobrovolníky o možných rizicích, která jsou spojená s výkonem dobrovolnické služby a mohla by ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,
- f) pokud dojde ke změně sídla, statutárních zástupců, osoby odpovědné za akreditaci, osoby odpovědné za realizaci dobrovolnické služby v akreditované vysílající organizaci, sdělí organizace neprodleně tuto skutečnost písemnou formou kanceláři akreditační komise – Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, oddělení dobrovolnické služby. Při změně osoby odpovědné za akreditaci organizace zašle kontakty (telefonický, adresu elektronické pošty, fax atd.), při změně osoby odpovědné za realizaci dobrovolnické služby organizace rovněž zašle kopie vzdělávacích dokladů nebo podepsaný profesní životopis.

3.6) Doklady o vzdělání osoby zodpovědné za realizaci dobrovolné služby (kopie).

3.7) Osvědčení o dosažení potřebné kvalifikace osob zodpovědných za přípravu dobrovolníků a za supervizi.

3.8) Vzory smluv - Smlouva o výkonu krátkodobé nebo dlouhodobé dobrovolnické služby mezi vysílající organizací a dobrovolníkem, smlouva/smlouvy mezi vysílající a přijímající organizací, smlouva s pojišťovnou obsahující konkrétní podmínky pojištění dobrovolníků tak, aby bylo zřejmé, že pojištění pokryje odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude při výkonu dobrovolnické služby způsobena (§ 7 zákona o dobrovolnické službě).

3.9) Pověření k sociálně právní ochraně dětí (kopie, pouze u organizací pracujících s dětmi a mládeží).

Příloha 4: Pravidla pro udělení akreditací vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby

Čl. 1

Obecná ustanovení

(1) Akreditace v oblasti dobrovolnické služby se uděluje na základě zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě).

(2) Akreditace se uděluje na dobu 3 let ode dne vystavení rozhodnutí o udělení akreditace. Platnost akreditace se neprodlužuje, je nutné podat novou žádost.

(3) Termín podání žádosti není stanoven, žádosti se mohou podávat v průběhu celého kalendářního roku.

(4) Ministerstvo vnitra rozhoduje o udělení akreditace na návrh akreditační komise, která je poradním orgánem Ministerstva vnitra, má 9 členů a je složena ze zástupců: Ministerstva vnitra, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zdravotnictví, Ministerstva kultury, Ministerstva financí a zástupce Rady vlády pro nestátní neziskové organizace. Předsedou akreditační komise je vedoucí oddělení dobrovolnické služby odboru prevence kriminality Ministerstva vnitra, místopředsedkyní je tajemnice Rady vlády pro nestátní neziskové organizace.

(5) Ministerstvo vnitra posoudí návrhy akreditační komise a rozhodne o udělení nebo neudělení akreditace a jako doklad vystaví "ROZHODNUTÍ" . Rozhodnutí jménem Ministerstva vnitra činí ředitelka odboru prevence kriminality. Při řízení o udělování akreditací se postupuje podle správního řádu. Proti rozhodnutí Ministerstva vnitra je možné podat do 15 dnů od jeho doručení rozklad k ministru vnitra. V případě opakovaného nesouhlasu s rozhodnutím Ministerstva vnitra je možný soudní přezkum rozhodnutí.

Čl. 2

Podmínky opravňující k podání žádosti o akreditaci

(1) Žádost o udělení akreditace může podat občanské sdružení, obecně prospěšná společnost, církev nebo náboženská společnost, církevní právnická osoba církve nebo církevní právnická osoba náboženské společnosti (dále jen "organizace") se sídlem na území České republiky, která dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a uzavírá s nimi smlouvy o výkonu dobrovolnické služby.

(2) Organizace může požádat o akreditaci, jestliže je dobrovolnická služba určena pro pomoc:

a. nezaměstnaným, osobám sociálně slabým, zdravotně postiženým, seniorům, příslušníkům národnostních menšin, imigrantům, osobám po výkonu trestu odnětí svobody, osobám drogově závislým, osobám trpícím domácím násilím, při péči o děti, mládež a rodiny v jejich volném čase,

b. při přírodních, ekologických nebo humanitárních katastrofách, při ochraně a zlepšování životního prostředí, při péči o zachování kulturního dědictví, při pořádání kulturních nebo sbírkových charitativních akcí pro osoby vyjmenované výše,

c. při uskutečňování rozvojových programů a v rámci operací, projektů a programů mezinárodních organizací a institucí, včetně mezinárodních nevládních organizací.

(3) Dobrovolníkem může být fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky, nebo starší 18 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí.

(4) Za dobrovolnickou službu se nepovažují činnosti týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti nebo v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru.

(5) Rovněž vysílající organizace nesmí uzavřít smlouvu s přijímající organizací, jejímž předmětem činnosti je podnikání, anebo na výkon takové dobrovolnické služby, jejímž účelem by bylo nahradit činnosti vykonávané jinak u přijímající organizace osobami v pracovněprávním vztahu, služebním nebo členském poměru, anebo zajišťované pro přijímající organizaci jinými osobami v rámci jejich podnikání.

(6) Pokud je fyzická osoba v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo je-li žákem nebo studentem, vykonává jako dobrovolník dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium.

(7) Výkon vojenské činné služby nebo civilní služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

Čl. 3

Náležitosti žádosti o udělení akreditace

(1) Organizace předloží žádost s údaji nutnými k posouzení její schopnosti, s ohledem na kvalifikační složení orgánů, zaměstnanců nebo členů, realizovat konkrétní projekty nebo programy dobrovolnické služby. Dále doloží finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby a způsobilost plnit další povinnosti vyplývající ze zákona o dobrovolnické službě.

(2) Organizace, podle obsahového zaměření své činnosti, popíše projekty nebo programy, na základě kterých vysílá dobrovolníky a tím spolupracuje s přijímající organizací.

(3)

(3.1) Bude-li organizace požadovat udělení akreditace na vysílání dobrovolníků i ve svůj prospěch, ve svých žádostech o akreditaci co možná nejkonkrétněji:

- a. uvede povahu dobrovolnické služby,
- b. vymezí předmět, místo a dobu výkonu dobrovolnické služby,
- c. vymezí pracovní dobu, včetně doby odpočinku,
- d. popíše způsob přípravy dobrovolníků,
- e. stanoví soupis předpokládaných dokumentů nutných k výkonu dobrovolnické služby podle její povahy (např. výpis z rejstříků trestů, zdravotní potvrzení o způsobilosti, potvrzení o očkování),
- f. popíše způsob zajištění pracovních a ochranných prostředků,
- g. popíše způsob seznámení dobrovolníků s možnými riziky výkonu dobrovolnické služby,
- h. popíše způsob stravování, ubytování, dopravy,
- i. stanoví předpokládané finanční výdaje spojené s přípravou, výběrem, evidencí a účastí dobrovolníka v příslušném projektu, programu dobrovolnické služby na dobu trvání akreditace,
- j. uvede způsob finančního krytí (z vlastních finančních zdrojů, žádosti o přidělení dotací, grantů) po dobu trvání akreditace,
- k. stanoví podmínky, na základě kterých bude dobrovolníkovi vypláceno kapesné (jeho výše je stanovena zákonem č. 119/1992 Sb., o cestovních náhradách ve znění pozdějších předpisů),
- l. přiloží vzory a finanční krytí pojištění (odpovědnost za škodu na majetku a zdraví, při zahraničním vyslání zdravotní pojištění, důchodové) podle druhu dobrovolnické služby,

(3.2) Bude-li organizace požadovat udělení akreditace pouze na vysílání dobrovolníků přijímajícím organizacím uvede pouze přiměřeně náležitosti uvedené v předchozím odstavci (tj. Čl. 3, odst. 3.1).

(4) Organizace rovněž popíše způsob vyrovnání všech závazků dobrovolníka pokud dobrovolnickou službu předčasně ukončí z jiných než zřetele hodných důvodů.

(5) Organizace popíše způsob evidence a vedení databáze dobrovolníků s ohledem na zákon č. 101/2000 Sb., zákon o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů.

(6) Organizace popíše plán spolupráce s přijímajícími organizacemi včetně způsobu právního zajištění dobrovolníků v těchto organizacích a popíše způsob kontroly za účelem ověřování dodržování smluv a hodnocení práce dobrovolníků.

(7) Organizace přiloží popis postupu v případě svého zániku včetně smluvního zajištění nástupnické organizace a kontaktní údaje na tuto organizaci.

(8) Žádost o udělení akreditace zasílá organizace, v písemné podobě, v počtu 1 originál a 8 kopií na adresu kanceláře akreditační komise, která je: Ministerstvo

vnitřní, odbor prevence kriminality, oddělení dobrovolnické služby, Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7.

Čl. 4

Čestné prohlášení

Organizace učiní čestné prohlášení o tom, že:

- a. jsou-li dobrovolníci v pracovněprávním vztahu, služebním poměru, členském poměru nebo jsou-li žáky nebo studenty, vykonávají jako dobrovolníci dobrovolnickou službu mimo svůj pracovněprávní vztah, služební poměr, členský poměr, školní vzdělávání nebo studium,
- b. nebude pro výkon dobrovolnické služby vysílat osoby, které vykonávají vojenskou činnou službu nebo civilní službu,
- c. bude-li uzavírat smlouvy o výkonu dobrovolnické služby s dobrovolníky ve svůj prospěch, pak pouze na činnosti, na které jí byla udělena akreditace,
- d. dobrovolníci působící na území České republiky jsou starší 15 let a dobrovolníci působící v zahraničí jsou starší 18 let,
- e. uzavře podle povahy dobrovolnické služby písemné smlouvy s dobrovolníkem (nebo jeho zákonným zástupcem) a přijímající organizací,
- f. organizace bude informovat dobrovolníky o možných rizicích, která jsou spojená s výkonem dobrovolnické služby a mohla by ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka,
- g. pokud dojde ke změně sídla akreditované vysílající organizace, sdělí neprodleně tuto skutečnost písemnou formou Ministerstvu vnitra, oddělení dobrovolnické služby.

Čl. 5

Podmínky žádosti o dotace a jiná ustanovení

(1) Organizace, již byla udělena akreditace Ministerstvem vnitra, může podat žádost o poskytnutí dotace. O poskytnutí dotace rozhoduje Ministerstvo vnitra, na její poskytnutí není právní nárok a na proces poskytování se nevztahuje správní řád. Žádosti o poskytnutí dotace se řídí pravidly pro poskytování dotací akreditovaným vysílajícím organizacím v oblasti dobrovolnické služby, která jsou k dispozici na internetových stránkách Ministerstva vnitra a v kanceláři akreditační komise.

(2) Organizace, které udělilo Ministerstvo vnitra akreditaci k vysílání dobrovolníků, zašle kanceláři akreditační komise, nejpozději do 31. července následujícího kalendářního roku, výroční zprávu o své činnosti za uplynulý kalendářní rok. Výroční zpráva bude zasílána v písemné podobě po dobu trvání akreditace.

(3) Ministerstvo vnitra bude z vlastního nebo jiného podnětu ověřovat, zda vysílající organizace plní podmínky stanovené zákonem o dobrovolnické službě. Bude přitom postupovat podle zákona o státní kontrole. Pokud zjistí, že vysílající organizace, které byla udělena akreditace, přestala splňovat podmínky stanovené

tímto zákonem pro udělení akreditace nebo přes upozornění ze strany ministerstva nadále neplní povinnosti stanovené tímto zákonem, akreditaci této organizace po projednání v akreditační komisi zruší.

Čl. 6

Závěrečná ustanovení

(1) Pravidla byla schválena akreditační komisí dne 28. března 2003.

(2) Změna pravidel podléhá schválení akreditační komisí.

(3) Pravidla jsou v úplném a aktuálním znění k dispozici na internetových stránkách Ministerstva vnitra (www.mvcr.cz) a v kanceláři akreditační komise (Ministerstvo vnitra, odbor prevence kriminality, oddělení dobrovolnické služby, Nad Štolou 3, 170 34 Praha 7).

**Příloha 5: Dohoda o dobrovolnické činnosti v rámci programu Dobrovolníci
v nemocnicích**

**DOHODA O DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI V RÁMCI
PROGRAMU DOBROVOLNÍCI V NEMOCNICÍCH**

Uzavřená mezi

občanské sdružení,

IČO: 265 91 022

Zastoupené:

(dále jen DC INKANO)

a

Jméno a příjmení:

Rodné číslo:

Adresa bydliště a telefon:

Kontaktní adresa a telefon:

(dále jen „dobrovolník“)

čl. I

13.4 *Vymezení programu Dobrovolníci v nemocnicích*

- 1) POSLÁNÍM DOBROVOLNÍKA JE PŘÍSPĚT KE ZLEPŠENÍ PSYCHOSOCIÁLNÍCH PODMÍNEK PACIENTŮ NEMOCNIC. DOBROVOLNÍCI MOHOU PROSTŘEDNICTVÍM NEJRŮZNĚJŠÍCH TYPŮ AKTIVIT ULEHČIT PACIENTŮM JEJICH POBYT V NEMOCNICI.
- 2) PROGRAM DOBROVOLNÍCI V NEMOCNICÍCH REALIZOVANÝ DC INKANO A JE AKREDITOVÁN U MINISTERSTVA VNITRA ČR.
- 3) PROGRAM PROBÍHÁ V NEMOCNICI PÍSEK A JE OTEVŘEN DALŠÍM NEMOCNICÍM V JIHOČESKÉM KRAJI.

čl. II

Garant programu a pověřený koordinátor dobrovolníků

- 1) Garantem programu Dobrovolníci v nemocnicích je Mgr. Michal Novotný.
- 2) Pověřenou koordinátorkou dobrovolníků je

čl. III

DC INKANO se prostřednictvím pověřeného koordinátora zavazuje:

- 1) ZAJIŠŤOVAT DOBROVOLNÍKOVI OPTIMÁLNÍ PODMÍNKY PRO JEHO ČINNOST.
- 2) SEZNÁMIT DOBROVOLNÍKA S PRÁVY A POVINNOSTMI, KTERÉ Z VÝKONU DOBROVOLNICKÉ SLUŽBY VYPLÝVAJÍ, VČETNĚ SEZNÁMENÍ DOBROVOLNÍKA S MOŽNÝMI RIZIKY SPOJENÝMI S JEHO ČINNOSTÍ, ZEJMÉNA S OHLEDEM NA PROSTŘEDÍ ZDRAVOTNICKÉHO ZAŘÍZENÍ.
- 3) ZPROSTŘEDKOVAT DOBROVOLNÍKOVI KONTAKT S PŘÍSLUŠNÝM PRACOVIŠTĚM A JEHO KONTAKTNÍ OSOBOU.
- 4) ZAJISTIT DOBROVOLNÍKOVI POTŘEBNÝ VÝCVIK, PRAVIDELNÉ SUPERVIZE A MOŽNOST INDIVIDUÁLNÍCH KONZULTACÍ.
- 5) POUŽÍVAT OSOBNÍ ÚDAJE DOBROVOLNÍKA POUZE VNITŘNÍ POTŘEBY DC INKANO A PRO POTŘEBY PROJEKTU DOBROVOLNÍCI V NEMOCNICÍCH A POUZE NĚKTERÉ Z TĚCHTO ÚDAJŮ (JMÉNO, BYDLIŠTĚ, TELEFON, RODNÉ ČÍSLO) POSKYTNE V SOUVISLOSTI S § 13C PÍSM. C) ZÁKONA Č. 53/2004 SB. HASIČSKÉ VZÁJEMNÉ POJIŠŤOVNĚ, A. S. (PRO ÚČELY POJIŠTĚNÍ DOBROVOLNÍKA) A NEMOCNICI PÍSEK (Z DŮVODU VNITŘNÍ EVIDENCE DOBROVOLNÍKŮ) A NEPOSKYTNE JE ŽÁDNÉ JINÉ TŘETÍ STRANĚ.

čl. IV

Ustanovení týkající se dobrovolníka:

- 1) Dobrovolník se zavazuje se zúčastnit úvodního výcviku a poté se zapojit do dobrovolné činnosti v dohodnutém rozsahu a formě (v průměru 1x týdně 2-3 hodiny).
- 2) Dobrovolník bere na vědomí, že dobrovolnou činnost vykonává bez nároku na finanční odměnu; že v průběhu dobrovolné činnosti nemá nárok na ubytování a stravování a vzhledem k povaze dobrovolnické služby (méně než 20 hod/týdně) nemá nárok na hrazení pojistného na důchodové pojištění.

- 3) Dobrovolník má nárok na úhradu nákladů vzniklých v souvislosti s výkonem jeho dobrovolné činnosti pouze tehdy, pokud jejich vynaložení předem oznámí a pokud jejich úhradu odsouhlasí koordinátor.
- 4) Dobrovolník je pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu na majetku a na zdraví pacienta způsobenou v souvislosti s výkonem pravidelné dobrovolnické činnosti. Dále je pojištěn pro případ škody na majetku a zdraví, kterou utrpěl v souvislosti s výkonem pravidelné dobrovolnické činnosti.
- 5) Dobrovolník souhlasí s tím, že jím poskytnuté osobní údaje budou použity pouze pro vnitřní potřebu programu, zejména k evidenčním a statistickým účelům, pro sjednání pojištění dobrovolníka a k informování pracoviště, které si dobrovolník zvolí pro svou činnost.
- 6) Dobrovolník je povinen účastnit se supervizních nebo jiných evaluačních setkání v dohodnutém rozsahu a formě.
- 7) Dobrovolník je povinen se ze supervizního nebo evaluačního setkání omluvit, pokud se na něj nemůže dostavit. Dle potřeb je poté možno sjednat náhradní (individuální) termín schůzky.
- 8) Dobrovolník bere na vědomí zásady mlčenlivosti, které jsou nedílnou součástí této smlouvy jako příloha č. 1.
- 9) Dobrovolník byl poučen o svých právech a povinnostech v rámci výkonu dobrovolné činnosti, což stvrzuje svým podpisem Mlčenlivosti a Kodexu dobrovolníka.
- 10) Dobrovolník má možnost uložit cenné věci vnesené do objektu Nemocnice Písek na místo určené personálem konkrétního oddělení. Za škodu způsobenou na cenných věcech, které nebyly uloženy na takto určeném místě Nemocnice Písek neodpovídá.
- 11) Dobrovolník se zavazuje neprodleně oznámit změnu svých kontaktních adres a telefonů.
- 12) Dobrovolník bere na vědomí, že předčasné ukončení dobrovolné činnosti z jiných než zřetelných důvodů, může být důvodem vrácení poměrné části vynaložených nákladů na jeho přípravu.
- 13) DC INKANO zastoupené pověřeným koordinátorem si vyhrazuje možnost ukončit spolupráci s dobrovolníkem v případě, že nesplnil některou z výše uvedených povinností.
- 14) Dobrovolník souhlasí s tím, že jeho osobní údaje budou využity pro vnitřní potřeby INKANO a pro potřeby projektu Dobrovolníci v nemocnicích. Zároveň souhlasí s tím, že INKANO poskytne tyto údaje (jméno, bydliště, rodné číslo) v souvislosti s § 13c písm. c) zákona č. 53/2004 Sb. Hasičské vzájemné pojišťovně, a. s. (pro účely pojištění dobrovolníka) a Nemocnici Písek (z důvodu vnitřní evidence dobrovolníků).

čl. V

Závěrečná ustanovení:

- 1) Tato dohoda je vyhotovována ve dvou exemplářích, každá ze smluvních stran obdrží jedno vyhotovení.
- 2) Dohoda se uzavírá na dobu určitou do 31. 12. 2004, s možností prodloužení po vzájemné dohodě.
- 3) Platnost dohody zaniká buď uplynutím doby, dále dohodou nebo výpovědí jedné ze smluvních stran. Výpovědní doba je 14 dní. Výpověď a dohoda může být písemná nebo ústní.

V Písku dne

.....

podpis předsedy sdružení

.....

podpis dobrovolníka

ZÁVAZEK MLČENLIVOSTI

INKANO Písek, občanské sdružení

MLČENLIVOST v rámci projektu „Dobrovolníci v nemocnicích“ (dále jen „*program*“)

Dobrovolník ***Rodné číslo***

.....

Se zavazuje:

- Zachovávat úplnou mlčenlivost o všech informacích, se kterými přijde během své dobrovolnické činnosti do styku. Jde především o tyto informace:
 - všechny informace týkající se klientů (jejich osobních údajů, zdravotního stavu, majetkových poměrů apod.),
 - informace získané ze supervizních a evaluačních setkání, především skutečnosti týkající se druhých dobrovolníků,
 - informace týkající se svěřených dokladů a právních dokumentů,
 - informace o účasti dalších dobrovolníků,
 - informace o spolupracujících organizacích apod.
- Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o „*programu*“ bez dohody s koordinátorem, s výjimkou obecných informací o jeho cílech. V případě zájmu médií odkázat na koordinátora.
- Neposkytovat sdělovacím prostředkům žádné informace o organizaci, ve které bude vykonávat dobrovolnou činnost bez dohody s kontaktní osobou v této organizaci, s výjimkou obecných informací o cílech organizace. V případě zájmu médií odkázat na pověřenou osobu organizace.
- Chránit veškerou dokumentaci před zneužitím.

Bere na vědomí:

- Že je touto mlčenlivostí vázán vůči všem dalším organizacím a osobám. Výjimku tvoří situace, kdy je každému občanu uložena ze zákona oznamovací povinnost. V takovém případě je doporučena konzultace s koordinátorem.
- Že mlčenlivost nezaniká ukončením účasti dobrovolníka v „*programu*“, ani ukončením „*programu*“.
- Že pouze koordinátor či supervizor může rozhodnout o tom, která z informací může být uvolněna a komu poskytnuta. Při použití informací je třeba dbát zvýšené ochrany klientů – používat pouze statistické údaje, bez osobních dat, změna pohlaví atd.
- Že porušení výše uvedených zásad může být důvodem k ukončení účasti dobrovolníka v „*programu*“.

V dne

podpis

KODEX DOBROVOLNÍKA

Program *Dobrovolníci v nemocnicích* je sociálním programem, jehož posláním je přispět ke zlepšení psychosociálních podmínek pacientů především na lůžkových odděleních nemocnic. Projekt probíhá ve spolupráci s občanským sdružením Hestia- NDC.

Dobrovolník věnuje nezištně část svého volného času ve prospěch druhých.

Dobrovolník v nemocnici může pacientům pomoci vyplnit dlouhý čas jejich léčby, může pro ně připravit řadu aktivit, které pacientům ulehčí jejich pobyt.

Dobrovolník se zavazuje:

- respektovat při plánování konkrétní činnosti zdravotní a psychický stav klienta, jehož zájem stojí vždy na prvním místě
- dodržovat zásady práce na jednotlivých pracovištích
- dodržovat zásadu mlčenlivosti
- zúčastňovat se pravidelně supervizních setkání a udržovat úzkou spolupráci s kontaktní osobou na daném místě výkonu dobrovolnické činnosti a s koordinátorem dobrovolníků

Dobrovolník v žádném případě nezastupuje zdravotnický personál. Nemá přístup ke zdravotním záznamům klienta, nemá právo podávat informace ohledně zdravotního stavu klienta, nemanipuluje s léky, se zdravotnickým materiálem.

Dobrovolník svým podpisem stvrzuje, že netrpí žádnou přenosnou chorobou a že jeho zdravotní stav není v rozporu s vykonáváním dobrovolnické činnosti ve zdravotnickém zařízení.

Dobrovolník si je vědom, že porušení některého z bodů této dohody může být důvodem k jeho uvolnění z programu.

Dobrovolník má právo:

- být řádně vyškolen a vybrán pro činnost, při níž by nejlépe mohl uplatnit své znalosti a zkušenosti ve prospěch klienta a v níž by našel sám dostatečné uspokojení
- na speciální vyškolení s ohledem na místo, na němž bude působit
- obracet se kdykoli s dotazy a problémy na kontaktní osobu a na koordinátora dobrovolníků
- požádat koordinátora dobrovolníků o změnu místa činnosti, pokud mu nebude v odůvodněných případech vyhovovat

datum

podpis dobrovolníka

Příloha 6: Smlouva o spolupráci

SMLOUVA O SPOLUPRÁCI

INKANO Písek, o.s., Písek

se sídlem v Písku Píseckého 131, 397 01, IČO: 265 91 022

bankovní spojení: u peněžního ústavu: ČSOB Písek, č.ú.: 177357566/0300,

zaregistrovaná na zastoupené statutárním zástupcem:

(dále jen „*DC INKANO*“)

a

Nemocnice Písek,

se sídlem v Písku, Karla Čapka 589,

zastoupená ředitelem (dále jen „*nemocnice*“)

uzavírají tímto ve smyslu ustanovení § 8 zákona o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. níže uvedenou smlouvu o spolupráci při realizaci programu **Dobrovolníci v nemocnici**:

I.

Předmět smlouvy

1. Předmětem smlouvy je stanovení práv a povinností smluvních stran při zajišťování realizace programu **Dobrovolníci v nemocnici** (dále jen „program“) v **nemocnici**.
2. Dobrovolníkem je pro účely této smlouvy fyzická osoba, která ze své vůle, ve svém volném čase a bez nároku na finanční odměnu vykonává činnosti uvedené v této smlouvě ve prospěch pacientů **nemocnice**.

II.

14 Účel smlouvy

1. Účelem smlouvy je pomocí realizace programu zlepšit psychosociální podmínky pacientů v **nemocnici** tak, aby byl vytvořen fungující systém dobrovolnické pomoci, který nenaruší léčebný režim a provoz v **nemocnici** a vhodně doplní práci odborného personálu.
2. Program bude realizován na vybraných klinikách **nemocnice**. Program bude dopracován a průběžně doplňován společně smluvními stranami podle aktuálních potřeb **nemocnice** a možností **dobrovolnického centra**.
3. Hlavní náplň činnosti dobrovolníků (resp. programu Dobrovolníci v nemocnici) v době podpisu této smlouvy tvoří přílohu č. 1, která je nedílnou součástí této smlouvy.

III.

Závazky dobrovolnického centra

1. **Dobrovolnické centrum** se zavazuje prostřednictvím osob pověřených realizací programu:
 - a) provádět výběr dobrovolníků v souladu s posláním programu a zařazením dobrovolníků v **nemocnici**,
 - b) provádět úvodní psychosociální výcvik vybraných dobrovolníků a následnou pravidelnou skupinovou supervizi jejich činnosti, a to nejméně každé dva měsíce; v případě potřeby zajistit dobrovolníkovi individuální supervizi jeho činnosti, přičemž supervizi se rozumí systematický dohled a pomoc při řešení problémů vyvstalých při vykonávání činnosti, jejíž součástí je podpora, učení a kontrola,
 - c) uzavřít pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku **nemocnice** nebo na zdraví pacientů **nemocnice**, kterou by dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby mohl způsobit, nebo která by mohla jemu na zdraví nebo majetku být způsobena.
 - d) uzavřít s každým dobrovolníkem vybraným k účasti v programu smlouvu vymezující práva a povinnosti dobrovolníka, jehož součástí je kodex dobrovolníka a závazek mlčenlivosti o všech údajích a informacích, které se dozví v souvislosti s výkonem dobrovolnické činnosti,
 - e) poučit písemně každého dobrovolníka o možnosti uložit cenné věci vnesené do objektu **nemocnice** na místo určené personálem konkrétního oddělení a o skutečnosti, že za škodu způsobenou na cenných věcech, které nebudou uloženy na takto určeném místě, **nemocnice** neodpovídá,
 - f) realizovat program tak, aby nepředstavoval pro **nemocnice** žádné předem nedohodnuté finanční náklady.
2. Povinnost uvedená v odst. 1 písm. b) tohoto článku se vztahuje pouze na dobrovolníky, jejichž docházka do nemocnice je pravidelná, a kteří vykonávají činnosti na klinikách a odděleních s pacienty. Dobrovolníci, kteří jsou registrováni pouze pro jednorázové akce nebo vykonávají činnosti na hospodářsko-technickém úseku **nemocnice**, absolvují školení podle zjednodušené metodiky odpovídající charakteru činnosti.
3. **Dobrovolnické centrum** se dále zavazuje prostřednictvím osob pověřených realizací programu poskytovat každoročně k 30. červnu řediteli **nemocnice** podrobnou informativní zprávu o realizaci programu.

IV.

Závazky nemocnice

1. **Nemocnice** se zavazuje:
 - a) vytvořit vhodné podmínky pro činnost dobrovolníků na vybraných pracovištích,
 - b) průběžně informovat zaměstnance **nemocnice** o cílech a průběhu dobrovolnického programu,
 - c) neprodleně informovat dobrovolnické centrum o rizicích, která vzniknou během výkonu dobrovolnické služby a mohou ohrozit život nebo zdraví dobrovolníka, a zároveň se zavazuje, že tato rizika neprodleně vyloučí nebo omezí

- d) zajistit pravidelnou účast jednoho zaměstnance angažovaného v dobrovolnickém programu na úvodním školení dobrovolníků organizovaném **dobrovolnickým centrem** a využívat možnosti účasti na supervizních setkáních podle potřeb programu,
- e) prezentovat dobrovolnický program odborné i laické veřejnosti a při prezentování organizace veřejnosti,
- f) v případě prezentace programu uvádět **dobrovolnické centrum** jako spolupracující organizaci.

V.

15 Kontaktní osoby

1. Kontaktní osobou pro potřeby vyplývající z této smlouvy je za **nemocnici** garant programu pověřený zaměstnavatelem.
2. Kontaktní osobou pro potřeby vyplývající z této smlouvy je za **dobrovolnické centrum** koordinátor dobrovolníků **dobrovolnického centra** pověřený realizací programu.

VI.

16 Doba platnosti a způsob ukončení smlouvy

1. Tato smlouva se uzavírá na dobu neurčitou s možností výpovědi. Výpovědní lhůta činí 14 dní a počíná běžet následujícím dnem po doručení výpovědi. V případě, že druhá smluvní strana výpověď nepřevzme či doručení výpovědi jinak zmaří, má se za to, že doručeno bylo třetím dnem po odevzdání výpovědi k doručení na poště v podobě doporučeného dopisu, a to na poslední známou adresu druhé strany této smlouvy.
2. **Nemocnice** může od této smlouvy jednostranně odstoupit v případě, že **dobrovolnické centrum** nesplní kterýkoliv závazek uvedený v čl. III odst. 1 této smlouvy.

VII.

17 Ostatní ujednání

1. Právní poměry touto smlouvou blíže neupravené se řídí ustanoveními občanského zákoníku.
2. Tato smlouva je vyhotovena ve dvou stejnopisech, z nichž každá smluvní strana obdrží jeden výtisk.

V Písku dne

Za **dobrovolnické centrum**

Za **nemocnici**

Příloha 7: Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku

TRH PRÁCE

10-6. Průměrná hrubá měsíční mzda podle hlavních tříd KZAM a věku

Average monthly gross earnings: by CZ-ISCO-88 major group and age group

v Kč

Zaměstnání, věk	2003			2004		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
	<i>Total</i>	<i>Males</i>	<i>Females</i>	<i>Total</i>	<i>Males</i>	<i>Females</i>
Celkem	19 510	21 983	16 404	20 545	23 044	17 256
Pracovní zařazení podle hlavních tříd KZAM:						
zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	40 047	45 700	27 065	42 018	48 236	28 733
vědečtí a odborní duševní pracovníci	26 166	30 641	22 517	27 198	31 733	23 376
techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci	20 780	24 262	18 244	22 153	25 488	19 189
nižší administrativní pracovníci	15 707	18 555	14 936	16 442	18 965	15 733
provozní pracovníci ve službách a obchodě	12 721	15 180	11 359	12 956	15 370	11 547
kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a rybolovu	12 063	12 932	11 211	13 090	13 995	12 141
řemeslníci, kvalifikovaní výrobci a zpracovatelé	16 260	17 220	12 004	16 965	18 026	12 504
obsluha strojů a zařízení	16 106	17 384	12 970	16 943	18 210	13 769
pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	11 355	13 023	10 087	11 831	13 479	10 486
Věkové skupiny:						
15 až 19 let	10 963	11 453	10 209	11 818	12 390	10 570
20 až 24 let	14 633	15 305	13 863	15 032	15 738	14 123
25 až 29 let	18 767	19 884	16 976	19 462	20 479	17 821
30 až 34 let	20 603	23 203	16 615	21 675	24 376	17 159
35 až 39 let	20 505	24 320	16 158	21 699	25 612	16 975
40 až 44 let	20 030	23 492	16 533	21 411	24 986	17 559
45 až 49 let	19 512	22 732	16 376	20 701	23 947	17 374
50 až 54 let	19 243	22 248	16 288	20 159	23 164	17 106
55 až 59 let	20 177	21 429	17 864	21 045	22 409	18 695
60 až 64 let	22 693	23 874	18 032	23 666	24 878	19 017
65 a více let	16 664	18 392	12 075	18 202	20 144	13 539